

**ΑΝΟΙΚΤΟ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΚΥΠΡΟΥ**

**ΣΧΟΛΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ**

**ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ
« ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ »**

ΔΙΑΤΡΙΒΗ ΕΠΙΠΕΔΟΥ ΜΑΣΤΕΡ

**« Παγκόσμια Οικονομική Κρίση
και πως αυτή επηρέασε στο κλείσιμο των
Κυπριακών Τραπεζών »**

ΠΑΝΑΓΙΩΤΑ ΓΕΡΟΛΕΜΟΥ

ΔΡ. ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΜΑΜΑΝΤΖΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ, 2019

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζικής και
Χρηματοοικονομικής*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και πως επηρέασε στο κλείσιμο των
Κυπριακών Τραπεζών

Παναγιώτα Γερολέμου

Επιβλέπων Καθηγητής
Εμμανουήλ Μαμαντζάκης

Νοέμβριος 2019

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών *Τραπεζικής και
Χρηματοοικονομικής*

Μεταπτυχιακή Διατριβή

Παγκόσμια Οικονομική Κρίση και πως επηρέασε στο κλείσιμο των
Κυπριακών Τραπεζών

Παναγιώτα Γερολέμου

Επιβλέπων Καθηγητής
Εμμανουήλ Μαμαντζάκης

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των
απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών
στη Τραπεζική και Χρηματοοικονομική
από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης
του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Νοέμβριος 2019

Περίληψη

Στην παρούσα εργασία μελετήθηκε ο τρόπος με τον οποίο η παγκόσμια οικονομική κρίση διαδόθηκε αρχικά στην Ευρωζώνη και εν συνεχεία στην Κύπρο με αποκορύφωμα το κλείσιμο των Κυπριακών τραπεζών το 2013 και την υπαγωγή της χώρας σε ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής, από το οποίο η χώρα εξήλθε το 2016.

Ειδικότερα, οι τράπεζες στην Κύπρο διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην κυπριακή κρίση, καθώς από τη μία πλευρά η αθρόα χορήγηση δανείων τα προηγούμενα έτη, σε συνδυασμό με την έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε διεθνείς κινδύνους της αγοράς, λόγω της ύπαρξης δραστηριοτήτων τους στα Βαλκάνια και την Ελλάδα, αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους για τους οποίους ξέσπασε η κυπριακή κρίση, απόρροια της οποίας ήταν το κλείσιμο της Λαϊκής Τράπεζας το 2013 και της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας το 2018.

Επιπλέον, μέσω της ανάλυσης αριθμοδεικτών επιβεβαιώθηκαν τα σημαντικά προβλήματα που αντιμετώπισαν η Λαϊκή Τράπεζα και η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα, ενώ αντίθετα αποδείχθηκε ότι σε καλύτερη θέση σε σχέση με τις άλλες δύο εξεταζόμενες τράπεζες βρέθηκε εν μέσω της οικονομικής κυπριακής κρίσης, η Τράπεζα Κύπρου, κάτι που της επέτρεψε να επιβιώσει εν μέσω της οικονομικής κρίσης, παρά το γεγονός ότι άργησε να επανέλθει στην κερδοφορία, κάτι το οποίο συνέβη για πρώτη φορά το 2016.

Λέξεις κλειδιά: κυπριακή κρίση, capital controls, διεθνές νομισματικό ταμείο, ελληνική κρίση

Summary

In this paper, we examined how the global financial crisis spreads first in the Eurozone and subsequently in Cyprus, culminating in the closure of Cypriot banks in 2013 and the country's entry into a fiscal adjustment program, from which the country left in 2016.

In particular, banks in Cyprus have played a decisive role in the Cyprus crisis, as on the one hand the high number of loans that the bank issued in previous years, coupled with the exposure of Cypriot banks to international market risks, due to their activities in the Balkans and Greece are the main reasons why the Cyprus crisis erupted. As a result of economic crisis, there was the closure of Laiki Bank in 2013 and the Cooperative Bank in 2018.

In addition, the financial ratio analysis confirmed the major problems faced by Laiki Bank and the Cooperative Bank, while on the other hand Bank of Cyprus was in a better position than the other two banks in the midst of the economic crisis in Cyprus, something that allowed it to survive in the midst of the financial crisis, despite being slow to return to profitability, something that happened for the first time in 2016.

Keywords: Cyprus crisis, capital controls, International Monetary Fund, Greek crisis

Περιεχόμενα

Περίληψη	i
Summary	Error! Bookmark not defined.
Εισαγωγή	7
Κεφάλαιο 1: Η παγκόσμια οικονομική κρίση	8
1.1 Παράγοντες που οδήγησαν στην παγκόσμια οικονομική κρίση.....	9
1.2 Συστατικά παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.....	12
1.3 Συνέπειες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης.....	15
Κεφάλαιο 2: Η μετάδοση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη	19
2.1 Η μετάδοση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη	19
2.2 Πραγματικές αιτίες της κρίσης στην Ευρωζώνη.....	27
2.3 Ένα νέο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης.....	32
Κεφάλαιο 3: Η περίπτωση της Κυπριακής οικονομικής κρίσης και ο ρόλος τους Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου	37
3.1 Η κρίση και το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της Κύπρου (2013 – 2016).....	37
3.2 Διαφορές Ελλάδας – Κύπρου στα πακέτα στήριξης.....	41
3.3 Η συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στο πρόγραμμα της Κύπρου	45
3.4 Ο ρόλος των τραπεζών στη Κυπριακή κρίση.....	46
Κεφάλαιο 4: Οι εξεταζόμενες τράπεζες	50
4.1 Η Λαϊκή τράπεζα.....	50
4.2 Η Τράπεζα Κύπρου.....	51
4.3 Ο συνεργατισμός – Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα.....	53
Κεφάλαιο 5: Μεθοδολογία έρευνας και θεωρία αριθμοδεικτών	55
5.1 Μέθοδος ανάλυσης.....	55

5.2 Εξεταζόμενοι αριθμοδείκτες	56
5.2.1 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας	56
5.2.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας.....	57
5.2.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων.....	58
5.2.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων.....	58
5.2.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου.....	59
5.3 Περιορισμοί έρευνας.....	60
Κεφάλαιο 6: Ανάλυση αριθμοδεικτών.....	61
6.1 Λαϊκή Τράπεζα	61
6.1.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	61
6.1.1.1 Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων.....	61
6.1.1.2 Αποδοτικότητα ενεργητικού.....	62
6.1.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας.....	63
6.1.2.1 Ρευστότητα ενεργητικού.....	63
6.1.2.2 Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις.....	64
6.1.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων.....	65
6.1.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων.....	66
6.1.4.1 Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού	66
6.1.4.2 Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Λαϊκής Τράπεζας	67
6.1.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου.....	68
6.1.5.1 Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων.....	68
6.1.5.2 Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου.....	69
6.2 Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα	70
6.2.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	70
6.2.1.1 Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων.....	70
6.2.1.2 Αποδοτικότητα ενεργητικού.....	71

6.2.2	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας.....	72
6.2.2.1	<i>Ρευστότητα ενεργητικού.....</i>	72
6.2.2.2	<i>Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις.....</i>	73
6.2.3	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων.....	74
6.2.4	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων.....	75
6.2.4.1	<i>Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού.....</i>	75
6.2.4.2	<i>Καθαρό περιθώριο επιτοκίου.....</i>	76
6.2.5	Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου.....	77
6.2.5.1	<i>Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων.....</i>	77
6.2.5.2	<i>Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου.....</i>	78
6.3	Τράπεζα Κύπρου	79
6.3.1	Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας.....	79
6.3.1.1	<i>Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων.....</i>	79
6.3.1.2	<i>Αποδοτικότητα ενεργητικού.....</i>	80
6.3.2	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας.....	81
6.3.2.1	<i>Ρευστότητα ενεργητικού.....</i>	81
6.3.2.2	<i>Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις.....</i>	82
6.3.3	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων.....	83
6.3.4	Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων.....	84
6.3.4.1	<i>Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού</i>	84
6.3.4.2	<i>Καθαρό περιθώριο επιτοκίου</i>	85
6.3.5	Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου.....	86
6.3.5.1	<i>Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων.....</i>	86
6.3.5.2	<i>Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου.....</i>	87
	Συμπεράσματα	88
	Βιβλιογραφία.....	92

A. Ελληνική	93
B. Ξενόγλωσση.....	93
Γ. Ηλεκτρονική.....	95
Παράρτημα: Οικονομικές καταστάσεις.....	97
A. ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.....	97
B. ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ.....	101
Γ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ	108

Εισαγωγή

Αντικείμενο μελέτης της παρούσας εργασίας είναι η μελέτη της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και πως αυτή οδήγησε στο να συντελεστεί το κλείσιμο των Κυπριακών Τραπεζών και η υπαγωγή της κυπριακής οικονομίας στους κεφαλαιακούς ελέγχους ή capital controls.

Ειδικότερα, η μελέτη θα ασχοληθεί σε πρώτο στάδιο με την περιγραφή και ανάλυση της παγκόσμια οικονομικής κρίσης, μέσω αναφορών στο χρονικό και το πώς το ξέσπασμα της Αμερικανικής κρίσης και το κλείσιμο τραπεζών και εταιρειών κολοσσών οδήγησαν σε μια παγκόσμια κρίση.

Εν συνεχεία, θα γίνει αναφορά στη μετάδοση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη, και πιο συγκεκριμένα στο πως επηρεάστηκε το κυπριακό χρηματοπιστωτικό σύστημα, καθώς και τις επιπτώσεις που είχε η κρίση αυτή στην κυπριακή οικονομία, μέσα στις οποίες συγκαταλέγεται και η κατάρρευση του κυπριακού τραπεζικού συστήματος.

Επίσης, θα γίνει αναφορά στο ρόλο του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου και της Ευρωπαϊκής Κεντρικής Τράπεζας για την κατάρρευση αυτή, με ιδιαίτερη έμφαση στις απαιτήσεις τους από την Κεντρική Τράπεζα της Κύπρου, αλλά και από τις συστημικές τράπεζες.

Όσον αφορά το βασικό σκοπό της εργασίας, αυτός είναι να εξεταστεί κατά πόσον μέσω των οικονομικών στοιχείων των τραπεζών της Κύπρου, υπήρχαν ενδείξεις ότι θα οδηγηθούν σε κλείσιμο η Λαϊκή Τράπεζα και η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα.

Πιο συγκεκριμένα, στη συνέχεια και μετά την ολοκλήρωση της βιβλιογραφικής ανασκόπησης θα γίνει μια συνοπτική παρουσίαση των δυο τραπεζών αλλά και της σύστασης τους ενώ θα γίνει παράλληλα και μια μελέτη για τους σημαντικότερους αριθμοδείκτες των τραπεζών όπως δείκτες ρευστότητας,

δείκτης κεφαλαιακής επάρκειας αλλά και επιμέρους δείκτες οι οποίοι μπορούν να δείξουν αδυναμίες των συγκεκριμένων τραπεζών.

Για να εξαχθούν ασφαλέστερα συμπεράσματα, θα γίνει και μια σύγκριση των παραπάνω δεικτών των δύο τραπεζών που ελέω της οικονομικής κρίσης οδηγήθηκαν σε λουκέτο με μια τράπεζα, η οποία παρά την κρίση συνεχίζει μέχρι σήμερα τη λειτουργία της, όπως είναι η Τράπεζα Κύπρου.

Τέλος, θα συντελεστεί και μια ανάλυση σχετικά με τη ρευστότητα τους, τα στοιχεία του ενεργητικού και του παθητικού τους καθώς επίσης και στα μη εξυπηρετούμενα δάνεια.

Αναφορικά δε με την αναγκαιότητα της παρούσας εργασίας, αυτή είναι ο εντοπισμός μέσα από τους εξεταζόμενους δείκτες εάν φαίνεται κάποια ομοιομορφία στις δυο τράπεζες και πως μπορούν οι δείκτες αυτοί να προστατέψουν τις άλλες τράπεζες.

Προς αυτή την κατεύθυνση, θα γίνει προσπάθεια εντοπισμού των δικλίδων ασφαλείας που χρειάζονται και αν μέσα από την Βασιλεία III οι τράπεζες θα μπορούν να αποφύγουν τα bailout.

Τέλος, όσον αφορά τη χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία, αυτή θα είναι κατά κύριο λόγο βιβλιογραφική, καθώς θα στηριχθεί σε άρθρα σχετικά με την παγκόσμια οικονομική κρίση, την ευρωπαϊκή κρίση και την κυπριακή κρίση, καθώς επίσης και στα οικονομικά στοιχεία των κυπριακών τραπεζών, έτσι ώστε να εξαχθούν χρήσιμα συμπεράσματα αναφορικά με το κατά πόσον θα μπορούσε η κρίση αυτή με το κλείσιμο των δυο κυπριακών τραπεζών να προβλεφθεί.

Κεφάλαιο 1

Η παγκόσμια οικονομική κρίση

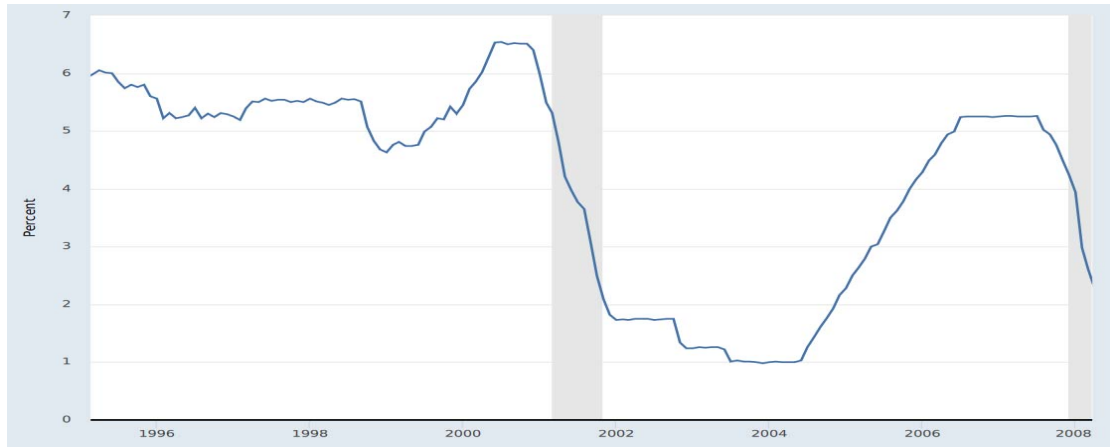
1.1 Παράγοντες που οδήγησαν στην παγκόσμια οικονομική κρίση

Η παγκόσμια οικονομική κρίση προήλθε σε μεγάλο βαθμό από την έκρηξη της φούσκας της αγοράς ακινήτων στα τέλη του 2007, συνέπεια της οποίας ήταν η επακόλουθη κατάρρευση της αγοράς ενυπόθηκων στεγαστικών δανείων και των συναφών χρηματοπιστωτικών αγορών, με αποκορύφωμα των γεγονότων αυτών την κατάρρευση της Lehman Brothers το 2008, γεγονός το οποίο οδήγησε στην απότομη αύξηση των ασφαλιστρών παγκοσμίως. (McKibbin & Stoeckel, 2009)

Το πρόβλημα στην ακριβή ερμηνεία της κρίσης είναι ότι υπήρχαν αρκετά νωρίτερα (έως και μια δεκαετία πριν) σημαντικά σοκ στην παγκόσμια οικονομία, τα οποία ήταν ανεξάρτητα από την κρίση. Ειδικότερα, υπήρξαν μια σειρά μεγάλων παγκόσμιων γεγονότων, όπως η έκρηξη της φούσκας dotcom το 2001 και η ταχεία ανάπτυξη της Κίνας, στοιχεία τα οποία είχαν αρχίσει να αναδιαμορφώνουν το επίπεδο του παγκόσμιου εμπορίου πριν από την οικονομική κρίση του 2007-2008.

Ειδικότερα, μετά την έκρηξη της φούσκας dot bubble στις ΗΠΑ το 2001, η νομισματική πολιτική στις ΗΠΑ και σε άλλες προηγμένες οικονομίες μειώθηκε επιθετικά, καθώς τα ποσοστά πολιτικής στις ΗΠΑ έφθασαν το ένα τοις εκατό τον Ιούνιο του 2003 και διατηρήθηκαν γύρω από αυτά τα επίπεδα για παρατεταμένη περίοδο (μέχρι τον Ιούνιο του 2004) (McKibbin & Stoeckel, 2009)

Γράφημα 1: Διατραπεζικό επιτόκιο Ομοσπονδιακής τράπεζας ΗΠΑ (Federal Fund Rate) 1995 – 2008.

Πηγή: <https://fred.stlouisfed.org/series/FEDFUNDS>

Επιπλέον, ορισμένα από αυτά τα γεγονότα, όπως οι μεγάλες διαφορές μεταξύ αποταμίευσης και επενδύσεων, στην Κίνα (πλεόνασμα) και στις Ηνωμένες Πολιτείες (έλλειμμα) οδήγησαν σε μεγάλες διαφορές μεταξύ εξαγωγών και εισαγωγών για κάθε έθνος αντίστοιχα, με συνέπεια να συσσωρεύονται μεγάλα πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών στην Κίνα και αντίστοιχα μεγάλα ελλείμματα στην Αμερική. (McKibbin & Stoeckel, 2009)

Συνοπτικά, ορισμένα γεγονότα τα οποία οδήγησαν με τη σειρά τους στην παγκόσμια οικονομική κρίση θα μπορούσαν να συνοψιστούν στα ακόλουθα:

- Η ασιατική χρηματοπιστωτική κρίση του 1997-1998, όπου οι ασιατικές οικονομίες δημιούργησαν μεγάλα πλεονάσματα τρεχουσών συναλλαγών, τα οποία έπρεπε να επενδυθούν σε offshore για να διατηρήσουν χαμηλές τις ονομαστικές συναλλαγματικές ισοτιμίες τους. Το κεφάλαιο μετακινήθηκε από την Ασία σε αμερικανικές μετοχές εταιριών υψηλής τεχνολογίας (dot-com bubble), γεγονός το οποίο οδήγησε τις τιμές των μετοχών στα ύψη, συνέπεια της οποίας ήταν η έκρηξη της φούσκας dotcom το 2001. (Portes, 2009)
- Φοβούμενη μια κάμψη και πιθανό αποπληθωρισμό, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ ακολούθησε περιοριστική νομισματική πολιτική από το 2001 μέχρι το 2004. (Taylor, 2009)

- Επίσης, το γεγονός ότι χορηγούνταν με μεγάλη ευκολία δάνεια στις ΗΠΑ για την αγορά κατοικιών σε συνδυασμό με τη συνεχή άνοδο της αγοράς κατοικίας, είχαν σαν συνέπεια μια έκρηξη στις τιμές των κατοικιών και μια περίοδο υψηλής αύξησης των δανείων που χορηγούσαν οι τράπεζες, χωρίς να υπάρχει η ανάλογη εποπτεία από τις τράπεζες, σχετικά με το κατά πόσον τα δάνεια αυτά ήταν βιώσιμα και όχι επισφαλή.
- Οι αυξανόμενες απαιτήσεις από την Κίνα (και σε κάποιο βαθμό από την Ινδία) καθώς και η μεγένθυση της παγκόσμιας οικονομίας οδήγησαν στην άνοδο των τιμών των βασικών εμπορευμάτων από το πετρέλαιο, στα ορυκτά και στα τρόφιμα από τα τέλη του 2004 έως τα τέλη του 2007. Η αναταραχή της παγκόσμιας οικονομίας από αυτή την έκρηξη των τιμών των βασικών προϊόντων ήταν ιδιαίτερα μεγάλο και χαρακτηρίστηκε ως το πρώτο πετρελαϊκό σοκ στη δεκαετία του 1970. (McKibbin and Cagliarini, 2009)
- Η άνοδος των τιμών και ο πληθωρισμός ανάγκασαν τις νομισματικές αρχές να ενισχύσουν την πολιτική από τα μέσα του 2004 μέχρι τον Ιούνιο του 2006.

Είναι σημαντικό να σημειωθεί, ότι κάθε ένα από αυτά τα παραπάνω γεγονότα δημιούργησε τη δική του δυναμική για την πορεία της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και βοήθησε στη διαμόρφωση των συνθηκών εμφάνισης της, μια κρίση η οποία όπως θα δούμε και στη συνέχεια της παρούσας εργασίας, μπορεί να ξεκίνησε από την Αμερική αλλά έφτασε πολύ γρήγορα στην Ευρώπη και επηρέασε σημαντικά τις χώρες του Ευρωπαϊκού Νότου, μέσα στις οποίες περιλαμβάνεται και η Κύπρος.

1.2 Συστατικά παγκόσμιας οικονομικής κρίσης

Είναι γεγονός, ότι ένα βασικό συστατικό της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης ήταν η συνεχής άνοδος των τιμών των περιουσιακών στοιχείων, ιδιαίτερα των τιμών των κατοικιών, λόγω της υπερβολικά ευνοϊκής νομισματικής πολιτικής και των χαλαρών προτύπων δανεισμού κατά την περίοδο 2002-2006, στοιχείο το οποίο σε συνδυασμό με τις χρηματοοικονομικές καινοτομίες, οδήγησε σε μια μεγάλη αύξηση των ενυπόθηκων δανείων στα νοικοκυριά και ιδιαίτερα στα νοικοκυριά χαμηλής πιστωτικής ποιότητας. (Mohan, 2009)

Τα περισσότερα από αυτά τα δάνεια ήταν με χαμηλό χρηματικό περιθώριο, ενώ συνοδεύονταν και με αρχικές χαμηλές πληρωμές, ενώ τα περισσότερα από αυτά τα ενυπόθηκα δάνεια είχαν τιτλοποιηθεί. Σε συνδυασμό με την έντονη αύξηση των σύνθετων πιστωτικών παραγώγων και τη χρήση αξιολογήσεων πιστοληπτικής ικανότητας, τα ενυπόθηκα δάνεια, εγγενώς υποτιμημένα, πωλήθηκαν σε ένα ευρύ φάσμα χρηματοπιστωτικών επενδυτών. (Mohan, 2009)

Καθώς ο πληθωρισμός άρχισε να αυξάνεται από το 2004, η Ομοσπονδιακή Τράπεζα των ΗΠΑ άρχισε να αποσύρει τη ρευστότητα από τη νομισματική κυκλοφορία, εφαρμόζοντας περιοριστική νομισματική πολιτική. Συνεπώς, με τα επιτόκια να αρχίζουν να αυξάνονται, οι πληρωμές υποθηκών άρχισαν επίσης να αυξάνονται, ενώ συνέπεια της περιοριστικής νομισματικής πολιτικής ήταν η υποβάθμιση στις τιμές των κατοικιών. (Mohan, 2009)

Το γεγονός αυτό οδήγησε στο να δημιουργηθούν μεγαλύτερα κίνητρα για αθέτηση υποχρεώσεων εκ μέρους των δανειοληπτών καθώς πλέον η αξία της κατοικίας τους ήταν μικρότερη από το ανάλογο δάνειο που είχαν λάβει. Συνέπεια αυτού, ήταν να υπάρξουν σημαντικές απώλειες τόσο από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα όσο και από τους επενδυτές. (Haldane, 2009)

Μολονότι τα δάνεια υποτίθεται ότι τιτλοποιήθηκαν και πωλήθηκαν στα ειδικά θεσμικά οχήματα εκτός ισολογισμού (SIV), οι ζημίες τελικά επιβάρυναν τις

τράπεζες, με αποτέλεσμα τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να απωλέσουν σημαντικό τμήμα του κεφαλαίου τους. (Haldane, 2009)

Η θεωρία και η προσδοκία πίσω από την πρακτική της τιτλοποίησης και της χρήσης παραγώγων ήταν η συσχετισμένη διασπορά κινδύνου για όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Αυτό που συνέβη στην πράξη ήταν ότι ο κίνδυνος κατανεμήθηκε και συγκεντρώθηκε όλο και περισσότερο ανάμεσα στις τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. (Mohan, 2009)

Είναι ενδιαφέρον να σημειωθεί ότι οι διάφορες προσομοιώσεις ακραίων καταστάσεων που διεξήχθησαν από τις μεγάλες τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πριν από την περίοδο κρίσης αποκάλυψαν ότι οι τράπεζες ήταν καλά κεφαλαιοποιημένες για να αντιμετωπίσουν τυχόν κρίσεις, παρόλα αυτά όμως τα όσα επακολούθησαν έδειξαν ότι τα σενάρια αυτά είχαν βασιστεί σε ευνοϊκά σενάρια και δεν κατόρθωσαν να προβλέψουν την πραγματικότητα. (Haldane, 2009)

Ουσιαστικά, η υπερβολική μόχλευση εκ μέρους των τραπεζών και των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (μεταξύ τους), η αδιαφάνεια αυτών των συναλλαγών, οι αυξανόμενες ζημίες και η συρρίκνωση της καθαρής θέσης μεγάλων τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων οδήγησαν σε πτώση της εμπιστοσύνης των τραπεζών. (Mohan, 2009)

Δεδομένης της αυξανόμενης χρηματοπιστωτικής παγκοσμιοποίησης, οι τράπεζες και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα άλλων σημαντικών προηγμένων οικονομιών, ιδίως της Ευρώπης, είχαν επίσης επηρεαστεί αρνητικά από απώλειες και διαγραφές κεφαλαίων. (Mohan, 2009)

Άμεση συνέπεια αυτών ήταν οι διατραπεζικές χρηματαγορές σχεδόν να παγώσουν, κάτι το οποίο έγινε φανερό από τις αποδόσεις στις χρηματαγορές, καθώς υπήρξε μια έντονη προσπάθεια για την αναζήτηση ασφάλειας, η οποία αντικατοπτρίστηκε σε πολύ χαμηλές αποδόσεις σε γραμμάτια του Δημοσίου και ομόλογα. (Kohn, 2008)

Αυτές οι εξελίξεις ενισχύθηκαν σημαντικά μετά την αποτυχία διάσωσης της Lehman Brothers τον Σεπτέμβριο του 2008, όπου η κατάρρευσή της οδήγησε στο να σημειωθεί πλήρης απώλεια εμπιστοσύνης. (Kohn, 2008)

Η βαθιά και παρατεταμένη κρίση στις παγκόσμιες χρηματοπιστωτικές αγορές, το υψηλό επίπεδο αποτροπής ανάληψης κινδύνων (risk averse), οι αυξανόμενες απώλειες τραπεζών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, το υψηλό επίπεδο τιμών των βασικών εμπορευμάτων (έως το τρίτο τρίμηνο του 2008), η επακόλουθη κατάρρευση τους και η απότομη διόρθωση μια σειράς τιμών των στοιχείων ενεργητικού, οδήγησαν ξαφνικά σε μια απότομη επιβράδυνση της δυναμικής ανάπτυξης στις μεγάλες αναπτυγμένες οικονομίες, ιδίως μετά την αποτυχία της Lehman Brothers, κάτι το οποίο σε πολύ σύντομο χρονικό διάστημα μεταδόθηκε στις Ευρωπαϊκές χώρες μεταξύ των οποίων και η Κύπρος, όπως θα δούμε και στη συνέχεια της εργασίας. (Kohn, 2008)

Συνοψίζοντας, η υπερβολικά ευνοϊκή νομισματική πολιτική για μια μακρά περίοδο στις μεγάλες ανεπτυγμένες οικονομίες έσπειρε τους σπόρους της παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής και οικονομικής κρίσης. (IMF, 2009)

Τα υπερβολικά χαμηλά επιτόκια, ιδιαίτερα στις ΗΠΑ, κατά την περίοδο 2002-2004 αύξησαν την κατανάλωση και τις τιμές των περιουσιακών στοιχείων και είχαν ως αποτέλεσμα τη συνολική ζήτηση να υπερέβαινε την παραγωγή, γεγονός το οποίο εκδηλώθηκε με αυξανόμενες παγκόσμιες ανισορροπίες. Οι υπερβολικά χαμηλές βραχυπρόθεσμες ισοτιμίες ενθάρρυναν επίσης την επιθετική αναζήτηση αποδόσεων τόσο σε εγχώριο όσο και σε παγκόσμιο επίπεδο, ενώ ενθαρρύνονταν από τη χρηματοοικονομική τεχνική, την έντονη προσφυγή σε τιτλοποίηση και τη χαλαρή ρύθμιση και εποπτεία της περιόδου πριν το ξέσπασμα της κρίσης. (Taylor, 2009)

1.3 Συνέπειες παγκόσμιας οικονομικής κρίσης

Όσον αφορά τις συνέπειες της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης του 2008, αυτές δεν περιορίστηκαν μόνο στην κατάρρευση της Lehman Brothers, αλλά αντιθέτως επηρεάστηκε συνολικά το τραπεζικό σύστημα όλης της Ευρώπης. Πιο συγκεκριμένα, την κατάρρευση της Lehman Brothers ακολούθησε σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα η κατάρρευση της τράπεζας της Αγγλίας Northern Rock, καθώς επίσης και τραπεζών από την Ελβετία και τη Γερμανία. (Βαρουφάκης κ.α, 2011)

Μέσα σε όλα αυτά αντιμέτωπη με τη χρεοκοπία βρέθηκε και μια από τις μεγαλύτερες τράπεζες της Αμερικής στον τομέα των επενδύσεων, η Bear Stearns, η οποία για να μπορέσει να διασωθεί αναγκάστηκε να εξαγοραστεί ύστερα από διαμεσολάβηση της κεντρικής τράπεζας των ΗΠΑ (FED) από την J.P. Morgan το 2008. (Βαρουφάκης κ.α, 2011). Επιπλέον, η χρηματοοικονομική κρίση μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers σε πολύ μικρό χρονικό διάστημα μεταφέρθηκε συνολικά στην παγκόσμια οικονομία. (Κολίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009)

Αυτό συνέβη καθώς από τη μία πλευρά, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ήταν απρόθυμα ως προς την χορήγηση δανείων, καθώς επίσης και λόγω του ότι ένα σημαντικό κομμάτι του ιδιωτικού πλούτου τόσο των επιχειρήσεων όσο και των νοικοκυριών χάθηκε λόγω της φούσκας μέσω της οποίας προκλήθηκε η παγκόσμια κρίση. (Κολίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009)

Ουσιαστικά, η μη χορήγηση δανείων προς τις επιχειρήσεις είχε σαν συνέπεια τη μη ύπαρξη επαρκούς ρευστότητας σε αυτές, συνέπεια της οποίας ήταν η επιβράδυνσή τους στο οικονομικό επίπεδο, ενώ από την άλλη πλευρά οι καταναλωτές λόγω της μη πρόσβασης τους σε δανεισμό δεν είχαν τη δυνατότητα ούτε αγοράς κάποιας κατοικίας ή ενός αυτοκινήτου, ούτε όμως και τη δυνατότητα ικανοποίησης των βασικών αναγκών τους. (Κολίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009)

Συνέπεια όλων αυτών, ήταν η ύπαρξη χαμηλών ρυθμών ανάπτυξης παγκοσμίως, ενώ τόσο το ΑΕΠ όσο και η κατανάλωση μειώθηκαν επίσης σημαντικά, ενώ συνέπεια αυτών ήταν και η ραγδαία άνοδος της ανεργίας. (Κολίντζας & Ψαλιδόπουλος, 2009) Επιπλέον, η κρίση αυτή οδήγησε με τη σειρά της σε μια παγκόσμια ύφεση, συνέπεια της οποίας ήταν να επηρεαστεί σε έναν ιδιαίτερα μεγάλο βαθμό και το διεθνές εμπόριο, καθώς απόρροια της μειωμένης ζήτησης για αγαθά και υπηρεσίες στις μεγαλύτερες και πιο κερδοφόρες αγορές ήταν η μείωση του όγκου και της δυναμικής του συνολικού διεθνούς εμπορίου, κάτι το οποίο γίνεται σαφές και από τον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1: Παγκόσμιες εξαγωγές (ρυθμός αύξησης των εξαγωγών) για την περίοδο 2000-2010 (σε %)

	2007	2008	2009	2010
Παγκόσμιες εξαγωγές	6,5	2,0	-12,0	-13,0
Γεωργικά προϊόντα	5,5	2,0	-3,0	-4,0
Καύσιμα	3,5	0,5	-4,5	-5,5
Βιομηχανικά προϊόντα	8,0	2,5	-15,5	-16,5
Παγκόσμια παραγωγή	0,5	1,0	-5,5	-6,5
Παγκόσμιο ΑΕΠ	3,5	1,5	-2,5	-3,5

Πηγή: WTO (2011)

Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από τον παραπάνω πίνακα, η μείωση της παγκόσμιας παραγωγής κατά 6,5% το 2010 ακολούθησε μείωση των εξαγωγών κατά 13% και των εισαγωγών κατά 14%, με τις αρνητικές τάσεις κυρίως και κατά κύριο λόγο την εξαγωγή βιομηχανικών προϊόντων (-16,5%). Το φαινόμενο

της σύγχρονης παγκόσμιας χρηματοπιστωτικής κρίσης προκάλεσε έντονη πτώση στο εμπόριο στις περισσότερες ανεπτυγμένες χώρες, ενώ η κατάσταση στις λιγότερο ανεπτυγμένες χώρες ήταν πολύ καλύτερη, κάτι το οποίο αποτυπώνεται ξεκάθαρα στον πίνακα 2. (Cerovic et. al, 2014)

Επιπλέον, σημαντική υποχώρηση του παγκόσμιου εμπορίου σημειώθηκε το 2010 και η πτωτική τάση συνεχίστηκε το 2011, ιδιαίτερα στην αμερικανική ήπειρο και την Ευρώπη, ενώ η μικρότερη μείωση του εμπορίου καταγράφηκε στην Ασία λόγω δραστηριοτήτων της Κίνας, της οποίας οι εξαγωγές το 2010 μειώθηκαν κατά 11%, η οποία ήταν η μικρότερη μείωση των εξαγωγών κατά το έτος αυτό, ενώ οι εισαγωγές της σημείωσαν αύξηση 3%. Επίσης, αξίζει να σημειωθεί, ότι η Κίνα έγινε ο μεγαλύτερος εξαγωγέας του κόσμου εκείνη την χρονιά, ξεπερνώντας τη Γερμανία και τις Ηνωμένες Πολιτείες. (Cerovic et. al, 2014)

Πίνακας 2: Εξέλιξη εμπορικών συναλλαγών ανά περιοχή (% ετήσια μεταβολή)

Εξαγωγές		Περιοχή	Εισαγωγές	
2000 - 2010	2010		2000 - 2010	2010
3	-13	Βόρεια Αμερική	3	-14
2	-18	Κεντρική/Νότια Αμερική	6	-17
1	-8	Ευρώπη (27 χωρών)	1	-18
4	-5	Ασία	11	-26
8	-11	Κίνα	6	-8
17	-11	Ινδία	15	3
12	-3	Παγκόσμια (World)	13	-3

Πηγή: WTO (2011)

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί, ότι οι παγκόσμιες οικονομικές ροές επηρεάστηκαν σε μεγάλο βαθμό και από την κρίση χρέους, καθώς ορισμένες υπερχρεωμένες χώρες (μεταξύ των οποίων η Ελλάδα, η Ιταλία, η Ισπανία, η Κύπρος) αντιμετώπισαν τεράστιες δυσκολίες λόγω των μειωμένων εσόδων από εξαγωγές, του σχετικά υψηλού εξωτερικού χρέους και του υψηλού ποσού των υποχρεώσεων που συνδέονται με αυτά τα χρέη. (Cerovic et. al, 2014)

Κεφάλαιο 2

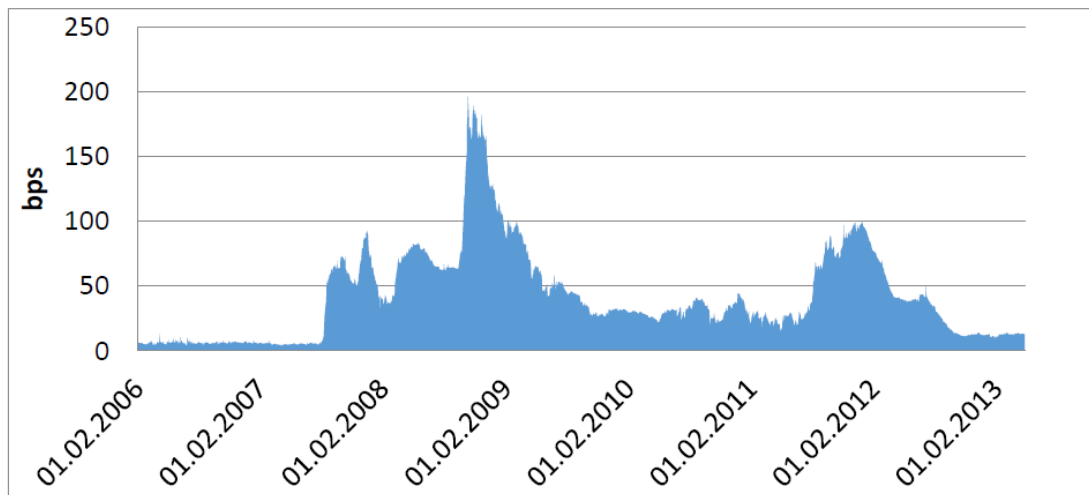
Η μετάδοση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη

2.1 Η μετάδοση της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη

Είναι γεγονός, ότι στην πρώτη φάση της χρηματοπιστωτικής κρίσης, η ευρωζώνη θεωρήθηκε ασφαλής, με συνέπεια η ζήτηση για εργαλεία, τα οποία ήταν εκφρασμένα σε ευρώ να αυξηθεί. (Wyplosz, 2009). Όταν όμως οι διασυνοριακές χρηματοπιστωτικές ροές σταμάτησαν το τελευταίο τρίμηνο του 2008, οι ευρωπαϊκές τράπεζες, ιδιαίτερα εκείνες που βασιζονταν σε ξένη χρηματοδότηση, δεν ήταν σε θέση να βρουν πιστώσεις, συνέπεια του οποίου ήταν η συνολική αύξηση στον κίνδυνο αγοράς.

Πιο συγκεκριμένα, όπως φαίνεται από το ακόλουθο γράφημα, το spread Euribor - OIS (επιτόκιο μιας ημέρας), το οποίο στην ουσία αντανακλά το οικονομικό άγχος στις αγορές, είναι σαφές ότι το spread αυτό αυξήθηκε από τις 5 μονάδες βάσεις το 2006, στις 65 μονάδες βάσεις τον Αύγουστο του 2007 και αντίστοιχα εκτινάχθηκε στις 200 μονάδες βάσεις τη στιγμή κατάρρευσης της Lehman Brothers.

Γράφημα 2: Πορεία spread Euribor – OIS 2006 – 2013

Πηγή: Yilmaz (2016)

Στο σημείο αυτό είναι ιδιαίτερα σημαντικό να τονισθεί, ότι εκτός από το πάγωμα της ρευστότητας, οι ευρωπαϊκές τράπεζες αντιμετώπισαν περαιτέρω προβλήματα, καθώς η φούσκα των στεγαστικών δανείων ξέσπασε στην Ελλάδα, την Ισπανία και την Ιρλανδία.

Ουσιαστικά, το παραπάνω γεγονός ήταν απόρροια της συμπίεσης ρευστότητας μετά την πρώτη κρίση τον Αύγουστο του 2007 και την απώλεια εμπιστοσύνης στις αγορές.

Άμεση συνέπεια των ανωτέρων, ήταν οι τράπεζες που χορήγησαν στεγαστικά δάνεια να αντιμετωπίσουν σοβαρές ζημιές και οι ισολογισμοί τους επιδεινώθηκαν σημαντικά, με αποτέλεσμα οι κυβερνήσεις των χωρών αυτών να έπρεπε να παράσχουν γενναιόδωρη στήριξη στα προβληματικά τραπεζικά συστήματα.

Ειδικότερα, το πιο εντυπωσιακό παράδειγμα ήταν οι ιρλανδικές τράπεζες. Οι τράπεζες της Ιρλανδίας χρηματοδοτούνταν από τις διεθνείς βραχυπρόθεσμες αγορές. Μετά την κατάρρευση της Lehman Brothers, αυτές οι αγορές στέρησαν με συνέπεια οι τράπεζες να αντιμετωπίσουν κρίση ρευστότητας. Από την πλευρά της, η ιρλανδική κυβέρνηση παρείχε σημαντικές εγγυήσεις για την

αποφυγή της κατάρρευσης του τραπεζικού συστήματος της χώρας, καθώς τη στιγμή εκείνη το σύνολο των περιουσιακών στοιχείων του τραπεζικού συστήματος της χώρας ήταν τέσσερις φορές υψηλότερο από το ΑΕΠ της χώρας.

Ειδικότερα, στον πίνακα 3 γίνεται αναφορά στη στήριξη των κυβερνήσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα των χωρών που επηρεάστηκαν περισσότερο από την κρίση μεταξύ των ετών 2007 και 2011. Όπως γίνεται σαφές από τον πίνακα, η Ιρλανδία και η Ελλάδα παρείχαν γενναιόδωρη υποστήριξη στα αντίστοιχα χρηματοπιστωτικά τους συστήματα.

Πίνακας 3: Προγράμματα υποστήριξης τραπεζικών ιδρυμάτων περιόδου 2007 – 2011

Χώρα	Υποστήριξη ρευστότητας (αύξηση του ποσοστού των απαιτήσεων των κεντρικών τραπεζών στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ως αναλογία καταθέσεων και υποχρεώσεων)	Μικτά κόστη αναδιάρθρωσης (% ΑΕΠ)	Αγορές ενεργητικού (%ΑΕΠ)	Εγγυήσεις Ενεργητικού (Ευρώ)
Ελλάδα	42,3	25,3	-	-
Ιρλανδία	16,3	40,7	20,3	19,7
Πορτογαλία	16,7	0	-	-
Ισπανία	3,5	3,8	1,8	-
Ιταλία	5,7	0,3	-	-
Γερμανία	3,5	1,8	11,1	6,1

Πηγή: Leaven & Valencia (2012)

Ουσιαστικά, από τις αρχές του 2009, οι πραγματικές επιπτώσεις της χρηματοπιστωτικής κρίσης έγιναν εμφανείς στην Ευρωζώνη, καθώς το πραγματικό ΑΕΠ μειώθηκε κατά 4,5% το 2009.

Η ύφεση προκάλεσε επίσης πτώση των φορολογικών εσόδων. Επιπλέον, με τη λειτουργία των αυτόματων σταθεροποιητών οι δαπάνες αυξήθηκαν, ενώ εισήχθησαν διαδοχικά προγράμματα δημοσιονομικής τόνωσης για τη στήριξη του πραγματικού τομέα. Άμεση συνέπεια της πτώσης των φορολογικών εσόδων και της αύξησης των δαπανών, τόσο με δημοσιονομικά κίνητρα όσο και με τη στήριξη χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων, ήταν η άσκηση πίεσης στα δημόσια οικονομικά της Ευρωζώνης. (Yilmaz, 2016)

Εν συνεχεία, όπως φαίνεται και από τον πίνακα 4, υπάρχει μια σαφής επιδείνωση των δημοσιονομικών ισοζυγίων. Το 2006, η Ιρλανδία και η Ισπανία είχαν πλεονασματικούς προϋπολογισμούς, κάτι το οποίο άλλαξε το 2010, όπου οι χώρες αυτές εμφάνισαν ελλείμματα, απόρροια της μετάδοσης της παγκόσμιας κρίσης στην Ευρωζώνη.

Επίσης, ένα κοινό των χωρών του πίνακα 4 είναι η ραγδαία άνοδος του καθαρού δανεισμού γενικής κυβέρνησης σαν ποσοστό του ΑΕΠ μεταξύ του 2006 και του 2010, γεγονός το οποίο δείχνει ότι το 2010 ήταν το έτος εκείνο στο οποίο έγινε εντονότερη από ποτέ η κρίση στην Ευρωζώνη.

Ιδιαίτερα στην Ιρλανδία, το δημοσιονομικό έλλειμμα ήταν το ένα τρίτο του ΑΕΠ το 2010, ενώ τα επίπεδα του χρέους αυξήθηκαν αναλόγως, με συνέπεια το επίπεδο του χρέους της να τριπλασιαστεί μεταξύ των ετών 2010 – 2013.

Αντίστοιχα, στην Ισπανία, το δημόσιο χρέος σχεδόν διπλασιάστηκε την ίδια περίοδο, ενώ όσον αφορά την περίπτωση της Γερμανίας, το επίπεδο χρέους της αυξήθηκε αρχικά, καθώς οι γερμανικοί ισολογισμοί τραπεζών παρεμποδίστηκαν επίσης μετά τη χρηματοπιστωτική κρίση λόγω των στενών δεσμών τους με τις αμερικανικές τράπεζες, συνέπεια των δεσμών ήταν η παροχή στήριξης στις τράπεζες και στο χρηματοπιστωτικό σύστημά της, όπως αναφέρθηκε και από τον πίνακα 3, όμως η αύξηση αυτή δεν ήταν ανάλογη των υπολοίπων χωρών του πίνακα.

Συνέπεια αυτού ήταν η χώρα να ανακάμψει το 2013 και το χρέος της να μειωθεί σημαντικά σε σχέση με το 2010, ενώ από την πλευρά της η Κύπρος είδε το χρέος της να εκτινάσσεται το 2013 απόρροια της κρίσης που έπληξε τη χώρα και για την οποία θα γίνει αναφορά στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας διπλωματικής.

Πίνακας 4: Δημοσιονομικοί δείκτες προ και μετά της οικονομικής κρίσης στην Ευρώπη

Χώρα	Καθαρός δανεισμός γενικής κυβέρνησης σαν ποσοστό του ΑΕΠ				Χρέος γενικής κυβέρνησης σαν ποσοστό του ΑΕΠ			
	2006	2010	2013	2017	2006	2010	2013	2017
Ελλάδα	-5,9	-10,9	3,68	0,39	115,22	128,97	179,68	188,73
Ιρλανδία	2,62	-32,3	-6,12	-0,31	27,64	83,49	131,72	77,23
Πορτογαλία	-4,18	-11,2	- 10,30	-5,01	69,17	96,18	129,04	124,76
Ισπανία	0,89	-4,78	-4,84	-2,64	45,68	66,56	105,73	114,61
Ιταλία	-2,52	-3,76	-2,88	-2,47	115,01	124,87	143,68	152,39
Γερμανία	-1,7	-4,2	-5,01	-3,21	68,25	84,45	83,27	71,52
Κύπρος	-1,64	-4,68	-5,26	1,59	59,26	56,75	103,11	96,13

Ευρώπη Πηγή: Worldbank & OECD

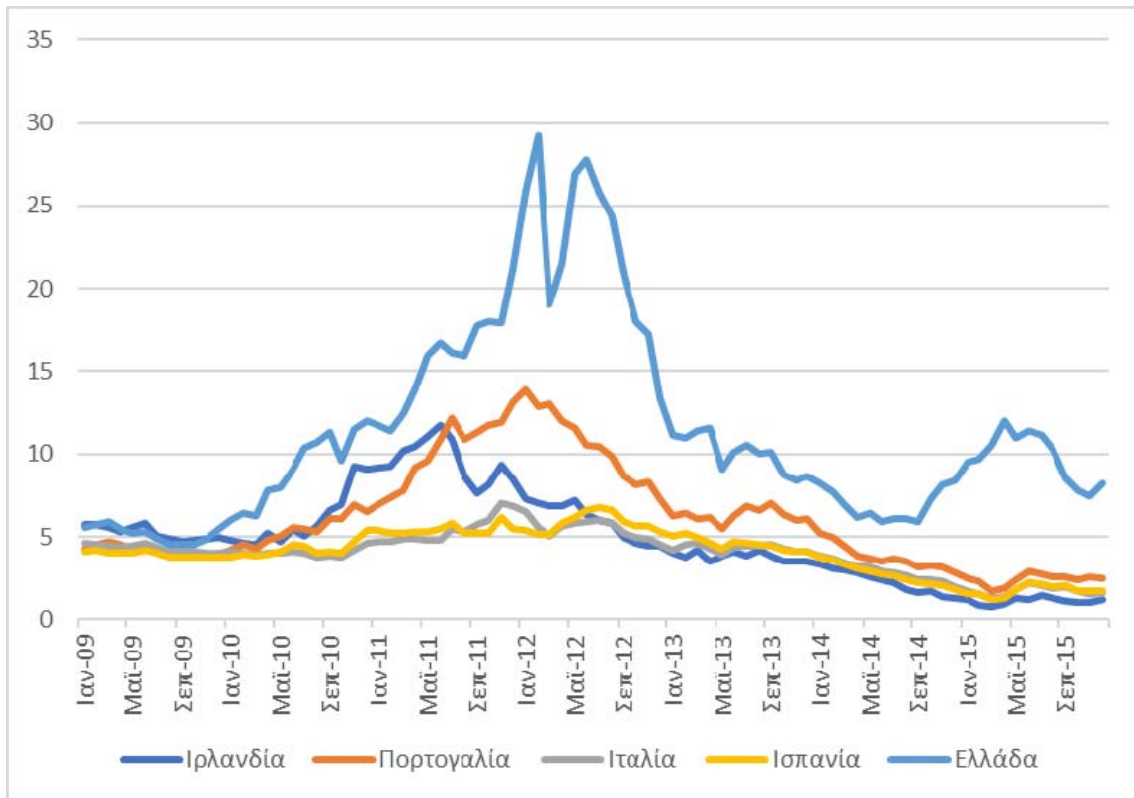
Παρά τα αυξανόμενα ελλείμματα, μέχρι τα τέλη του 2009, το πρόβλημα θεωρήθηκε ότι είναι ένα τραπεζικό πρόβλημα, ενώ οι αγορές κρατικών χρεογράφων παρέμεναν σταθερές στην αρχή (Lane, 2012).

Ωστόσο, ο παράγοντας που προκάλεσε την μεγαλύτερη κρίση ήταν οι εκλογές στην Ελλάδα, καθώς η νεοεκλεγείσα κυβέρνηση αναθεώρησε τις εκτιμήσεις του ελλείμματος του προϋπολογισμού και του ΑΕΠ για το 2009, από 6,7% έως

12,7%. Αυτό συγκλόνισε τις αγορές και οι οργανισμοί αξιολόγησης υποβάθμισαν τα ελληνικά ομόλογα. (Nelson, et al, 2010)

Επιπλέον, στις αρχές του 2010, η Ελλάδα καταδικάστηκε για παραποίηση των δεδομένων σχετικά με τα δημόσια οικονομικά της, συνέπεια των οποίων ήταν τα επιτόκια των ελληνικών ομολόγων να εκτιναχθούν, όπως φαίνεται και από το παρακάτω γράφημα, όπου γίνεται σαφής η ιδιαίτερα μεγάλη διαφορά στις αποδόσεις των ελληνικών ομολόγων σε σύγκριση με τις αντίστοιχες αποδόσεις των ομολόγων της Ιρλανδίας, της Ισπανίας, της Ιταλίας και της Πορτογαλίας. (Nelson, et al, 2010)

Γράφημα 3: Πορεία μακροπρόθεσμων επιτοκίων ομολόγων

Πηγή: OECD

Επιπλέον, από τον Μάιο του 2010, η Ελλάδα ήταν εκτός των αγορών και δεν μπορούσε να δανειστεί πλέον από τις αγορές, ενώ καθώς η χώρα επρόκειτο να χρεοκοπήσει, η τρόικα παρείχε κεφάλαια διάσωσης ύψους 110 δισ. Ευρώ στην Ελλάδα.

Μετά από αυτό, οι οργανισμοί αξιολόγησης όταν απευθύνονταν σε άλλες χρεωμένες χώρες της ζώνης του ευρώ προχωρούσαν σε ανάλογες υποβαθμίσεις τους. Με αυτόν τον τρόπο, οι οργανισμοί αξιολόγησης βοήθησαν στη διάδοση της κρίσης χρέους. (Yilmaz, 2016)

Μέχρι την εμφάνιση της κρίσης στην Ελλάδα, οι οίκοι αξιολόγησης δεν είχαν μπορέσει να αντιληφθούν τα προβλήματα της Ελλάδας και έδιναν συνεχώς καλές αξιολογήσεις. Ωστόσο, μετά την κρίση, αναθεώρησαν οι οίκοι αξιολόγησης τις εκτιμήσεις τους δίνοντας χαμηλές αξιολογήσεις και στις υπόλοιπες χρεωμένες χώρες, με συνέπεια την αύξηση των αποδόσεων των κρατικών ομολόγων, όπως φαίνεται από το παραπάνω γράφημα 3.

Μετά την κρίση στην Ελλάδα, τόσο οι οργανισμοί αξιολόγησης όσο και οι επενδυτές σε αγορές κρατικών ομολόγων έστρεψαν το βλέμμα τους στην Ιρλανδία λόγω των υψηλών ελλειμμάτων και του αυξανόμενου χρέους. Από την πλευρά τους, οι οργανισμοί αξιολόγησης υποβάθμισαν την Ιρλανδία, με συνέπεια οι επενδυτές να χάσουν την εμπιστοσύνη τους, ενώ τα ποσοστά των δεκαετών κρατικών ομολόγων υπερέβησαν το 10%. Έτσι, η Ιρλανδία βγήκε επίσης έξω από τις αγορές τον Νοέμβριο του 2010, με συνέπεια η τρόικα να διαθέσει περί τα 85 δισεκατομμύρια για τη διάσωσης της χώρας από τη χρεοκοπία. (Yilmaz, 2016)

Η Πορτογαλία ήταν η τρίτη χώρα που έπληξε την κρίση χρέους. Στην Πορτογαλία, όμως, δεν υπήρχε φούσκα για τα στεγαστικά δάνεια ή τα ελλείμματα. Αντιθέτως, το γεγονός ότι οι πορτογαλικές τράπεζες βασίστηκαν σε ξένο δανεισμό έκανε την χώρα εύθραυστη και μετά την ελληνική κρίση, οι οργανισμοί αξιολόγησης υποβάθμισαν την Πορτογαλία. (Reis, 2013)

Παρά το γεγονός ότι η κυβέρνηση ανακοίνωσε προγράμματα λιτότητας, δεν ήταν σε θέση να αποκαταστήσει την εμπιστοσύνη, ενώ η χώρα δεν μπόρεσε να βρει κεφάλαια από τις αγορές και να αποφύγει την τρόικα, η οποία τον Μάιο του

2011 διέθεσε κεφάλαια ύψους 78 δισ. Ευρώ για τη διάσωση της χώρας. (Reis, 2013)

Επίσης, το καλοκαίρι του 2011, η κρίση εξαπλώθηκε στην Ισπανία και την Ιταλία. Στην Ισπανία, το πρόβλημα είχε τις ρίζες του στο τραπεζικό σύστημα. Με την έκρηξη της φούσκας των τιμών των κατοικιών, οι ισολογισμοί των τραπεζών επιδεινώθηκαν. Από την άλλη πλευρά, το υψηλό επίπεδο χρέους της Ιταλίας ανησύχησε τους επενδυτές, ενώ τα δεκαετή ομόλογα των χωρών αυτών αυξήθηκαν ανάλογα. (EC, 2012)

Από την πλευρά τους, οι οίκοι αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας υποβάθμισαν επίσης τα ομόλογα αυτών των χωρών, ενώ η πιθανή αδυναμία επιβίωσης αυτών των χωρών απειλούσε σημαντικά την επιβίωση του ευρώ, καθώς ήταν οι δύο μεγάλες οικονομίες της ζώνης του ευρώ. (EC, 2012)

Προς αυτή την κατεύθυνση, η ΕΚΤ ξεκίνησε ένα πρόγραμμα με τίτλο πρόγραμμα επαναγοράς ομολόγων (Outright Monetary Transactions) και αγόρασε τα χρεόγραφα αυτών των χωρών από δευτερογενείς αγορές για την υποστήριξη της αγοράς κρατικών ομολόγων. (EC, 2012)

Επιπλέον, το Eurogroup παρείχε οικονομική ενίσχυση για την αναδιάρθρωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στην Ισπανία, ενώ το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) χορήγησε 100 δισ. Ευρώ στην Ισπανία, αλλά η χώρα χρησιμοποίησε μόνο 38,9 δισ. Ευρώ στο πλαίσιο αυτό. (EC, 2012)

2.2 Πραγματικές αιτίες της κρίσης στην Ευρωζώνη

Η οικονομική κρίση χρέους της ευρωζώνης προκλήθηκε κατά κύριο λόγο από την έλλειψη ύπαρξης αποτελεσματικών μηχανισμών - θεσμών για την πρόληψη της δημιουργίας μακροοικονομικών και σε ορισμένες χώρες, δημοσιονομικών ανισορροπιών, καθώς επίσης και από το γεγονός ότι στην Ευρωζώνη υπήρχε έλλειψη κοινών θεσμών για την αποτελεσματική απορρόφηση των κραδασμών. (Mongelli, 2010)

Ειδικότερα, το χαμηλότερο κόστος δανεισμού μετά την είσοδο στη ζώνη του ευρώ οδήγησε σε μεγάλες κεφαλαιακές ροές εντός της ευρωζώνης, κυρίως υπό τη μορφή τραπεζικών δανείων, με αποτέλεσμα τη σημαντική αύξηση του χρέους του δημόσιου τομέα, πρωτίστως καθώς επίσης κατά δεύτερον και του ιδιωτικού χρέους σε ορισμένες περιπτώσεις κρατών μελών. (Mongelli, 2010)

Όμως η μεγαλύτερη αιτία της κρίσης είναι το γεγονός, ότι η φθηνή (ξένη) πίστωση δεν χρησιμοποιήθηκε σε πολλές περιπτώσεις για παραγωγικές επενδύσεις, αλλά αντιθέτως για τη χρηματοδότηση της κατανάλωσης, την υπερπροσφορά κατοικιών και, σε ορισμένες χώρες, την ανεύθυνη δημοσιονομική πολιτική, όπως αναλύθηκε στην προηγούμενη ενότητα στον πίνακα 4. (Mongelli, 2010)

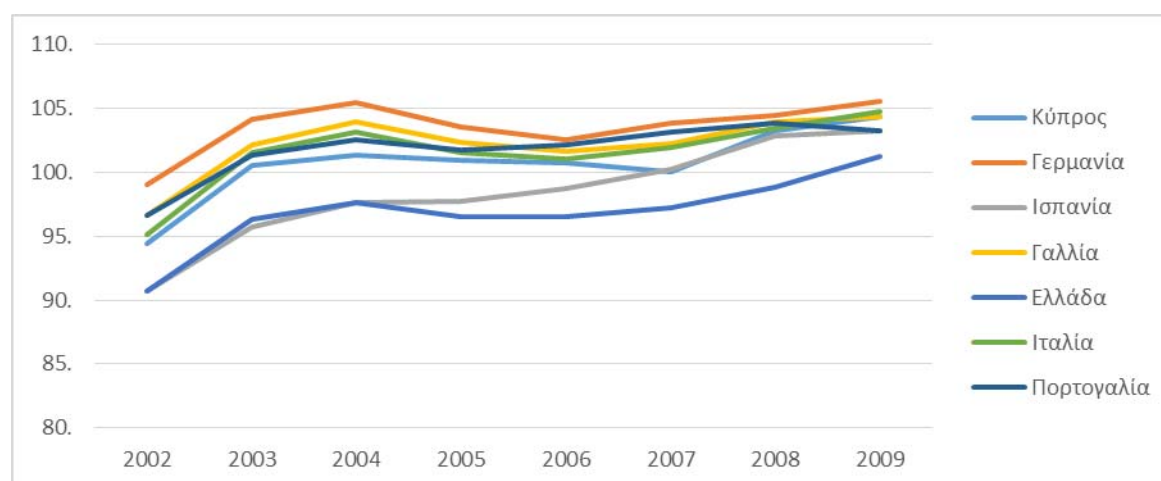
Εν τω μεταξύ, εν μέρει ως αποτέλεσμα, η ανταγωνιστικότητα των περισσότερων χωρών της νότιας ευρωζώνης επιδεινώθηκε σημαντικά τα χρόνια μετά την είσοδο στην ευρωζώνη έναντι των βόρειων αντισυμβαλλομένων τους, ειδικά σε σχέση με τη Γερμανία, η οποία ανέλαβε τη μισθολογική συγκράτηση κατά την περίοδο αυτή, γεγονός το οποίο φαίνεται ξεκάθαρα στο γράφημα 4 και πίνακα 5, όπου απεικονίζεται το έλλειμμα ανταγωνιστικότητας στα περιφερειακά κράτη μέλη της Ευρωζώνης, δηλαδή στην Κύπρο, την Ισπανία, την Ιταλία, την Πορτογαλία, την Ελλάδα και τη Γαλλία.

Πίνακας 5: Δείκτης πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας (2010 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Κύπρος	94,4	100,57	101,32	100,98	100,71	100,03	103,28
Γερμανία	99,05	104,15	105,5	103,57	102,61	103,91	104,5
Ισπανία	90,7	95,76	97,64	97,73	98,71	100,27	102,83
Γαλλία	96,65	102,2	103,93	102,37	101,7	102,28	103,93
Ελλάδα	90,75	96,3	97,63	96,53	96,56	97,23	98,82
Ιταλία	95,15	101,54	103,2	101,55	101,09	101,97	103,45
Πορτογαλία	96,59	101,37	102,61	101,71	102,13	103,18	103,83

Πηγή: Eurostat

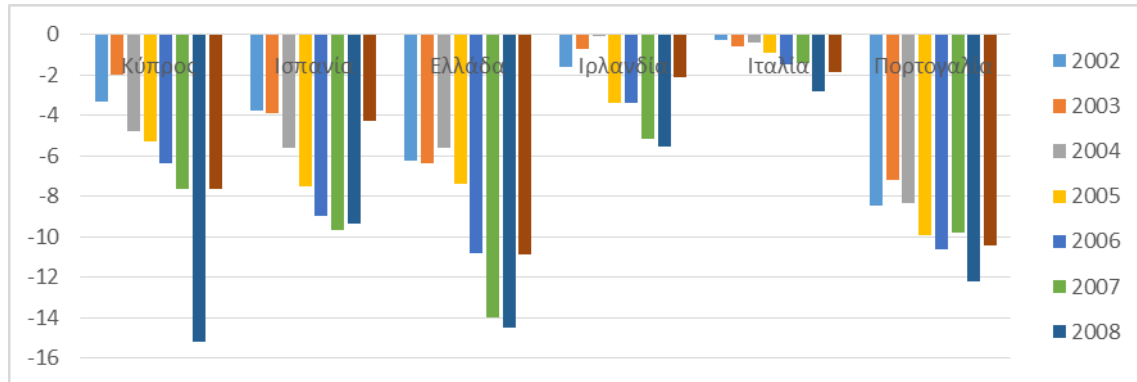
Γράφημα 4: Δείκτης πραγματικής συναλλαγματικής ισοτιμίας (2010 = 100)

Πηγή: Eurostat

Κατά συνέπεια, οι περισσότερες περιφερειακές χώρες εμφάνισαν μεγάλα ελλείμματα τρεχουσών συναλλαγών (γράφημα 5) και παρουσίασαν (περαιτέρω) επιδείνωση των εξωτερικών επενδυτικών τους θέσεων.

Γράφημα 5: Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών περιφερειακών χωρών 2002 – 2009 σαν ποσοστό του ΑΕΠ

Πηγή: Worldbank

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να τονισθεί, ότι ενώ χώρες όπως η Ιρλανδία και η Ισπανία είχαν πληγεί σημαντικά από τη φούσκα στην αγορά στεγαστικών δανείων, απόρροια του ξεσπάσματος της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης, η πραγματική κρίση χρέους για την Ευρωζώνη ξεκίνησε επίσημα το 2010, όταν η Ελλάδα και η ελληνική κυβέρνηση δεν ήταν σε θέση να χρηματοδοτήσει το χρέος της μέσω των αγορών. (Wijffelaars & Loman, 2015)

Άμεση συνέπεια αυτού, ήταν οι αυξανόμενες ανησυχίες για τα δημοσιονομικά προβλήματα της Ελλάδας να εξαπλωθούν ταχέως στα άλλα περιφερειακά κράτη μέλη λόγω της έλλειψης κοινών ευρύτερων θεσμών της ευρωζώνης για την απορρόφηση των κραδασμών και της αυξανόμενης αβεβαιότητας σχετικά με την ερμηνεία της ρήτρας «μη διάσωσης» της ΕΕ και την προθυμία των κρατών μελών της ευρωζώνης να υποστηρίξουν τα ασθενέστερα κράτη μέλη, καθώς και την ίδια τη νομισματική ένωση.

Επιπροσθέτως, η ισχυρή εξάρτηση των περιφερειακών χωρών από το εξωτερικό κεφάλαιο και οι διασυνδέσεις μεταξύ κυβερνήσεων και τραπεζών επιδείνωσαν τα προβλήματα αυτά. (Wijffelaars & Loman, 2015)

Αυτό είχε σαν συνέπεια, καθώς οι κεφαλαιακές ροές εντός της ευρωζώνης μειώθηκαν έντονα, οι περιφερειακές χώρες να έρθουν αντιμέτωπες με μια ξαφνική διακοπή της εισροής κεφαλαίων και μια ισχυρή συρρίκνωση των

χρηματοπιστωτικών συνθηκών για τις τράπεζες, τις εταιρείες και τα νοικοκυριά. (Wijffelaars & Loman, 2015)

Τέλος, άλλη μια σημαντική αιτία της μετάδοσης της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης στην Ευρωζώνη ήταν οι σημαντικές διαρθρωτικές διαφορές μεταξύ των κρατών – μελών της Ευρωζώνης και ιδίως μεταξύ των χωρών του Βορρά και των χωρών του Νότου.

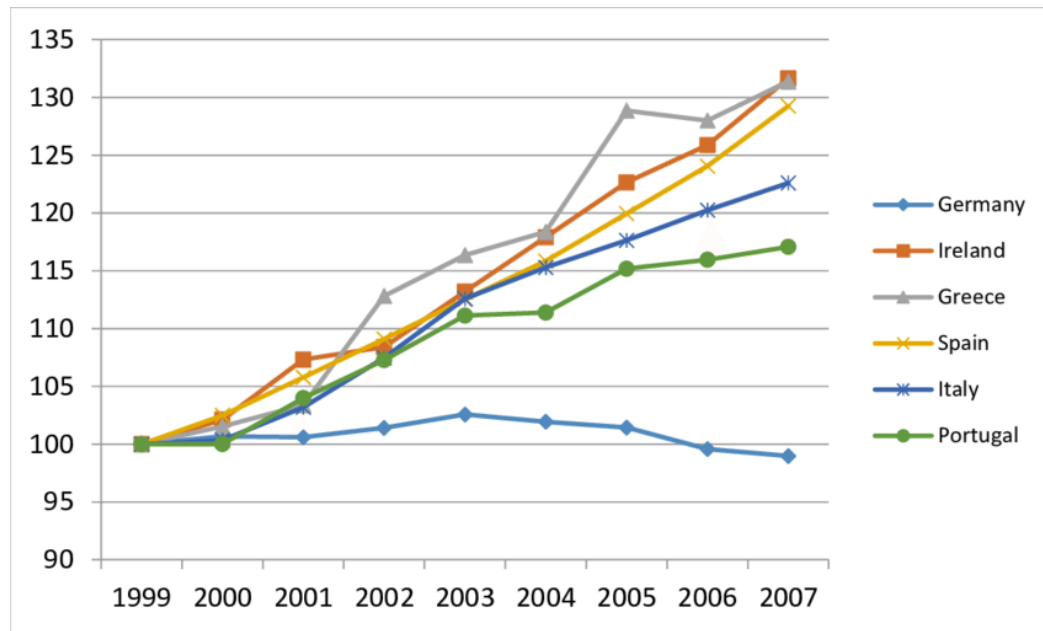
Πιο συγκεκριμένα, όπως αναφέρουν στην μελέτη τους οι Boltho και Carlin (2012) η βασική αιτία της κρίσης στην Ευρωζώνη ήταν οι ασύμμετρες πολιτικές. Ο λόγος πίσω από αυτές ήταν οι διαφορετικές κοινωνικο-πολιτιστικές δομές των χωρών, καθώς στην πράξη εντός της Ευρωζώνης υπήρχαν δύο διαφορετικά μοντέλα ανάπτυξης.

Από τη μία πλευρά, οι βασικές χώρες της Ευρωζώνης, δηλαδή η Γερμανία, η Αυστρία, οι Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, ακολουθούσαν στρατηγικές ανάπτυξης με γνώμονα τις εξαγωγές, καθώς μπορούσαν να μειώσουν το κόστος εργασίας τους και να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Από την άλλη πλευρά, οι χώρες του Νότου, δηλαδή η Ελλάδα, η Πορτογαλία, η Ιρλανδία, η Ισπανία και η Ιταλία ακολουθούσαν στρατηγικές ανάπτυξης με γνώμονα τη ζήτηση (Hall, 2012).

Ειδικότερα, όπως φαίνεται με σαφήνεια από το γράφημα 6, η Γερμανία ήταν σε θέση να επιτύχει κόστος εργασίας ανά μονάδα στα επίπεδα μηδενικού πληθωρισμού μεταξύ 1999 και 2007. Αντίθετα, το ονομαστικό κόστος εργασίας ανά μονάδα αναρριχήθηκε σε όλες τις χώρες του Νότου, ενώ ειδικά στην Ελλάδα και την Ιρλανδία, η σωρευτική αύξηση ήταν σχεδόν 35% κατά την περίοδο αυτή, ενώ αντίστοιχα στην Ισπανία η σωρευτική αύξηση ήταν πάνω από 30%. (Yilmaz, 2016)

Γράφημα 6: Ονομαστικό κόστος εργασίας (1999=100)

Πηγή: Yilmaz (2016)

Τέλος, ο βασικός λόγος πίσω από τις σημαντικές αυτές διαφορές στα εργατικά κόστη δεν είναι άλλος από τις διαφορές στη δομή των εργασιακών σχέσεων των χωρών μελών.

Από τη μία πλευρά, η Γερμανία ήταν μια χώρα με μεγάλους μισθούς οι οποίοι προσανατολίζονταν προς έναν πραγματικό στόχο συναλλαγματικών ισοτιμιών. Σύμφωνα με τον Carlin (2012), αυτή είναι μια λογική διαδικασία καθορισμού των μισθών. Ωστόσο, στις χώρες του Νότου η διαδικασία καθορισμού των μισθών δεν ήταν ορθολογική.

Ειδικά στην Ιταλία, την Ελλάδα και την Ισπανία λόγω του ότι υπήρχαν ισχυρές συνδικαλιστικές οργανώσεις, συνέπεια των οποίων ήταν ο μη ορθολογικός προσδιορισμός των μισθών, ενώ στις χώρες αυτές κομβικό ρόλο διαδραμάτισε επίσης η τιμαριθμική αναπροσαρμογή και το γεγονός, ότι η διαδικασία καθορισμού των μισθών δεν ήταν συντονισμένη, με αποτέλεσμα την ύπαρξη στρεβλώσεων. (Carlin, 2012)

Ουσιαστικά, οι συνέπειες των ισχυρών συνδικάτων σε συνδυασμό με την ύπαρξη μιας αναπτυξιακής στρατηγικής υπό την καθοδήγηση της ζήτησης οδήγησε στον πληθωρισμό μέσω της ανόδου των μισθών. Στην πραγματικότητα, εάν αυτές οι χώρες δεν ήταν μέλη της νομισματικής ένωσης, θα μπορούσαν να αντισταθμίσουν τις επιδράσεις του πληθωρισμού με υποτίμηση των αντίστοιχων νομισμάτων και την αποκατάσταση της ανταγωνιστικότητας, κάτι το οποίο δεν ήταν δυνατόν να συμβεί στην περίπτωση τους, λόγω του ενιαίου νομίσματος. (Yilmaz, 2016)

Συνεπώς, ο μόνος τρόπος για να συντελεστεί αυτό ήταν η εσωτερική υποτίμηση που στηρίζεται στην συμπίεση των μισθών, κάτι το οποίο ήταν βασικό επακόλουθο της κρίσης στις χώρες αυτές από τη στιγμή εκδήλωσης της κρίσης. (Yilmaz, 2016)

2.3 Ένα νέο πλαίσιο εταιρικής διακυβέρνησης

Όπως αναφέρθηκε και σε προηγούμενη ενότητα, με το ξέσπασμα της παγκόσμιας οικονομικής κρίσης και τη μετάδοση της στην Ευρωζώνη έγινε κάτι παραπάνω από σαφές, ότι η ΟΝΕ δεν διέθετε εργαλεία πολιτικής για τη διαχείριση και επίλυση της κρίσης. (Baltas, 2013)

Τελικά, η Ευρωπαϊκή Ένωση ανταποκρίθηκε αρχικά στην κρίση συμφωνώντας για σταθεροποίηση για την Ελλάδα και στη συνέχεια δημιουργώντας το Ευρωπαϊκό Ταμείο Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας (EFSF) που κατάφερε να συγκρατήσει σχετικά τις αγορές. Ωστόσο, είναι γεγονός ότι αυτές οι δράσεις αναπτύχθηκαν κατά τρόπο ad hoc και μόνο σε προσωρινή βάση και δεν παρείχαν επαρκή βάση για την αντιμετώπιση ενδεχόμενων μελλοντικών κρίσεων χρέους στη ζώνη του ευρώ. (Baltas, 2013)

Στην πραγματικότητα έχουν υποβληθεί αρκετές προτάσεις για τον τρόπο βελτίωσης της ικανότητας της ζώνης του ευρώ να αντιμετωπίζει προβλήματα υπερβολικών δημόσιων χρεών. (Baltas, 2013)

Προκειμένου να αποφευχθούν οι κρίσεις κρατών, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή πρότεινε το 2010 μια σειρά μέτρων για την ενίσχυση της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος (Excessive Deficit Procedure - EDP) και του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης (Stability and Growth Pact - SGP). (Baltas, 2013)

Οι προτάσεις αυτές επικεντρώθηκαν κυρίως στην αποτελεσματικότερη εφαρμογή των κανόνων του ισχύοντος πλαισίου, ενισχύοντας ταυτόχρονα την επιβολή τους και εισάγοντας αυστηρότερες και πιο αυτόνομες κυρώσεις για την παραβίαση αυτών των κανόνων. (Gianviti et al., 2010)

Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα (ΕΚΤ) από την πλευρά της υπέβαλε προτάσεις το 2010 προς την ίδια κατεύθυνση και, ταυτόχρονα, ζήτησε τη δημιουργία ενός ταμείου διαχείρισης κρίσεων για τη ζώνη του ευρώ, το οποίο θα μπορούσε να αποτελεί σε ορισμένες περιπτώσεις το δανειστή τελευταίας φύσης για τα κράτη μέλη. (Gianviti et al., 2010)

Επιπλέον, μια βασική ανησυχία της ΕΚΤ αφορούσε στο γεγονός, ότι πολλές τράπεζες στην ευρωζώνη ήταν εξαρτημένες σε μεγάλο βαθμό από τη χρηματοδότηση της ΕΚΤ για να παραμείνουν βιώσιμες, καθώς επίσης και για το γεγονός ότι όταν μια κυβέρνηση αρχίσει να λαμβάνει μεγάλης κλίμακας χρηματοδότηση, τότε είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αποσυρθεί τελικά η ΕΚΤ από αυτή. (Gianviti et al., 2010)

Στα τέλη Νοεμβρίου του 2010, το Eurogroup συμφώνησε για τα κύρια χαρακτηριστικά ενός πλαισίου διαχείρισης κρίσεων που αποσκοπεί στη διασφάλιση της χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της ζώνης του ευρώ στο σύνολό της. (Gianviti et al., 2010)

Αντίθετα, τον Οκτώβριο του 2011, κατά τη διάρκεια της ευρωπαϊκής συνόδου κορυφής, η επιλογή να έχει η ΕΚΤ τη δυνατότητα έκδοσης επιπλέον ευρώ, τουλάχιστον επισήμως απορρίφθηκε από την καγκελάρια της Γερμανίας.

Αντίστοιχα στην Σύνοδο Κορυφής τον Δεκέμβριο του 2011, οι αγορές ενημερώθηκαν ότι η ελληνική υπόθεση (με το κούρεμα των ομολόγων) έπρεπε να θεωρηθεί πολύ ειδική και μοναδική, αποκλείοντας κάθε μελλοντικό αίτημα να εμπλέξει τους ιδιώτες πιστωτές σε απώλειες πιθανής αναδιάρθρωσης, σε αντίθεση με ότι συνέβη στην Ελλάδα το Μάρτιο του 2012, όπου το κούρεμα των ομολόγων άγγιξε το 70% του αρχικού τους κεφαλαίου. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2011)

Επίσης, στη σύνοδο αυτή επισπεύστηκε η δημιουργία ενός μόνιμου μηχανισμού (ESM) στήριξης των κρατών μελών που αντιμετωπίζουν προβλήματα για τον Ιούλιο του 2012, έχοντας σαν αρχικά κεφάλαια 500 δις ευρώ. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2011)

Ουσιαστικά, οι βασικές αποφάσεις της συνόδου κορυφής, οι οποίες αποτελούν και το νέο πλαίσιο αντιμετώπισης κρίσεων της Ευρωζώνης συνοψίζονται στις κάτωθι:

- Οι εθνικοί προϋπολογισμοί των κρατών μελών θα πρέπει να είναι ισοσκελισμένοι ή πλεονασματικοί, κάτι το οποίο δεν θα πρέπει σε καμία περίπτωση να παραβιάζεται όσο το ετήσιο έλλειμμα χωρίς τις επιπτώσεις της οικονομίας (θετικές ή αρνητικές) δεν ξεπερνά το 0,5% του ΑΕΠ.
- Τα κράτη-μέλη που είναι σε διαδικασία υπερβολικού ελλείμματος θα πρέπει να προχωρήσουν σε υποβολή στην Κομισιόν και το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο προς έγκριση ενός οικονομικού προγράμματος, το οποίο θα πρέπει να περιέχει με κάθε λεπτομέρεια και αναλυτικά όλες τις διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις που θα πραγματοποιήσει το κράτος μέλος, έτσι ώστε να οδηγηθεί στη μείωση του υπερβολικού ελλείμματος.
- Σε όποιο κράτος μέλος το δημοσιονομικό έλλειμμα είναι μεγαλύτερο του 3% θα επιβάλλονται αυτόματα κυρώσεις σε αυτό.

- Όσον αφορά το δημόσιο χρέος, σε όσα κράτη – μέλη το ποσοστό του χρέους είναι άνω του 60% του ΑΕΠ θα πρέπει να εφαρμόζουν μέτρα με στόχο τη μείωσή του κατά 5% χρόνο με χρόνο.
- Η Κομισιόν θα ελέγχει όλες τις παραμέτρους που σχετίζονται με τους προϋπολογισμούς των κρατών – μελών, ενώ οποιαδήποτε μη συμμόρφωση υπάρχει με το σύμφωνο σταθερότητας θα πρέπει να συνοδεύεται με την ύπαρξη ενός αναθεωρημένου προϋπολογισμού.
- Οι σύνοδοι κορυφής θα συντελούνται δύο φορές το χρόνο.
- Σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις, για την παροχή βοήθειας θα είναι απαραίτητη η σύμφωνη γνώμη μόλις του 85% (και όχι του 100% όπως ίσχυε μέχρι το 2011), υπό την προϋπόθεση, ότι τόσο η Κομισιόν όσο και η ΕΚΤ έχουν σύμφωνη γνώμη σχετικά με την ύπαρξη σοβαρής απειλής της οικονομικής και χρηματοπιστωτικής σταθερότητας της Ευρωζώνης.
- Η ΕΚΤ θα επιβλέπει τη λειτουργία του Ευρωπαϊκού Ταμείου Χρηματοπιστωτικής Σταθερότητας.
- Η ΕΚΤ θα επιβλέπει τη λειτουργία του μόνιμου ενιαίου μηχανισμού.
- Σε όλα τα νέα ομόλογα που θα εκδίδονται από τη στιγμή της συνόδου και έπειτα από κράτη μέλη της της Ευρωζώνης θα υπάρχουν ρήτρες συλλογικής δράσης (collective action clauses), ενώ σε καμία περίπτωση δεν θα επαναληφθεί ότι έγινε με την περίπτωση της Ελλάδος και το κούρεμα των ομολόγων της. (Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, 2011)

Από τη πλευρά της, το Σεπτέμβριο του 2012 η ΕΚΤ ανακοίνωσε το νέο πρόγραμμα αγοράς ομολόγων. Σύμφωνα με το πρόγραμμα αυτό, η ΕΚΤ θα αγοράσει κρατικά ομόλογα διάρκειας ενός έως τριών ετών, υπό την προϋπόθεση ότι η χώρα έκδοσης έχει συμφωνήσει με ένα πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής είτε με το EFSF είτε με το διάδοχο μηχανισμό του. (Baltas, 2013)

Τέλος, το 2013 και ειδικότερα στο διήμερο 15-16 Μαρτίου, το Eurogroup σε συνάντηση του με το νέο πρόεδρο της Κύπρου και τον νέο υπουργό Οικονομικό έδωσε την ακόλουθη επιλογή για την αντιμετώπιση της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο (όπως θα αναλυθεί διεξοδικότερα στο επόμενο κεφάλαιο): είτε θα

πραγματοποιηθεί κούρεμα καταθέσεων είτε θα κλείσουν οι τράπεζες, καθώς η ΕΚΤ θα προβεί στη διακοπή της παροχής ρευστότητας σε αυτές. (Baltas, 2013)

Ουσιαστικά με το τελεσίγραφο αυτό, οι ηγέτες των χωρών μελών του Eurogroup δημιούργησαν κινδύνους, καθώς μέχρι τότε θεωρούνταν απολύτως ασφαλείς οι καταθέσεις, συνέπεια του οποίου ήταν η αύξηση του κόστους χρηματοδότησης στις χώρες της Ευρωζώνης και ως εκ τούτου αύξηση στο κόστος χρηματοδότησης των επιχειρήσεων, με περαιτέρω επίπτωση στην αύξηση της ύφεσης στην περιφέρεια της Ευρώπης, στοιχεία τα οποία θα αναλυθούν περισσότερο στο επόμενο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας. (Baltas, 2013)

Κεφάλαιο 3

Η περίπτωση της Κυπριακής οικονομικής κρίσης και ο ρόλος του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου

3.1 Η κρίση και το πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της Κύπρου (2013 – 2016)

Είναι γεγονός, ότι η κρίση στην Κύπρο εξελίχθηκε σε τρεις διαφορετικές φάσεις σύμφωνα με τον Zenio (2014). Η πρώτη είναι η περίοδος έως την έναρξη της διεθνούς κρίσης του 2008, όταν τα νοικοκυριά και οι εταιρείες συσώρευσαν υπερβολικό χρέος. Η ανταγωνιστικότητα της χώρας διαβρώθηκε, αλλά οι ανερχόμενες ανισορροπίες συγκαλύφθηκαν από έναν τραπεζικό κλάδο που ήταν υπερανεπτυγμένος με την πληθώρα των ξένων καταθέσεων. Η αστάθεια του χρέους δημιούργησε συνθήκες για να υποστεί η κυπριακή οικονομία ένα σοβαρό πλήγμα όταν ξέσπασε η διεθνής κρίση.

Η δεύτερη φάση είναι η περίοδος 2008-2011, όταν η Κυπριακή κυβέρνηση έχασε την πρόσβαση στην κεφαλαιαγορά και οι κυπριακές τράπεζες υπέστησαν

σημαντικές ζημίες λόγω της περικοπής των ελληνικών κρατικών ομολόγων. Η από κοινού επίδραση της συσσώρευσης δημόσιου χρέους και η υποβάθμιση του ισολογισμού της τράπεζας έθεσε σε λειτουργία τον αρνητικό βρόχο ανατροφοδότησης μεταξύ τραπεζικών και δημόσιων οικονομικών. (Zenios 2014)

Έτσι, η Κύπρος εισήλθε στη «ζώνη κρίσης» και χωρίς κανένα μέτρο πολιτικής για τη μείωση του δημόσιου χρέους, γεγονός το οποίο είχε ως αποτέλεσμα την αθέτηση υποχρεώσεων και μόνο η χρονική στιγμή ήταν άγνωστη. (Orphanides, 2016)

Τέλος, η τρίτη φάση περιλαμβάνει την περίοδο 2012-2013, όπου η Κύπρος διαπραγματεύεται ένα πρόγραμμα βοήθειας με διεθνείς δανειστές. Κατά τη διάρκεια αυτής της φάσης, η χρηματοπιστωτική κρίση περιλάμβανε την έκθεση των κυπριακών τραπεζών στην κρίση του ελληνικού χρέους, την υποβάθμιση της κυπριακής οικονομίας σε κατάσταση σκουπίσματος από διεθνείς οργανισμούς αξιολόγησης και την απώλεια πρόσβασης σε διεθνείς πιστωτικές αγορές.

Ουσιαστικά, η κυπριακή κυβέρνηση αν και ζήτησε διάσωση τον Ιούνιο του 2012, εντούτοις υπέγραψε ένα ενδεχόμενο πρόγραμμα τον Μάρτιο του 2013, ενώ στο μεταξύ το ίδιο διάστημα η Κύπρος κατείχε την Προεδρία της Ευρωπαϊκής Ένωσης και προχώρησε σε προεδρικές εκλογές. (Orphanides, 2016)

Ειδικότερα, ένα κύριο χαρακτηριστικό του προγράμματος διάσωσης ήταν η ίδια η διάσωση των καταθετών και η βαθιά αναδιάρθρωση του εγχώριου εποπτικού τμήματος του τραπεζικού τομέα. Το πρόγραμμα σχεδιάστηκε για να μειώσει τον τομέα που εποπτεύεται από την εγχώρια αγορά. Πραγματοποιήθηκαν άμεσες ενέργειες, συμπεριλαμβανομένης της απόφασης της CBP (Τράπεζα Λαϊκής) και της πώλησης ελληνικών καταστημάτων κυπριακών τραπεζών στην Τράπεζα Πειραιώς. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Ο τομέας συρρικνώθηκε από το 750% του ΑΕΠ το 2012 σε 420% το 2015. Το σημερινό μέγεθος είναι χαμηλότερο από ότι σε άλλους καλά εγκατεστημένους κόμβους και πιο κοντά στον μέσο όρο της ΕΕ. Η εγγύηση των ασφαλισμένων καταθετών κρίθηκε απαραίτητη για να εξασφαλιστεί η διατηρησιμότητα του χρέους. Το συνολικό κόστος της εγγύησης ανήλθε στα 9,4 δισ. Ευρώ, τα περισσότερα από τα οποία προήλθαν από μη κατοίκους. (Orphanides, 2016)

Στη συνέχεια, η μετατροπή των καταθέσεων σε ίδια κεφάλαια, οι πρόσθετες πρωτοβουλίες για εισφορές κεφαλαίου από ιδιώτες επενδυτές και η χρήση κονδυλίων από προγράμματα για τους συνεταιρισμούς έφεραν τον κύριο δείκτη κεφαλαιακής επάρκειας Tier I από 4,5% το τέταρτο τρίμηνο του 2012 σε 16,5% το τέταρτο τρίμηνο του 2015. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Επιπλέον, στα πλαίσια των προϋποθέσεων που διέπουν τη συμφωνηθείσα δέσμη μέτρων διάσωσης, οι κυπριακές αρχές δεσμεύτηκαν επίσης να περιορίσουν τη δημοσιονομική πολιτική και να εφαρμόσουν διάφορες πρωτοβουλίες πολιτικής με στόχο τη διευκόλυνση της διαδικασίας εσωτερικής υποτίμησης και την αύξηση της αποτελεσματικότητας της κυπριακής οικονομίας. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Πράγματι, η Κύπρος πραγματοποίησε εντυπωσιακή προσαρμογή το 2013-2014, ξεπερνώντας τους αρχικούς στόχους. Ένα πρωτογενές πλεόνασμα της γενικής κυβέρνησης ύψους 2,6% του ΑΕΠ σε μετρητά είχε ήδη επιτευχθεί το 2014, δύο χρόνια νωρίτερα από το αρχικό έλλειμμα -1,8% το 2013 και -2,9% το 2012, με συνέπεια το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης έφθασε σε μια ισορροπημένη θέση το 2015. (ESM, 2015)

Είναι σημαντικό στο σημείο αυτό να αναφερθεί επίσης, ότι η Κύπρος έκανε την ταχύτερη επιστροφή στις διεθνείς αγορές μεταξύ άλλων χωρών που συμμετείχαν σε ανάλογα προγράμματα εντός της ζώνης του ευρώ, βγαίνοντας στις αγορές τρεις φορές (Ιούνιος 2014, Απρίλιος 2015 και Οκτώβριος 2015).

Αυτό οφείλεται στην αυξημένη αξιοπιστία της χώρας, καθώς από τον Μάρτιο του 2013, η Κύπρος ολοκλήρωσε επιτυχώς εννέα αναθεωρήσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα εκταμίευσης του ΔΝΤ και επτά αξιολογήσεις σύμφωνα με το χρονοδιάγραμμα του ESM. (European Commission, 2013)

Η Κύπρος κατέληξε να δανείζεται μόνο περίπου 7,3 δισ. Ευρώ από τα συνολικά 10 δισ. Ευρώ που διατέθηκαν στο πλαίσιο του προγράμματος. Από την πλευρά του, ο ESM κατέβαλε συνολικά € 6,3 δισ., συμπληρωμένα από άλλο 1 δισ. Ευρώ από το ΔΝΤ. (European Commission, 2013)

Αντίστοιχα, η έξοδος της Κύπρου από το πρόγραμμα ολοκληρώθηκε στο Eurogroup στις 7 Μαρτίου 2016, το οποίο Eurogroup επαίνεσε τις αρχές για τον υψηλό βαθμό ιδιοκτησίας και τα σημαντικά επιτεύγματά τους και ενέκρινε την απόφασή τους να εξέλθουν από το πρόγραμμα οικονομικής προσαρμογής. Αργότερα, η Κύπρος βγήκε επίσης και από το πρόγραμμα του ΔΝΤ. (ESM, 2016)

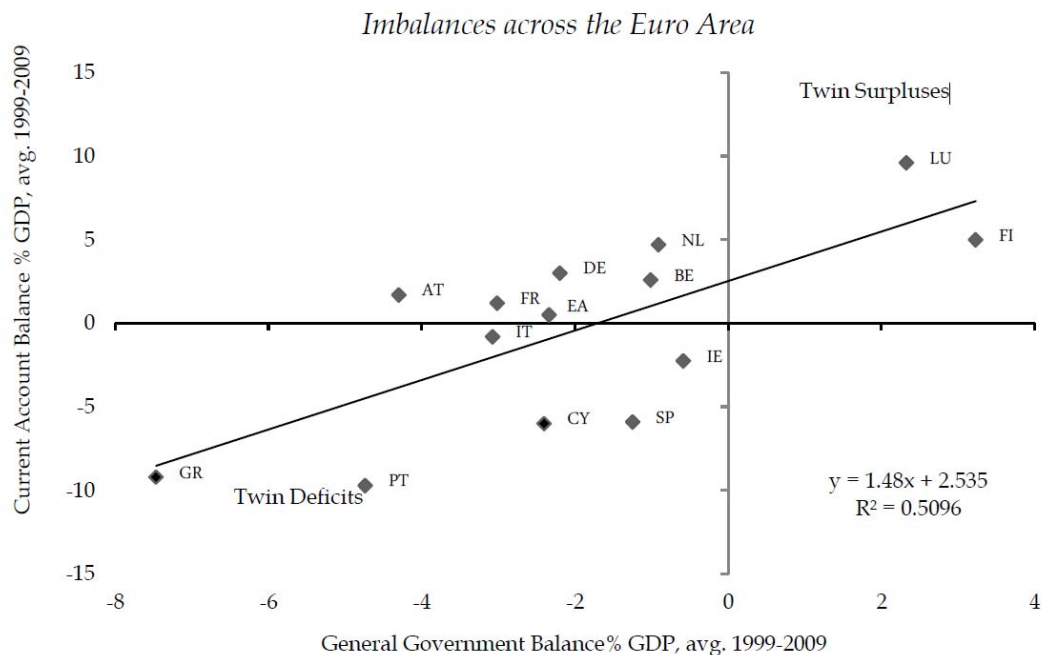
Ένα μεγάλο μέρος των καλύτερων από το αναμενόμενων επιδόσεων προκύπτει από το γεγονός ότι η επίδραση του πλούτου των μέτρων διάσωσης και των δευτερογενών επιπτώσεων στην εγχώρια οικονομία υπερεκτιμήθηκε ευρέως. (Orphanides, 2016)

Από πλευράς ζήτησης, η ιδιωτική κατανάλωση παρέμεινε ανθεκτική, καθώς τόσο οι καταναλωτές όσο και οι επιχειρήσεις χρησιμοποίησαν μέρος των αποταμιεύσεών τους για να εξομαλύνουν την κατανάλωση συν ότι το μεγαλύτερο τμήμα που επλήγη από τα μέτρα διάσωσης ήταν κυρίως οι αλλοδαποί. Όσον αφορά την προσφορά, η οικονομική δραστηριότητα στους τομείς του τουρισμού και των επαγγελματικών υπηρεσιών παρέμεινε σχετικά ανθεκτική, καθώς και οι δύο είναι λιγότερο εξαρτημένες από την πίστωση, αλλά και πιο εξωστρεφείς και διεθνώς ανταγωνιστικές. (Orphanides, 2016)

3.2 Διαφορές Ελλάδας – Κύπρου στα πακέτα στήριξης

Η πρώτη σημαντική διαφορά ήταν η πολύ μεγαλύτερη δημοσιονομική και ανταγωνιστική ανισορροπία στην Ελλάδα. Αυτό φαίνεται στο γράφημα 7, το οποίο απεικονίζει τις αρχικές χώρες της ΟΝΕ συν την Κύπρο και απεικονίζει το μέσο όρο των δημοσιονομικών (οριζόντιο άξονα) και του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών (κατακόρυφο άξονα) κατά την περίοδο από το 1999, όταν δημιουργήθηκε η ΟΝΕ έως το 2009, της κρίσης στην Ελλάδα και στην ΟΝΕ.

Γράφημα 7: Ανισορροπίες στην ζώνη του ευρώ περιόδου 1999 – 2009

Πηγή: Hardouvelis & Gkionis, (2016)

Από την άλλη πλευρά, παρατηρώντας τον ακόλουθο πίνακα 6 είναι φανερό, ότι οι αρχικές συνθήκες της Κύπρου ήταν καλύτερες από εκείνες της Ελλάδας, εκτός από τον χρηματοπιστωτικό τομέα.

Επιπλέον, οι διαφορές στον χρηματοπιστωτικό τομέα παρουσιάζουν τη δεύτερη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο χωρών. Η Κύπρος είχε αρχικά να αντιμετωπίσει κυρίως μια τραπεζική κρίση, η οποία ήταν αποτέλεσμα της

μεγάλης χρέωσης του ιδιωτικού τομέα και ενός υπερμεγέθους τραπεζικού τομέα. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Στην Ελλάδα, η τραπεζική κρίση ήρθε πολύ αργότερα ως συνέπεια της προηγούμενης κρίσης της οικονομίας και της ανταγωνιστικότητας και προκλήθηκε από το PSI και από τα κύματα απόσυρσης τραπεζικών καταθέσεων από τον πληθυσμό. Στην Κύπρο, η τραπεζική κρίση ήταν αισθητή μέσα από τον πληθυσμό και ο αντίκτυπός της ήταν απότομος. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Ωστόσο, η διόρθωση των προβλημάτων του χρηματοπιστωτικού τομέα στην Κύπρο δεν απαιτούσε μεγάλη δημοσιονομική λιτότητα, η οποία διαφορετικά θα είχε προκαλέσει μεγαλύτερη ύφεση και θα μπορούσε να οδηγήσει σε αναταραχές του πληθυσμού. (Michaelides, 2016)

Μια τρίτη διαφορά σχετίζεται με το χρονοδιάγραμμα της κρίσης, καθώς η κρίση στην Κύπρο ήρθε τρία χρόνια μετά την έκρηξη της κρίσης στην Ελλάδα. Αυτή η διαφορά στο χρονοδιάγραμμα είχε σημαντικές επιπτώσεις. Πρώτον, κατά τη διάρκεια του χρονικού διαστήματος μεταξύ των εκρηκτικών κρίσεων των δύο χωρών, η Ευρώπη κατόρθωσε να αναπτύξει επαρκείς αμυντικούς μηχανισμούς για την προστασία των κρατών μελών από ανεπιθύμητο αρνητικό σοκ σε οποιοδήποτε κράτος ή εκτός της Ένωσης. (Michaelides, 2016)

Δημιούργησε τον Ευρωπαϊκό Μηχανισμό Σταθερότητας (ESM) και τον εξουσιοδότησε με κεφάλαια και διακριτική ευχέρεια να ενεργήσει. Χρησιμοποίησε επίσης μια νέα αρχιτεκτονική στα φορολογικά θέματα και είχε ξεκινήσει τη διαδικασία μιας τραπεζικής ένωσης. Όταν ξέσπασε η κρίση στην Κύπρο, η Ευρώπη δεν ανησυχούσε για πιθανή μόλυνση, όπως ανησυχούσε τρία χρόνια νωρίτερα, όταν η Ελλάδα εισήλθε σε φάση κρίσης. Έτσι, θα μπορούσε να πειραματιστεί με μια διαδικασία εγγύησης χωρίς να χρειάζεται να ανησυχεί για πιθανές μη αναστρέψιμες αρνητικές συνέπειες για την υπόλοιπη ΟΝΕ. (Michaelides, 2016)

Δεύτερον, το εξωτερικό οικονομικό περιβάλλον ήταν επίσης διαφορετικό όταν σημειώθηκε η κρίση στην Κύπρο. Η Ευρώπη είχε ήδη ανακάμψει από τη διεθνή κρίση, η ύφεση ήταν μια κάπως μακρινή μνήμη και το συναίσθημα αυξανόταν. Το 2009, η Ευρώπη δεν είχε ακόμη ξεπεράσει τη διεθνή κρίση. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Πίνακας 6: Οικονομικά μεγέθη προ κρίσης Ελλάδος – Κύπρου

	Ελλάδα (2009)	Κύπρος (2012)
Πρωτογενές πλεόνασμα σε ποσοστό του ΑΕΠ	-10,3%	-2,9%
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης σε ποσοστό του ΑΕΠ	-15,2%	-5,8%
Δημόσιο χρέος σε ποσοστό του ΑΕΠ	126,7%	79,3%
Ισοζύγιο τρεχουσών συναλλαγών	-12,3%	-6,0%
Ιδιωτικός τομέας σε ποσοστό του ΑΕΠ	116,8%	328,3%
Περιουσιακά στοιχεία τραπεζών σε ποσοστό του ΑΕΠ	212,7%	750%

Πηγή: Hardouvelis & Gkionis, (2016)

Και οι δύο προηγούμενοι λόγοι έκαναν την Κύπρο χειρότερη σε σχέση με την Ελλάδα. Υπάρχει όμως και ένας τρίτος λόγος που έκανε την Κύπρο καλύτερη. Η διαφορά στο χρονοδιάγραμμα ωφέλησε την Κύπρο με την έννοια ότι γνώριζε τις πιθανές συνέπειες των διαφορετικών αντιδράσεων στην κρίση. (Gkionis & Monokrousos, 2013)

Η Κύπρος είχε το πλεονέκτημα του γεγονότος ότι η κρίση ξέσπασε εκ των υστέρων στη χώρα έναντι των άλλων χωρών, γεγονός το οποίο έδωσε το δικαίωμα στη χώρα να παρατηρήσει το τι έγινε στην Ελλάδα και στη συνέχεια σε Ιρλανδία και σε Πορτογαλία. Ουσιαστικά, το γεγονός ότι κάθε μία από αυτές τις χώρες είχε μια διαφορετική πολιτική απόκριση με τους πληθυσμούς τους να συμπεριφέρονται διαφορετικά. (Gkionis & Monokrousos, 2013)

Πιο συγκεκριμένα, οι Ιρλανδοί δεν επλήγησαν τόσο πολύ από τα μέτρα λιτότητας, όπως οι Πορτογάλοι ή οι Έλληνες, για παράδειγμα, με συνέπεια οι Κύπριοι να είναι σε θέση να μπορούν να παρατηρήσουν και να μάθουν από τις διαφορετικές εμπειρίες. (Gkionis & Monokrousos, 2013)

Μια πέμπτη σημαντική διαφορά μεταξύ των δύο χωρών σχετίζεται με την ταχύτητα ολοκλήρωσης των διαπραγματεύσεων για το σχεδιασμό της δέσμης μέτρων διάσωσης. Η Ελλάδα υπέβαλε αίτηση για ένα πακέτο διάσωσης τον Απρίλιο του 2010 από μια σχετικά νέα κυβέρνηση και μέσα σε ένα μήνα είχε υπογράψει το Μνημόνιο Συμφωνίας και τα χρήματα των δανείων έπεφταν στη χώρα. (Michaelides, 2016)

Στην περίπτωση της Κύπρου, οι διαπραγματεύσεις για την ενδεχόμενη δέσμη μέτρων διάσωσης παρατάθηκαν για οκτώ μήνες και, εν τω μεταξύ, διεξήχθησαν προεδρικές εκλογές και έγινε αλλαγή του Προέδρου. Η Κύπρος πλήρωσε τεράστια ποινή για αυτή την καθυστέρηση, καθώς κατέληξε απορροφώντας ένα σημαντικό κούρεμα καταθέσεων, το οποίο έπληξε κατά κύριο λόγο τους αλλοδαπούς καταθέτες της. (Michaelides, 2016)

Μια τελευταία έκτη διαφορά πριν από το πακέτο διάσωσης είναι στη σχέση μεταξύ της κυβέρνησης και της κεντρικής τράπεζας. Στην Ελλάδα υπήρξε ομοφωνία μεταξύ του Πρωθυπουργού και του Διοικητή της Κεντρικής Τράπεζας σχετικά με τις απαιτούμενες πολιτικές απαντήσεις. Αυτό δεν συνέβη στην Κύπρο. Ο Πρόεδρος Χριστόφιας δεν ανανέωσε τον διορισμό του Διοικητή Ορφανίδη τον Μάιο του 2012 και αργότερα προσπάθησε να εμφανίσει τις τράπεζες ως «κακοποιό», επιδεινώνοντας έτσι τα τρωτά σημεία της χώρας. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

Συνολικά, πριν από τη δέσμη μέτρων διάσωσης, φαίνεται ότι η Ελλάδα είχε αυστηρότερες εγχώριες αρχικές συνθήκες, ενώ η Κύπρος αντιμετώπισε ένα πιο σκληρό εξωτερικό περιβάλλον και έναν λιγότερο ισχυρό χρηματοπιστωτικό τομέα. (Hardouvelis & Gkionis, 2016)

3.3 Η συμμετοχή του Διεθνούς Νομισματικού Ταμείου στο πρόγραμμα της Κύπρου

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο συμμετείχε στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της Κύπρου μέσω της παροχής περίπου 1 δισεκατομμυρίου ευρώ, ενώ το συνολικό πακέτο διάσωσης της Κυπριακής Δημοκρατίας άγγιξε τα δέκα δις ευρώ. (ESM, 2013)

Ο βασικός λόγος για τον οποίο το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο δέχθηκε να συμμετάσχει στο εν λόγω πρόγραμμα ήταν λόγω του ότι ο τρόπος με τον οποίο είχε δομηθεί αυτό οδηγούσε στην προώθηση διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων, οι οποίες σύμφωνα με τους εκπροσώπους του οδηγούσαν στην ανάπτυξη νέων θέσεων εργασίας, συμβάλλοντας στο να επανέλθει η Κύπρος στην ανάκαμψη και να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις με τις οποίες ήταν αντιμέτωπη την περίοδο αυτή. (ESM, 2013)

Ουσιαστικά, στο πρόγραμμα διάσωσης της Κυπριακής Οικονομίας, στο οποίο συμμετείχαν τόσο το ΔΝΤ, όσο και η ΕΕ και η ΕΚΤ είχε ως βασική προϋπόθεση την απαίτηση από το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο της επιβολής κουρέματος στις καταθέσεις άνω των 100.000 ευρώ (οι οποίες ήταν ανασφάλιστες), έτσι ώστε να δεχτούν να χρηματοδοτήσουν την κυπριακή οικονομία με τα κεφάλαια που απαιτούνται για να έλθει εις πέρας ο προϋπολογισμός της. (ESM, 2013)

Επίσης, ένας ακόμα ιδιαίτερα απαιτητικός όρος που τέθηκε από το ΔΝΤ σε συνεννόηση με την ΕΕ και την ΕΚΤ ήταν η διάσπαση της Λαϊκής Τράπεζας και η επιβολή ενός κουρέματος το οποίο έφτανε μέχρι και το 60% στα ποσά των καταθέσεων που ήταν άνω των 100.000 ευρώ στην τράπεζα.

(<https://www.naftemporiki.gr/finance/story/634804/dnt-sto-1-dis-i-suneisfora-sto-kupriako-paketo-diasosis>)

Επιπλέον, στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της Κυπριακής Δημοκρατίας περιλαμβάνονταν επίσης και μια σειρά από επιβαρύνσεις όσον αφορά το πεδίο της υγείας, με χαρακτηριστικότερο παράδειγμα την άνοδο κατά 30% των νοσηλίων και την εφαρμογή μιας εφάπαξ πάγιας χρέωσης της τάξεως των 10 ευρώ για το τμήμα πρώτο βοηθειών. (ESM, 2013)

Παρόλα αυτά είναι σημαντικό να τονισθεί, ότι η συμμετοχή του ΔΝΤ στο πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής της Κυπριακής Δημοκρατίας ήταν η μικρότερη δυνατή σε σύγκριση με τις άλλες περιπτώσεις διασώσεων κρατών. (ESM, 2013)

Επίσης, εάν το συνολικό ποσό που έλαβε η κυπριακή δημοκρατία από το πρόγραμμα αυτό (10 δις ευρώ) υπολογιστεί με βάση το ΑΕΠ της, τότε σε κάθε Κύπριο πολίτη αντιστοιχούσαν κατά μέσο όρο 12.500 ευρώ, όταν οι αντίστοιχες τιμές για τον Έλληνα πολίτη ήταν 21.657 ευρώ, για τον Ιρλανδό 14.989 ευρώ, ενώ μόνο για τον Πορτογάλο πολίτη η επιβάρυνση του ήταν μικρότερη από την αντίστοιχη μέση επιβάρυνση του Κύπριου πολίτη, καθώς ανήλθε στα 7.306 ευρώ.

<https://www.kathimerini.gr/484076/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/poso-kostizoy-n-ta-paketa-diaswshs-gia-toys-polites>

3.4 Ο ρόλος των τραπεζών στη Κυπριακή κρίση

Είναι γεγονός, ότι ο ρόλος των τραπεζών στη Κυπριακή κρίση ήταν καθοριστικός, ενώ οι αρχές της κρίσης ξεκίνησαν από την περίοδο 2007 – 2008, δηλαδή αρκετά χρόνια νωρίτερα πριν το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης. (Clerides & Stephanou, 2009)

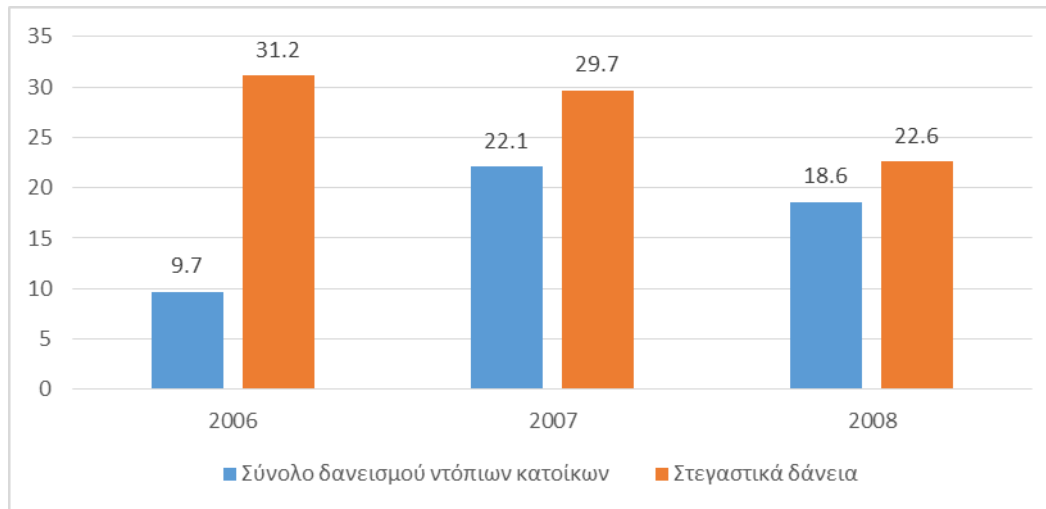
Πιο συγκεκριμένα, την περίοδο 2007 – 2008, μια χρονιά πριν την εισαγωγή της Κυπριακής οικονομίας στη ζώνη του ευρώ (1 Ιανουαρίου 2008), παρατηρήθηκε μια ραγδαία άνοδος των τραπεζικών δανείων που χορηγούνται σε κατοίκους της Κύπρου, μια άνοδος η οποία άγγιξε το 20% σε ετήσια βάση την περίοδο αυτή.

Από την πλευρά της, η Κεντρική Τράπεζα Κύπρου (ΚΤΚ) φάνηκε ανίκανη ή διστακτική να τη συγκρατήσει, παρά την επιδείνωση του ελλείμματος του ισοζυγίου τρεχουσών συναλλαγών από 5% του ΑΕΠ το 2004 σε 7% το 2007, πιθανόν επειδή θα έθετε σε κίνδυνο τη σύγκλιση των επιτοκίων με την ΕΕ και, ενδεχομένως την υιοθέτηση του ευρώ. (Clerides & Stephanou, 2009)

Εν συνεχεία, η εισαγωγή του ευρώ την 1η Ιανουαρίου 2008 οδήγησε σε πρόσθετη, μεγάλη εισροή ρευστότητας στο σύστημα, καθώς οι καταθέσεις σε ευρώ από μη κατοίκους, οι οποίες έως τότε θεωρούνταν ξένο νόμισμα και επομένως υπόκεινταν σε πολύ υψηλές απαιτήσεις ρευστότητας από την ΚΤΚ, ταξινομήθηκαν ως καταθέσεις σε τοπικό νόμισμα και, ως εκ τούτου, υπόκεινται στις πολύ χαμηλότερες απαιτήσεις ρευστότητας του 25% που εφαρμοζόταν για στις καταθέσεις των κατοίκων. Αυτό διευκόλυνε περαιτέρω την ταχεία πιστωτική επέκταση, ενώ η περαιτέρω μείωση του δείκτη ρευστότητας ευρώ (Euro liquidity ratio) σε 20% τον Ιούλιο του 2008 επιδείνωσε περαιτέρω την χορήγηση δανείων. (Clerides & Stephanou, 2009)

Ένα μεγάλο μέρος αυτού του δανεισμού κατευθύνθηκε στους τομείς των κατασκευών και της ακίνητης περιουσίας. Μια εντυπωσιακή πτυχή της ταχείας επέκτασης των τραπεζικών στεγαστικών δανείων ήταν η έντονη αύξηση αυτού του δανεισμού σε μη κατοίκους, των οποίων το μερίδιο στα στεγαστικά δάνεια αυξήθηκε από 3,2% του συνόλου των τραπεζικών στεγαστικών δανείων τον Ιανουάριο 2006 σε 18,6% το Μάρτιο του 2009, γεγονός το οποίο αποτελεί τη βασικότερη απόδειξη του πως μεταδόθηκε η διεθνής φούσκα στεγαστικών δανείων στην Κύπρο. (Clerides & Stephanou, 2009)

Γράφημα 8: Μέγεθος δανεισμού περιόδου 2006 – 2008 Κυπριακής Οικονομίας

Πηγή: Κεντρική Τράπεζα Κύπρου

Άμεση συνέπεια της υπερβολικής χορήγησης δανείων, ήταν οι τιμές των κατοικιών να αυξηθούν σχεδόν κατά 50% από τις αρχές του 2004 έως τα τέλη του 2008. (Pashardes & Savva 2009)

Από την πλευρά της η ΚΤΚ, τον Ιούλιο του 2007 εισήγαγε μια σειρά από αυστηρότερους περιορισμούς δανεισμού για στεγαστικά δάνεια, απαιτώντας από τις τράπεζες να τηρούν αυστηρούς κανόνες περί κρατικών δανείων, μια ενέργεια που επικρίθηκε έντονα την εποχή εκείνη, αλλά με μια εκ των υστέρων ματιά θα μπορούσε να ήταν μια κίνηση που μπορεί να είχε σώσει συνολικά το κυπριακό τραπεζικό σύστημα, από την οικονομική κρίση που ακολούθησε, εάν η ενέργεια αυτή είχε πραγματοποιηθεί νωρίτερα. (Pashardes & Savva 2009)

Ένα άλλο πιθανό ζήτημα σχετικά με τις πιστώσεις που αντιμετώπιζαν οι κυπριακές τράπεζες έχει να κάνει με τις τοποθετήσεις που σχετίζονται με ρευστότητα με διεθνείς τράπεζες. Οι κυπριακές τράπεζες τοποθετούσαν μεγάλο μέρος (70%) των καταθέσεων τους σε συνάλλαγμα σε διεθνείς τράπεζες. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα τη δημιουργία ενός «συστημικού δεσμού» των τελευταίων με την Κύπρο, καθώς πιθανή κατάρρευση μιας ή περισσότερων από αυτές τις

τράπεζες θα είχε σοβαρές δυσμενείς επιπτώσεις στο κυπριακό τραπεζικό σύστημα. (Pashardes & Savva 2009).

Τέλος, η επέκταση της περιόδου 2006 – 2008 των κυπριακών τραπεζών προς το εξωτερικό, ακολουθώντας το παράδειγμα των ελληνικών τραπεζών, και ειδικότερα σε χώρες των Βαλκανίων, όπως τη Ρουμανία, τη Βουλγαρία, τη Σερβία, καθώς και τη Ρωσία και την Ουκρανία αποτέλεσε ένα ακόμα στοιχείο που επηρέασε αρνητικά τη λειτουργία των κυπριακών τραπεζών, μόλις ξέσπασε η κρίση στην Κύπρο, καθώς μειώθηκαν σημαντικά τα περιθώρια αντίδρασής τους στις επιπτώσεις της κρίσης. (Clerides & Stephanou, 2009)

Πιο συγκεκριμένα, το γεγονός ότι οι τρεις μεγαλύτερες τράπεζες (Τράπεζα Κύπρου, Λαϊκή Τράπεζα και Ελληνική τράπεζα) είχαν ανοίγματα στην Ελλάδα που κυμαίνονταν από 22% έως 50% των συνολικών δανείων τους την περίοδο πριν την κρίση, μπορεί να εξασφάλιζαν στις τράπεζες αντοχή έναντι των κυπριακών γεγονότων, αλλά εντούτοις τις καθιστούσαν ευάλωτες σε διεθνείς παράγοντες κρίσης. (Clerides & Stephanou, 2009)

Έτσι, όταν ξέσπασε η κρίση στην Ελλάδα το 2010, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι Κυπριακές τράπεζες ήρθαν άμεσα αντιμέτωπες με τη κρίση αυτή, γεγονός το οποίο οδήγησε εν συνεχεία στη μετάδοση της κρίσης στην Κύπρο και στα όσα γεγονότα ακολούθησαν την περίοδο 2012 – 2013, στην οποία έγινε αναφορά παραπάνω. (Clerides & Stephanou, 2009)

Συμπερασματικά, η αθρόα χορήγηση δανείων, σε συνδυασμό με την έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε διεθνείς κινδύνους της αγοράς, λόγω της ύπαρξης δραστηριοτήτων τους στα Βαλκάνια και την Ελλάδα, αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους για τους οποίους οι κυπριακές τράπεζες διαδραμάτισαν κομβικό ρόλο στη κυπριακή κρίση.

Κεφάλαιο 4

Οι εξεταζόμενες τράπεζες

4.1 Η Λαϊκή Τράπεζα

Η Λαϊκή Τράπεζα Λεμεσού ιδρύθηκε το 1901 σαν ένα λαϊκό ταμειυτήριο από τέσσερις διακεκριμένους, προοδευτικούς και ευφυείς πολίτες της Λεμεσού, οι οποίοι στόχευαν στο να κατευθύνουν το κοινό προς την αποταμίευση.

Μέχρι το 1924 το ταμειυτήριο αυτό μετατράπηκε σε τράπεζα, ενώ αξίζει να σημειωθεί ότι ήταν και η πρώτη τράπεζα που εγγράφηκε στο μητρώο στην Κύπρο, λαμβάνοντας τον αριθμό 1.Ερχόμενοι στον 21^ο αιώνα, η τράπεζα είχε μετονομαστεί σε όμιλος Λαϊκής Τράπεζας, έχοντας σαν όραμα του το να αποτελέσει ένα δυναμικό και αποτελεσματικό οργανισμό παροχής υπηρεσιών χρηματοοικονομικής φύσεως, ξεχωρίζοντας για την αποτελεσματικότητά του.

Αναφορικά με την κυριότερη ανάπτυξη της τράπεζας, αυτή συντελέστηκε στη δεκαετία του 1980. Την περίοδο αυτή, η τράπεζα κατόρθωσε να τετραπλασιάσει το μερίδιο αγοράς της, ενώ στα τέλη του 2000 το σύνολο του ενεργητικού του ομίλου της Λαϊκής ήταν άνω των 6 δις ευρώ, έχοντας εν λειτουργία περί τα 140 καταστήματα στην Κύπρο και άλλα στο Ηνωμένο Βασίλειο, ενώ κατείχε και το 70% της Λαϊκής Τράπεζας Ελλάδος, η οποία απορροφήθηκε από την Τράπεζα Πειραιώς μετά το ξέσπασμα της κυπριακής κρίσης.

Όσον αφορά τις βασικές δραστηριότητες της Λαϊκής Τράπεζας, σε αυτές περιλαμβάνονταν η παροχή τραπεζικών υπηρεσιών σε επιχειρήσεις και ιδιώτες, καθώς και υπηρεσίες καρτών και εμπορικών υπηρεσιών, ενώ η τράπεζα μέσω των θυγατρικών παρείχε στους πελάτες της και εξειδικευμένες υπηρεσίες χρηματοοικονομικής φύσεως.

Επίσης, ο όμιλος της τράπεζας ήταν και ο πρώτος που εισήγαγε στην κυπριακή αγορά τις υπηρεσίες ηλεκτρονικής εξυπηρέτησης ή αλλιώς e-banking, μέσω της οποίας οι πελάτες μπορούσαν να πραγματοποιήσουν τις επιθυμητές τους συναλλαγές από το σπίτι ή τη δουλειά τους οποιαδήποτε στιγμή της ημέρας, μέσω του διαδικτύου χωρίς να χρειαστεί να επισκεφθούν ένα τραπεζικό υποκατάστημα.

(<https://www.stockwatch.com.cy/el/markets/cse/company-profile/CPB>)

Όσον αφορά την πορεία της τράπεζας εν μέσω της κυπριακής κρίσης, είναι γεγονός ότι η κυπριακή χρηματοπιστωτική κρίση της περιόδου 2012-2013 είχε σαν συνέπεια την ύπαρξη δυσκολιών οικονομικής φύσεως για την τράπεζα, συνέπεια της οποίας ήταν η ανακεφαλαιοποίηση της από την Κυπριακή Δημοκρατία στις 30 Ιουνίου 2012, γεγονός το οποίο αύξησε το ποσοστό της Κυπριακής Δημοκρατίας στην τράπεζα στο 84%, ενώ στη συνέχεια το 2013 η τράπεζα οδηγήθηκε επίσημα σε εκκαθάριση και διακοπή των δραστηριοτήτων της.

(<https://www.nooz.gr/economy/1254880/i-laiki-trapeza-diapseydei-ta-senaria-ekkatharisis>)

4.2 Η Τράπεζα Κύπρου

Η Τράπεζα Κύπρου αποτελεί σήμερα τον μεγαλύτερο οργανισμό της Κύπρου στο πεδίο των χρηματοοικονομικών υπηρεσιών, ενώ όραμα της είναι η λειτουργία με διαφάνεια και συνέπεια με στόχο τα υψηλά επίπεδα αφοσίωσης της στον τελικό πελάτη, τον εργαζόμενο, τον μέτοχο και συνολικά στην Κυπριακή κοινωνία.

Η ίδρυση της τράπεζας χρονολογείται στο 1899 με τη μορφή ταμειυτηρίου, ενώ η μετατροπή της σε τράπεζα πραγματοποιήθηκε το 1912, όπου έλαβε τη μορφή ανώνυμης εταιρίας.

Επιπλέον, το 1991 δημιουργήθηκε και το πρώτο υποκατάστημα της τράπεζας στην Ελλάδα, ενώ το 2000 η τράπεζα εισήχθη και στο χρηματιστήριο Αθηνών, ενώ την ίδια χρονιά η τράπεζα επεκτάθηκε σε Αυστραλία, Ρωσία και Ρουμανία.

(<https://www.bankofcyprus.com/el-GR/who-we-are/boc-at-a-glance/milestones-from-our-history/>)

Στο σημείο αυτό είναι σημαντικό να αναφερθεί, ότι η οικονομική κρίση της Κύπρου της περιόδου 2012 – 2013 έπληξε σημαντικά και την Τράπεζα Κύπρου, η οποία το 2013 κλήθηκε να λάβει τα ακόλουθα μέτρα:

- Να τεθεί υπό καθεστώς εξυγίανσης από τον Μάρτιο μέχρι τον Ιούλιο του 2013, απόρροια των αποφάσεων του Eurogroup του Μαρτίου.
- Προχώρησε σε ανακεφαλαιοποίηση και αναδιάρθρωση της μέσω ιδίων μέσων.
- Προχώρησε στην πώληση των υπηρεσιών της στην Ελλάδα στην Τράπεζα Πειραιώς, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονταν πωλήσεις δανείων, ακίνητων, καταθέσεων.
- Απόκτηση των καταθέσεων που ήταν ασφαλισμένες της Λαϊκής Τράπεζας, η οποία τέθηκε σε εκκαθάριση και της πλειονότητας των περιουσιακών στοιχείων και δανείων της.
- Απόκτηση των δανείων της Λαϊκής Τράπεζας Ηνωμένου Βασιλείου.
- Εκποίηση των καταθέσεων και δανείων του καταστήματος της στη Ρουμανία.

Αντίστοιχα, τα μέτρα αυτά συνεχίστηκαν και το 2014, όπου η τράπεζα προχώρησε στην εκποίηση των εργασιών της Λαϊκής στην Ουκρανία, καθώς και των μετοχών που κατείχε η ίδια στη Banca Transilvania της Ρουμανίας, ενώ προχώρησε και στην πώληση των δανείων της στο Ηνωμένο Βασίλειο.

(<https://www.bankofcyprus.com/el-GR/who-we-are/boc-at-a-glance/milestones-from-our-history/>)

Ερχόμενοι στο σήμερα, η τράπεζα έχει κατορθώσει να αποπληρώσει τις οφειλές της προς τον ELA (Ύστατος μηχανισμός παροχής ρευστότητας) από το 2017, καθώς επίσης και να επιστρέψει στις διεθνές αγορές, ενώ χρόνο με το χρόνο

βελτιώνει τη θέση της στο πεδίο της ρευστότητας και της χρηματοδότησης, πάντα συμμορφωμένη με τις ελάχιστες εποπτικές απαιτήσεις ρευστότητας. (<https://www.bankofcyprus.com/el-GR/who-we-are/boc-at-a-glance/milestones-from-our-history/>)

4.3 Ο συνεργατισμός – Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα

Τέλος, η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα ιδρύθηκε το 1937 και δραστηριοποιείται, όπως και οι άλλες τράπεζες στο πεδίο της παροχής υπηρεσιών χρηματοοικονομικής και ασφαλιστικής φύσεως. Ειδικότερα, η τράπεζα αυτή αποτελεί ένα μοναδικό συνδυασμό παράδοσης, ιστορίας και καινοτομίας, ενώ η ύπαρξη της είναι αποτέλεσμα των συγχωνεύσεων συνεργατικών τραπεζών, οι οποίες διαδραμάτισαν έναν ιδιαίτερα κομβικό ρόλο στο πεδίο της διαμόρφωσης του σημερινού οργανισμού.

Αναφορικά με τους μετόχους της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, το μεγαλύτερο ποσοστό κατέχει η Κυπριακή Δημοκρατία 77,34%, ενώ ακολουθεί το Ταμείο Ανακεφαλαιοποίησης με ποσοστό 21,88%, καθώς επίσης και η Συνεργατική Κεντρική Εταιρεία Συμμετοχών με ποσοστό της τάξεως του 0,78%.

Όσον αφορά το όραμα της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, σε αυτό συγκαταλέγεται η στήριξη όλων των πολιτών, των οικογενειών, καθώς επίσης και των επιχειρήσεων με απώτερο στόχο την ανάπτυξη της Κύπρου και τη δημιουργία κλίματος ευημερίας και προόδου.

(<https://www.ccb.coop/AboutCCB/profile/>)

Από την άλλη πλευρά, η κυριότερη αποστολή της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας είναι η δημιουργία προοπτικών στα νέα άτομα και σε κάθε δημιουργική δύναμη του τόπου, προτείνοντας στους πολίτες μια σοβαρή και ανθρώπινη εναλλακτική τραπεζική επιλογή σε αυτούς, καθώς επίσης και να

προσφέρει στους πολίτες ένα πλήρες εύρος από χρηματοπιστωτικές υπηρεσίες, οι οποίες έχουν εύκολη πρόσβαση, είναι προσιτές και όσο το δυνατόν πιο κατανοητές, καθώς και ανταγωνιστικά τιμολογημένες.

(<https://www.ccb.coop/AboutCCB/vision/>)

Τέλος, όσον αφορά τις κυριότερες αξίες της εταιρίας, αυτές είναι οι κάτωθι:

(<https://www.ccb.coop/AboutCCB/history/values/>)

- Αυτοβοήθεια
- Αυτοευθύνη
- Δημοκρατία
- Ισότητα
- Δικαιοσύνη
- Αλληλεγγύη

Όσον αφορά την πορεία της τράπεζας εν μέσω της κυπριακής κρίσης, παρά τις προσπάθειες διάσωσης της το 2018 ήρθε το οριστικό κλείσιμο της τράπεζας, καθώς παρά τις κρατικές ενισχύσεις που είχε λάβει και οι οποίες ανέρχονταν στο 1,7 δις ευρώ, η τράπεζα δεν κατόρθωσε να επιβιώσει, με συνέπεια το Σεπτέμβριο του 2018, το δίκτυο των πελατών της να περάσει στα χέρια της Ελληνικής Τράπεζας Κύπρου. (<https://www.news247.gr/epixeiriseis/kypros-titloi-teloys-simera-gia-tin-synergatiki-trapeza.6644648.html>)

Κεφάλαιο 5

Μεθοδολογία έρευνας και

Θεωρία αριθμοδεικτών

5.1 Μέθοδος ανάλυσης

Όσον αφορά τη χρησιμοποιούμενη μεθοδολογία για το πρακτικό μέρος, αυτή θα βασιστεί στην ανάλυση αριθμοδεικτών, η οποία θα χρησιμοποιηθεί για την εξέταση των τριών εξεταζόμενων κυπριακών τραπεζών, έτσι ώστε να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά με τις επιπτώσεις της κυπριακής οικονομικής κρίσης στις τράπεζες αυτές.

Ειδικότερα, οι αριθμοδείκτες αποτελούν ένα από τα πλέον διαδεδομένα εργαλεία χρηματοοικονομικής ανάλυσης, ενώ ο αριθμοδείκτης αποτελεί ένα πηλίκο, το οποίο αντανακλά μια αριθμητική σχέση μεταξύ δύο μεγεθών, που συνδέονται με κάποιο τρόπο μεταξύ τους. Ειδικότερα, ένας δείκτης 200 προς 100 εκφράζεται με πιο απλό τρόπο ως 2:1 ή απλά 2. (SubMurthy, 2017)

Είναι σημαντικό, οι αριθμοδείκτες να ερμηνεύονται με ιδιαίτερη προσοχή, διότι οι παράγοντες που επηρεάζουν τον αριθμητή μπορεί να συσχετίζονται με αυτούς που επηρεάζουν τον παρονομαστή. (SubMurthy, 2017)

Προς αυτή την κατεύθυνση, αντλήθηκαν στοιχεία από τις οικονομικές καταστάσεις των τριών κυπριακών τραπεζών, για τα οποία υπολογίστηκαν οι σημαντικότεροι και πλέον ευρέως χρησιμοποιούμενοι αριθμοδείκτες, η ανάλυση των οποίων θα παρουσιαστεί στο επόμενο κεφάλαιο.

5.2 Εξεταζόμενοι αριθμοδείκτες

Επιπλέον, όσον αφορά τους αριθμοδείκτες, οι οποίοι θα μελετηθούν στην παρούσα εργασία για την ανάλυση των εξεταζόμενων τραπεζών εντάσσονται στις ακόλουθες κατηγορίες δεικτών:

- Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας
- Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου
- Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων
- Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Προς αυτή την κατεύθυνση, στη συνέχεια θα γίνει ανάλυση των αριθμοδεικτών, που θα χρησιμοποιηθούν ανά κατηγορία.

5.2.1 Αριθμοδείκτες αποδοτικότητας

Οι αριθμοδείκτες της κατηγορίας αυτής, που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE)
- ✓ Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA)

Η αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων αφορά στα κέρδη μετά από φόρους, διαιρούμενα με τα ίδια κεφάλαια. Από την άποψη του επενδυτή η αποδοτικότητα των ιδίων κεφαλαίων αποτελεί ένα καλύτερο μέτρο κερδοφορίας, ενώ όσο υψηλότερες είναι οι τιμές του δείκτη, καλύτερη είναι η αποδοτικότητα για τους μετόχους. (Νιάρχος, 2004)

$$\frac{\text{Κέρδη μετά φόρων}}{\text{Ίδια κεφάλαια}}$$

Από την άλλη πλευρά, η αποδοτικότητα ενεργητικού αποτελεί ένα εξίσου σημαντικό μέτρο για τον προσδιορισμό της αποτελεσματικότητας των τραπεζών, ενώ παρουσιάζει τα κέρδη που αποφέρουν στην τράπεζα τα στοιχεία του ενεργητικού της, μετρώντας στην πράξη την ικανότητα της τράπεζας να χρησιμοποιεί με αποτελεσματικό τρόπο τους πόρους της για την όσο το δυνατόν μεγαλύτερη πραγματοποίηση κερδών. (Νιάρχος, 2004)

Κέρδη μετά φόρων
Σύνολο ενεργητικού

5.2.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας

Οι αριθμοδείκτες της κατηγορίας αυτής, που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Ρευστότητα ενεργητικού
- ✓ Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις

Ο δείκτης ρευστότητας ενεργητικού (Liquidity Assets ratio) υποδεικνύει το ποσοστό των περιουσιακών στοιχείων που διατηρεί μια τράπεζα με τη μορφή ρευστών στοιχείων ενεργητικού τα οποία είναι διαθέσιμα για να καλύψουν τυχόν ελλείψεις μετρητών. Ο λόγος βασίζεται στην ιδέα ότι μια τράπεζα που αντιμετωπίζει προβλήματα μετρητών μπορεί εύκολα να μετατρέψει τα Τραπεζογραμμάτια σε μετρητά ή να μειώσει τα ποσά που έχουν δανειστεί σε άλλες τράπεζες στη διατραπεζική αγορά. Ένας χαμηλός δείκτης ρευστότητας ενεργητικού δείχνει ότι μια τράπεζα διαχειρίζεται τη ρευστότητά της με μεγαλύτερη κερδοφορία, αλλά ταυτόχρονα, εάν η ρευστότητα είναι πολύ χαμηλή, υπάρχει κίνδυνος ταμειακού ελλείμματος. (Murthy, 2003)

$$\frac{\text{Σύνολο διαθεσίμων}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} * 100$$

Από την άλλη πλευρά, ο αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις είναι ένας δείκτης της ικανότητας της τράπεζας να μετατρέψει τις καταθέσεις σε δάνεια. Ο λόγος αυτός έχει ποικίλες έννοιες. Από την άποψη της ρευστότητας, ένας υψηλός δείκτης δανείων προς καταθέσεις δείχνει την ικανότητα της τράπεζας να διαχειρίζεται με χαμηλό επίπεδο ρευστότητας και εμπορεύσιμων επενδύσεων. Μια σιωπηρή υπόθεση είναι ότι τα δάνεια είναι πιο επικερδή από τις επενδύσεις (σε κρατικά και άλλα χρεόγραφα). (Murthy, 2003)

$$\frac{\text{Σύνολο δανείων}}{\text{Σύνολο καταθέσεων}} * 100$$

5.2.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων

Ο αριθμοδείκτες της κατηγορίας αυτής, που θα χρησιμοποιηθεί στην παρούσα εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Πολλαπλασιαστής μόχλευσης

Ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης υπολογίζεται διαιρώντας τα στοιχεία του ενεργητικού με τα συνολικά ίδια κεφάλαια. Είναι ένας αριθμοδείκτης, που δείχνει πόσα περιουσιακά στοιχεία έχει δημιουργήσει η τράπεζα για κάθε μία από τις μετοχές. Η υψηλή μόχλευση υποδηλώνει υψηλότερο επίπεδο κινδύνου σε σύγκριση με το χαμηλό ποσοστό μόχλευσης. Τα κεφάλαια βοηθούν μια τράπεζα να αντέξει τις επιπτώσεις των δυσμενών χρόνων όταν μια τράπεζα αντιμετωπίζει απώλειες. (Αγγελόπουλος, 2008)

$$\frac{\text{Σύνολο ενεργητικού}}{\text{Σύνολο ιδίων κεφαλαίων}}$$

5.2.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων

Οι αριθμοδείκτες της κατηγορίας αυτής, που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού (Asset Interest Yield)
- ✓ Καθαρό περιθώριο επιτοκίου (Net interest margin)

Ο αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού μας παρέχει πληροφορίες σχετικά με την κερδοφορία που έχει αποκτηθεί από την τράπεζα, λόγω της αποτελεσματικής ή μη χρήσης των στοιχείων του ενεργητικού της. (Murthy, 2003)

$$\frac{\text{Έσοδα από τόκους}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} * 100$$

Από την άλλη πλευρά, το καθαρό περιθώριο επιτοκίου δείχνει την αναλογία των καθαρών εσόδων από τόκους προς το σύνολο του ενεργητικού, όπου τα καθαρά

έσοδα από τόκους υπολογίζονται από την διαφορά των εσόδων από τόκους μείον των εξόδων από τόκους.

$$\frac{\text{Καθαρά έσοδα από τόκους}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} * 100$$

Αξίζει να σημειωθεί, ότι εάν μια τράπεζα είναι αποτελεσματική στη διαχείριση του κινδύνου επιτοκίων, τότε το καθαρό περιθώριο επιτοκίων θα είναι σταθερό αν τα επιτόκια ανεβαίνουν ή μειώνονται. Εάν το Καθαρό Περιθώριο Επιτοκίου συρρικνώνεται, αυτό μπορεί να αποτελεί ένδειξη κακής διαχείρισης του επιτοκιακού κινδύνου από την τράπεζα. (Murthy, 2003)

5.2.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

Οι αριθμοδείκτες της κατηγορίας αυτής, που θα χρησιμοποιηθούν στην παρούσα εργασία είναι οι εξής:

- ✓ Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων
- ✓ Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου (Risk Adjusted Margin)

Ο αριθμοδείκτης των συνολικών προβλέψεων για ζημιές δανείων (Total Loan Loss Provisions) παρουσιάζει τις συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων ως ποσοστό των δανείων και αντικατοπτρίζει τον πιστωτικό κίνδυνο της τράπεζας.

Υπολογίζεται ως εξής:

$$\frac{\text{Σύνολο δανείων}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} * 100$$

Από την άλλη πλευρά, το προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου (Risk Adjusted Margin) είναι ένα μέτρο που δείχνει τον αντίκτυπο του πιστωτικού κινδύνου στην κερδοφορία της τράπεζας. Συγκεκριμένα, υπολογίζεται ως καθαρό εισόδημα από τόκους συν άλλα έσοδα μείον προβλέψεις που έγιναν κατά τη διάρκεια του έτους για τις ζημιές από δάνεια που διαιρούνται με στοιχεία ενεργητικού.

$$\frac{\text{Καθαρά έσοδα από τόκους} + \text{Λοιπά έσοδα} - \text{Προβλέψεις ζημιών}}{\text{Σύνολο ενεργητικού}} * 100$$

Σε σύγκριση με το καθαρό περιθώριο επιτοκίου (NIM), το προσαρμοσμένο περιθώριο δείχνει τον αντίκτυπο των ζημιών από δάνεια στην τράπεζα. Το προσαρμοσμένο περιθώριο και όχι το καθαρό περιθώριο αποτελεί μια πραγματική εικόνα των ικανοτήτων διαχείρισης κινδύνων της τράπεζας, διότι παρουσιάζει το καθαρό περιθώριο από τις προβλέψεις για ζημίες από δάνεια, ενώ επιπλέον παρουσιάζει τον κίνδυνο που αντιμετωπίζει η τράπεζα κατά τη διαχείριση του πιστωτικού της χαρτοφυλακίου. (Murthy, 2003)

5.3 Περιορισμοί έρευνας

Όσον αφορά τους περιορισμούς της έρευνας μας, ο βασικότερος περιορισμός είναι η μη ύπαρξη διαθέσιμων οικονομικών στοιχείων για την Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα για την περίοδο πριν το 2013, ενώ αντίστοιχα η πτώχευση της Λαϊκής Τράπεζας είχε σαν συνέπεια τα τελευταία διαθέσιμα οικονομικά στοιχεία της να αφορούν το έτος 2011.

Προς αυτή την κατεύθυνση, στο επόμενο κεφάλαιο θα πραγματοποιηθεί ανάλυση αριθμοδεικτών για κάθε μία τράπεζα ξεχωριστά με βάση τα διαθέσιμα στο διαδίκτυο οικονομικά στοιχεία, με συνέπεια η εξέταση των αριθμοδεικτών για τη Λαϊκή Τράπεζα να αφορά στην περίοδο 2008 – 2011, για τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα 2013 – 2016 και για την Τράπεζα Κύπρου για την περίοδο 2008 – 2016.

Κεφάλαιο 6

Ανάλυση αριθμοδεικτών

6.1 Λαϊκή Τράπεζα

6.1.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

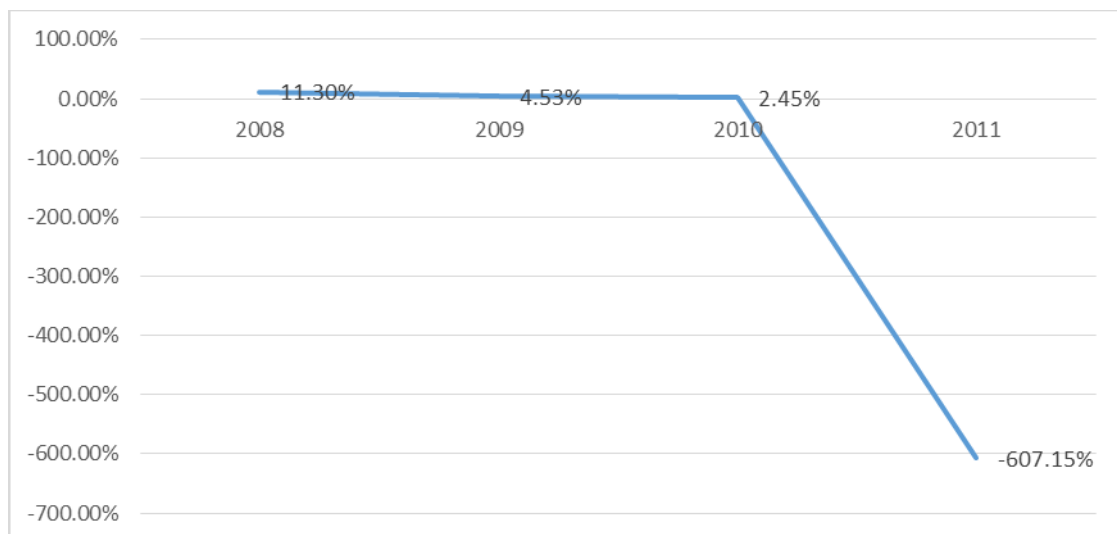
6.1.1.1 Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων

Πίνακας 7: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE)	11,30%	4,53%	2,45%	-607,15%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 9: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το παραπάνω γράφημα είναι κάτι παραπάνω από σαφές, ότι μέχρι το 2010 η Λαϊκή Τράπεζα εμφάνιζε μια σχετικά ικανοποιητική αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων, γεγονός όμως το οποίο αντιστράφηκε με το που ξέσπασε η οικονομική κρίση στην Κύπρο, με συνέπεια το 2011 να εμφανίσει μια ιδιαίτερα υψηλή αρνητική τιμή, απόρροια των υψηλών ζημιών του έτους και της μείωσης των ιδίων κεφαλαίων της, γεγονός το οποίο οδήγησε ουσιαστικά και στο κλείσιμο της τράπεζας το 2013. Η τράπεζα δεν μπορούσε πλέον να δημιουργεί κέρδη από τα ίδια κεφάλαια της τα οποία μειώθηκαν κατά 83,5% από το 2010 στο 2011.

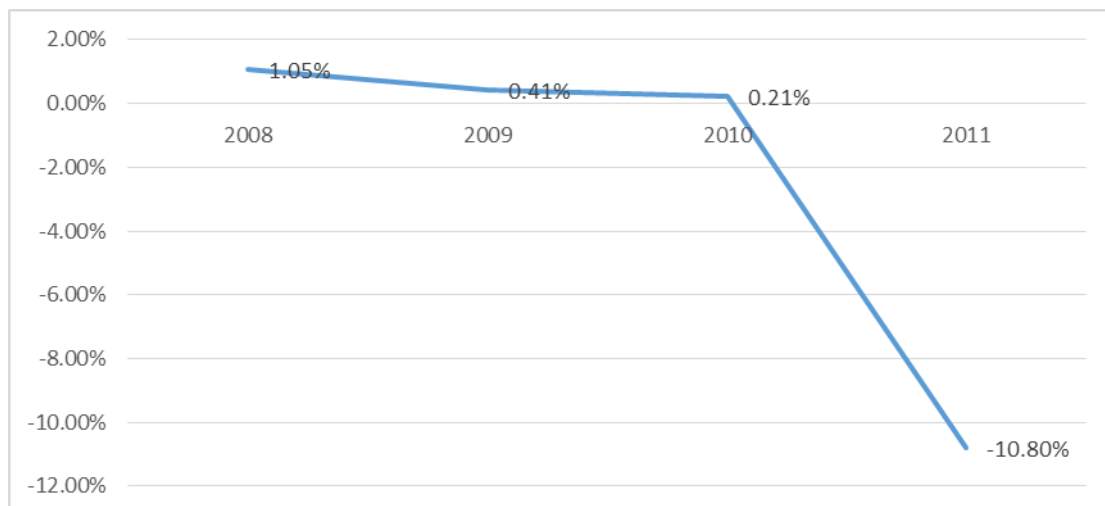
6.1.1.2 Αποδοτικότητα ενεργητικού

Πίνακας 8: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA)	1,05%	0,41%	0,21%	-10,80%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 10: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Παρόμοια είναι τα ευρήματα και από τη μελέτη της αποδοτικότητας ενεργητικού της Λαϊκής Τράπεζας, η οποία μέχρι το 2010 ήταν θετική, συνέπεια της κερδοφορίας της τράπεζας, κάτι το οποίο άλλαξε ριζικά το 2011, όπου λόγω της εμφάνισης υψηλών ζημιών, η τράπεζα δεν είχε τη δυνατότητα δημιουργίας κερδών μέσω αξιοποίησης των περιουσιακών της στοιχείων, με συνέπεια να εμφανίζει μια ιδιαίτερα υψηλή αρνητική τιμή στο δείκτη ROA.

6.1.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας

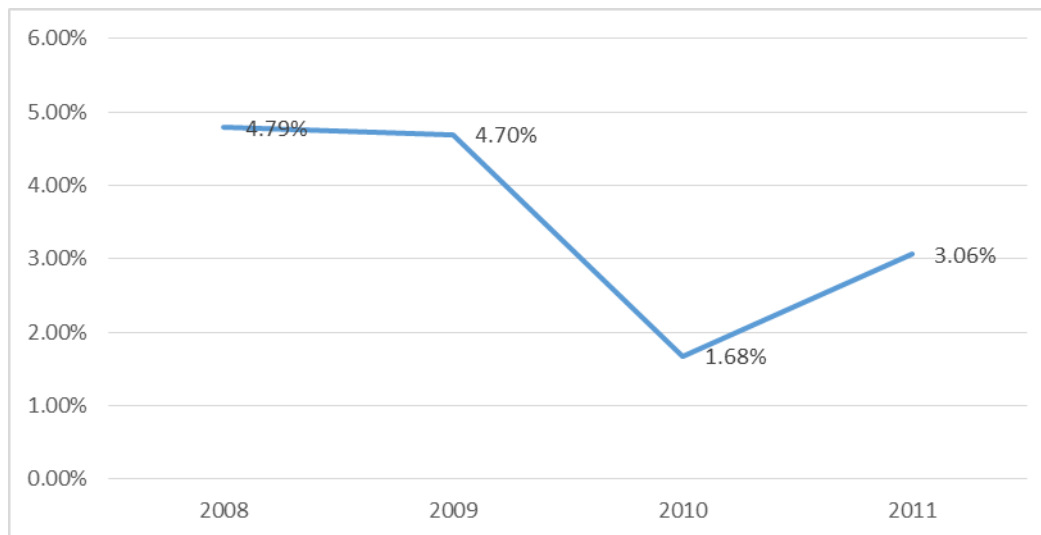
6.1.2.1 Ρευστότητα ενεργητικού

Πίνακας 9: Ρευστότητα Ενεργητικού Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Ρευστότητα Ενεργητικού	4,79%	4,70%	1,68%	3,06%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 11: Ρευστότητα Ενεργητικού Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Με βάση το παραπάνω γράφημα είναι σαφές, ότι η Λαϊκή Τράπεζα διατηρούσε ένα σχετικά χαμηλό δείκτη ρευστότητας ενεργητικού, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι η τράπεζα διαχειρίζεται τη ρευστότητά της με μεγαλύτερη κερδοφορία, όμως το γεγονός αυτό εγκυμονεί σημαντικούς κινδύνους, καθώς υπάρχει κίνδυνος

ταμειακού ελλείμματος σε περίπτωση ζημιών της τράπεζας, κάτι το οποίο πιθανότατα συνέβη μετά το 2011, μέχρι και το οριστικό κλείσιμο της τράπεζας το 2013 (δεν υπάρχουν οικονομικές καταστάσεις δημοσιευμένες μετά το 2011). Αν και το σύνολο διαθεσίμων της τράπεζας αυξήθηκε από το 2010 στο 2011 και πάλι αυτός ο δείκτης για χρηματοπιστωτικό ίδρυμα είναι αρκετά χαμηλός με αποτέλεσμα να μην μπορεί να καλύψει τις ανάγκες ρευστότητας όταν ήρθε η στιγμή αυτή το 2013.

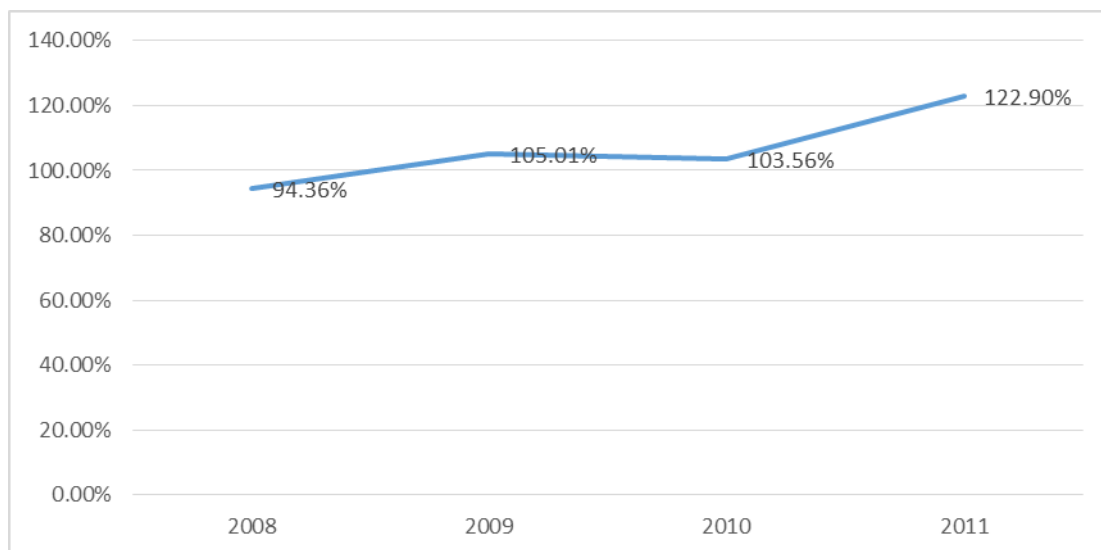
6.1.2.2 Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις

Πίνακας 10: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις	94,36%	105,01%	103,56%	122,90%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 12: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Είναι σαφές, ότι χρόνο με το χρόνο ο λόγος δανείων προς καταθέσεων της Λαϊκής Τράπεζας αυξανόταν απόρροια τόσο της συνεχούς αύξησης των χορηγήσεων της τράπεζας και αντίστοιχα της μείωσης των καταθέσεων από

πελάτες, μια κατάσταση η οποία κορυφώθηκε το 2011, όταν και ξέσπασε η οικονομική κρίση στην Κύπρο, στοιχείο το οποίο επιδείνωσε σε μεγάλο βαθμό την οικονομική κατάσταση της τράπεζας. Ο δείκτης αυτός μας δείχνει ότι η τράπεζα είχε χορηγήσει δάνεια περισσότερα από τις καταθέσεις που είχε και αυτό θα φανεί και σε παρακάτω δείκτες γιατί αυτό οδηγεί σε μείωση των κερδών της σαν τράπεζα.

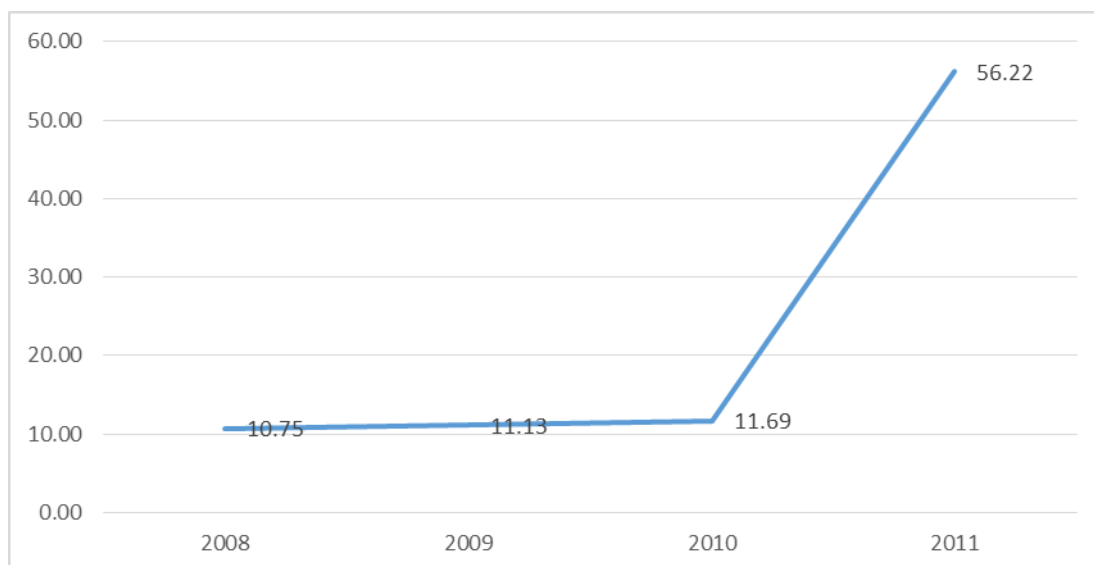
6.1.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων

Πίνακας 11: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Πολλαπλασιαστής μόχλευσης	10,75	11,13	11,69	56,22

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 13: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από τα παραπάνω παρατηρείται, ότι μέχρι το 2010 ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης της Λαϊκής Τράπεζας ήταν ιδιαίτερα υψηλός, κάτι το οποίο χειροτέρευσε ακόμα περισσότερο το 2011, όπου ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης πενταπλασιάστηκε, κάτι το οποίο υποδηλώνει ένα υψηλότερο επίπεδο κινδύνου

για την τράπεζα, κάτι το οποίο εν πολλοίς δικαιολογεί και τους λόγους για τους οποίους το 2013 αποφασίστηκε το οριστικό κλείσιμο της τράπεζας. Όσο πιο ψηλός είναι ο δείκτης αυτός τόσο πιο ψηλή μόχλευση υπάρχει άρα και μειωμένη φερεγγυότητα στην τράπεζα.

6.1.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων

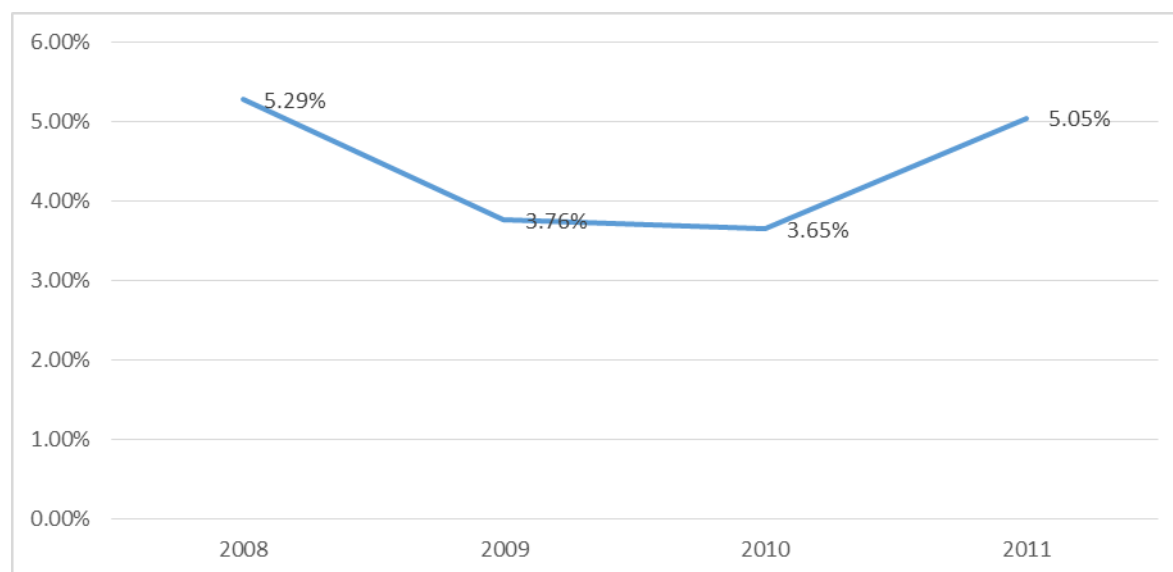
6.1.4.1 Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού

Πίνακας 12: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού	5,29%	3,76%	3,65%	5,05%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 14: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Με βάση τα παραπάνω είναι σαφές, ότι η Λαϊκή Τράπεζα εμφανίζει χαμηλές τιμές στον αριθμοδείκτη αυτό σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι δεν ήταν σε θέση να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τα στοιχεία του ενεργητικού της για τη δημιουργία εσόδων από τόκους, κάτι το οποίο αποτέλεσε έναν ακόμα παράγοντα, ο οποίος οδήγησε στο οριστικό κλείσιμο της τράπεζας το 2013. Η τράπεζα αδυνατεί με τα στοιχεία του ενεργητικού της να παράγει έσοδα που θα καταστήσουν την τράπεζα κερδοφόρα και να μπορεί να επιστρέψει στην κερδοφορία.

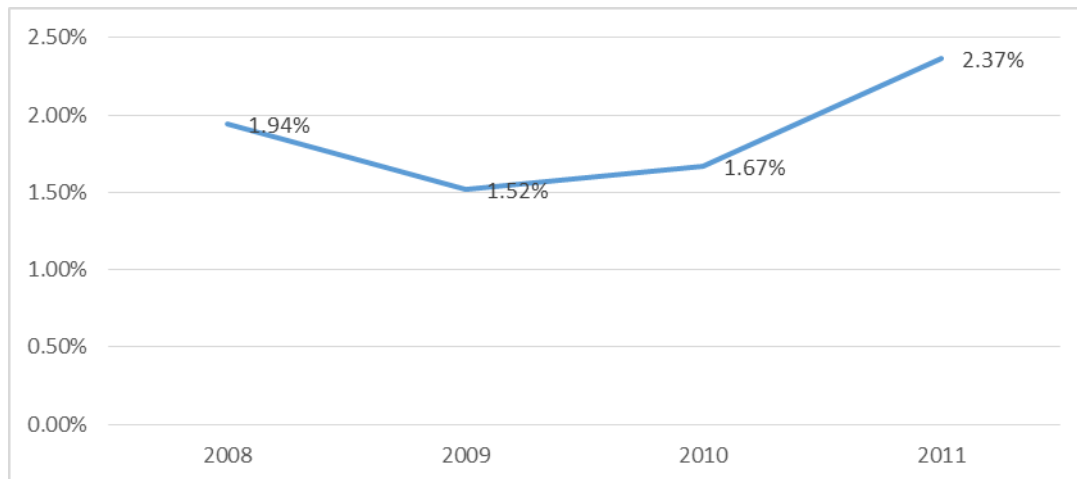
6.1.4.2 Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Λαϊκής Τράπεζας

Πίνακας 13: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Καθαρό περιθώριο επιτοκίου	1,94%	1,52%	1,67%	2,37%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 15: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από τις διακυμάνσεις του καθαρού περιθωρίου επιτοκίου της Λαϊκής Τράπεζας είναι σαφές, ότι αυτό παρουσιάζει μικρές αυξομειώσεις, κάτι το οποίο μας οδηγεί στο συμπέρασμα, ότι η τράπεζα διαχειρίστηκε με αποτελεσματικό τρόπο

τον επιτοκιακό της κίνδυνο ακόμα και μετά το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης στην Κύπρο, καθώς το 2011 το περιθώριο αυτό εμφάνισε μια μικρή άνοδο.

6.1.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

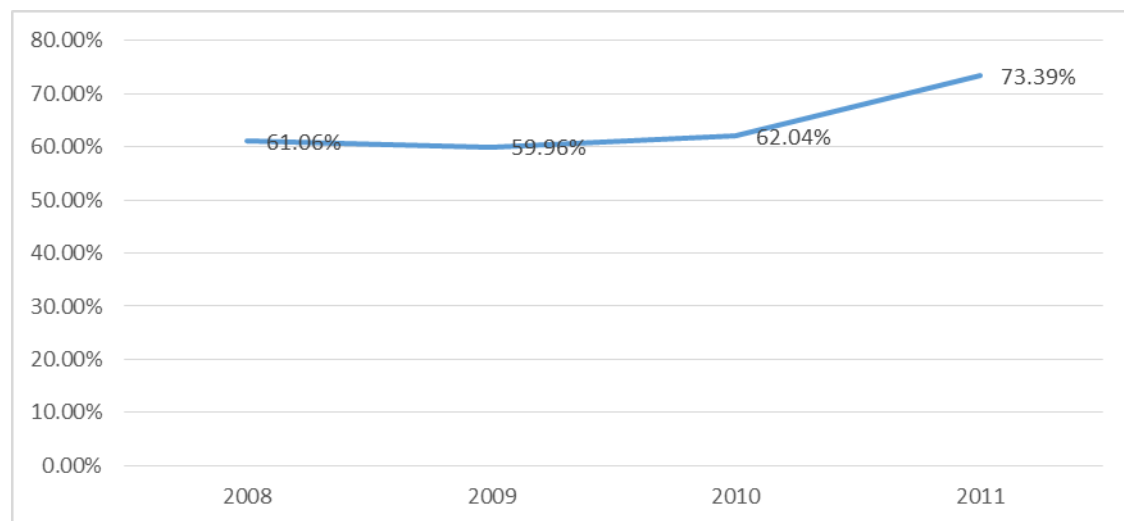
6.1.5.1 Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων

Πίνακας 14: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων	61,06%	59,96%	62,04%	73,39%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 16: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Είναι εμφανές, ότι από το 2009 και έπειτα ο δείκτης αυτός που αντανακλά και τον πιστωτικό κίνδυνο εμφανίζει συνεχή άνοδο, γεγονός το οποίο συνδέεται με τη συνεχή άνοδο των επισφαλειών της Λαϊκής Τράπεζας, κάτι το οποίο ήταν ένα ακόμα αρνητικό στοιχείο που έπρεπε να αντιμετωπίσει εν μέσω της κυπριακής κρίσης.

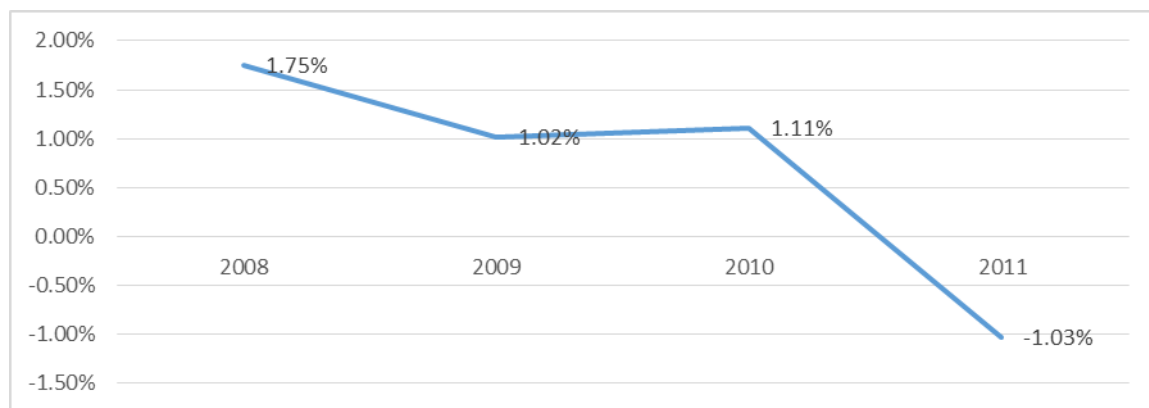
6.1.5.2 Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου

Πίνακας 15: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Λαϊκής Τράπεζας

	2008	2009	2010	2011
Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου	1,75%	1,02%	1,11%	-1,03%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 17: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Λαϊκής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Η ραγδαία μείωση του προσαρμοσμένου περιθωρίου κινδύνου της Λαϊκής Τράπεζας χρόνο με το χρόνο αποτελεί τη πλέον σαφή ένδειξη του κινδύνου, που αντιμετώπισε η τράπεζα κατά τη διαχείριση του πιστωτικού της χαρτοφυλακίου την περίοδο πριν την οικονομική κυπριακή κρίση, καθώς και τη στιγμή της οικονομικής κρίσης.

Ειδικότερα, το αρνητικό προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου της για το 2011 αποτελεί μια σαφή ένδειξη, ότι οι ζημιές από τις προβλέψεις για απομείωση δανείων ήταν υψηλότερα από τα έσοδα από τόκους της.

6.2 Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα

6.2.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

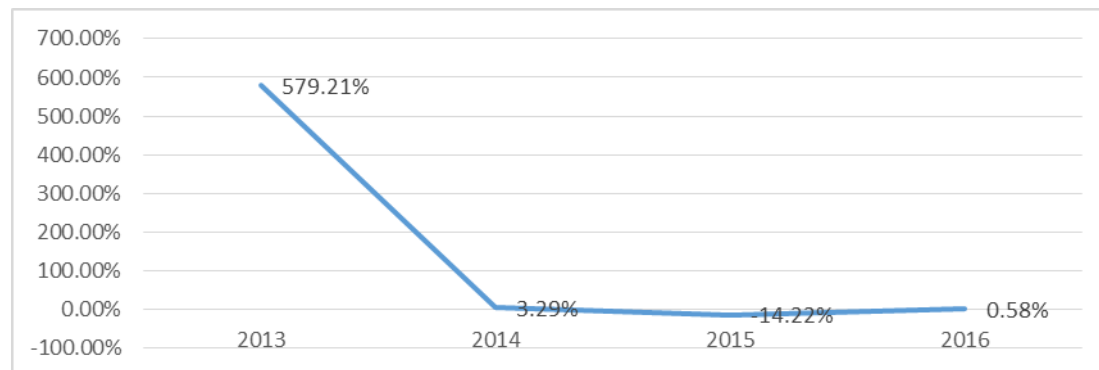
6.2.1.1 Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων

Πίνακας 16: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE)	579,21%	3,29%	-14,22%	0,58%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 18: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Η επίδραση της οικονομικής κρίσης στην Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα φαίνεται από το γεγονός της ύπαρξης αρνητικών ιδίων κεφαλαίων το 2013 (μιας και δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία για τα προηγούμενα έτη), καθώς και από την αντίστοιχη ύπαρξη ιδιαίτερα υψηλών ζημιών της τράπεζας το 2013, με συνέπεια να εμφανίζει έναν ιδιαίτερα αρνητικό δείκτη ROE.

Όσον αφορά τα επόμενα έτη, φαίνεται να υπήρξε μια βελτίωση των μεγεθών της τράπεζας, καθώς επανήλθε σε θετικό πρόσημο το 2016, εντούτοις η βελτίωση

αυτή δεν ήταν αρκετή, καθώς το 2018 ήρθε το οριστικό κλείσιμο της τράπεζας. Η βελτίωση στον δείκτη επιτεύχθηκε λόγω του σχεδίου αναδιάρθρωσης της τράπεζας που ψηφίστηκε τον Οκτώβριο του 2013 και το ποσοστό συμμετοχής της Κυπριακής Δημοκρατίας και την έκδοση μετοχών σε αυτή το 2014. Αυτή η βοήθεια από την Κυπριακή Δημοκρατία είχε σαν αποτέλεσμα την αύξηση των Ιδίων Κεφαλαίων από το 2013 στο 2014 και την βελτίωση όλων των δεικτών της τράπεζας που είχε να κάνει με τα αυτό.

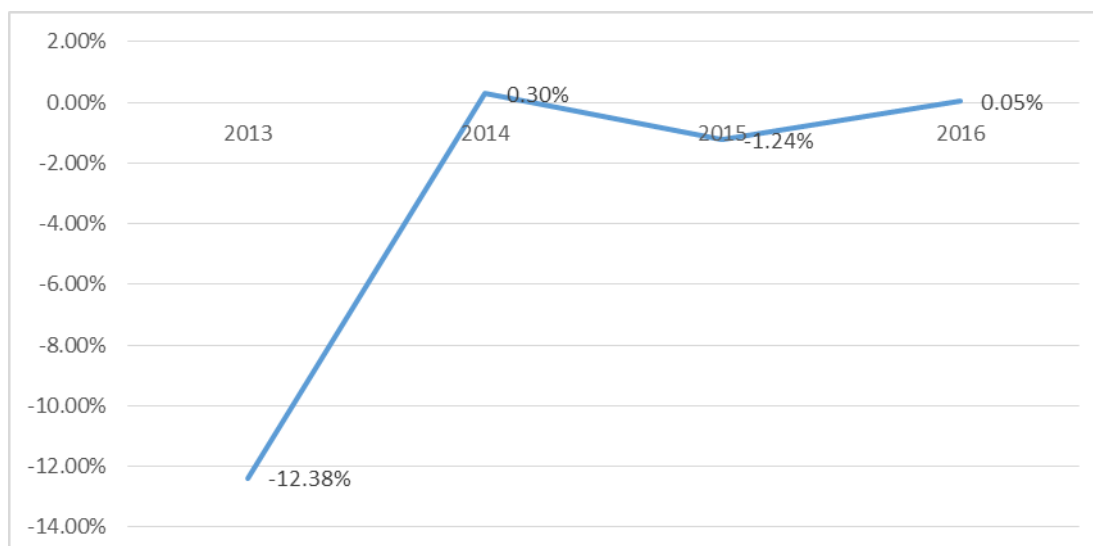
6.2.1.2 Αποδοτικότητα ενεργητικού

Πίνακας 17: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA)	-12,38%	0,30%	-1,24%	0,05%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 19: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Παρόμοια με την πορεία του δείκτη ROE είναι και ο δείκτης ROA της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας, καθώς λόγω κυρίως της σημαντικής ύπαρξης ζημιών της τράπεζας τα έτη 2013 και 2015, η τράπεζα εμφάνισε αρνητικούς δείκτες ROA, που σημαίνει, ότι αδυνατούσε τα έτη αυτά να δημιουργήσει κερδοφορία μέσω του ενεργητικού της, ενώ ακόμα και το 2016 η τράπεζα μόλις που εμφάνισε θετικό δείκτη ROA, κάτι το οποίο δεν ήταν αρκετό για την επιβίωση της.

6.2.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας

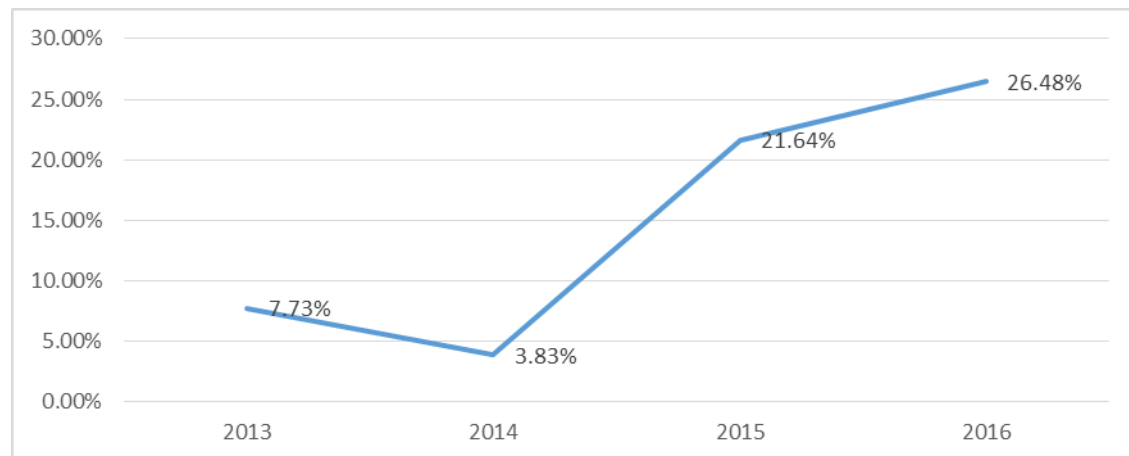
6.2.2.1 Ρευστότητα ενεργητικού

Πίνακας 18: Ρευστότητα Ενεργητικού Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Ρευστότητα Ενεργητικού	7,73%	3,83%	21,64%	26,48%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 20: Ρευστότητα Ενεργητικού Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Με βάση το παραπάνω γράφημα, φαίνεται ότι η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα ήταν σε πολύ καλύτερη κατάσταση από τη Λαϊκή Τράπεζα, καθώς διατηρούσε υψηλότερο δείκτη ρευστότητας ενεργητικού, ο οποίος χρόνο ειδικά την περίοδο 2015 – 2016 αυξανόταν σημαντικά, σε μια προσπάθεια να μην

αντιμετωπίσει η τράπεζα ταμειακό έλλειμμα σε περίπτωση που εμφάνιζε σημαντικές ζημιές τα επόμενα χρόνια. Η ανακεφαλαιοποίηση μέσω παροχής μετρητών το 2015 φαίνεται ξεκάθαρα στις οικονομικές καταστάσεις της τράπεζας αλλά και στους δείκτες με μια σημαντική αύξηση του δείκτη ρευστότητας από 3,83% το 2014 σε 21,64% το 2015 σε μια ύστατη προσπάθεια της Κυπριακής Δημοκρατίας για την επιβίωση της Συνεργατικής Κεντρικής Τράπεζας.

6.2.2.2 Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις

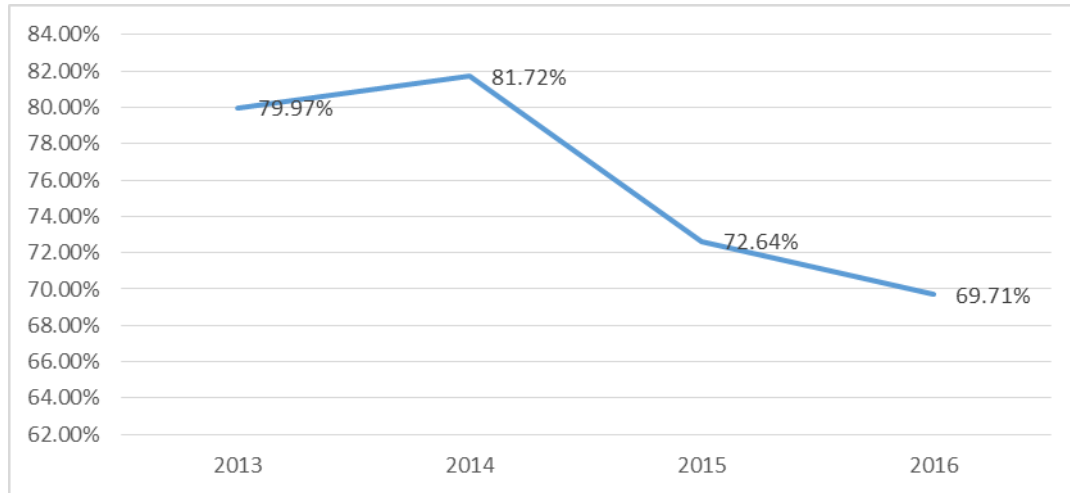
Πίνακας 19: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις	79,97%	81,72%	72,64%	69,71%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από τα όσα περιγράφονται στον παραπάνω πίνακα είναι σαφές, ότι η διοίκηση της τράπεζας κατέβαλε σημαντικές προσπάθειες, έτσι ώστε να περιορίσει το δείκτη των δανείων προς καταθέσεις, κάτι το οποίο είχε σαν συνέπεια τη μείωση των χορηγήσεων της προς πολίτες και επιχειρήσεις σαν μέτρο για την αντιμετώπιση της μείωσης των συνεπειών από τις εκροές καταθέσεων, που αντιμετώπισε. Παρόλα αυτά και αυτή η βελτίωση του δείκτη δεν ήταν αρκετή για τη διάσωση της τράπεζας.

Γράφημα 21: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

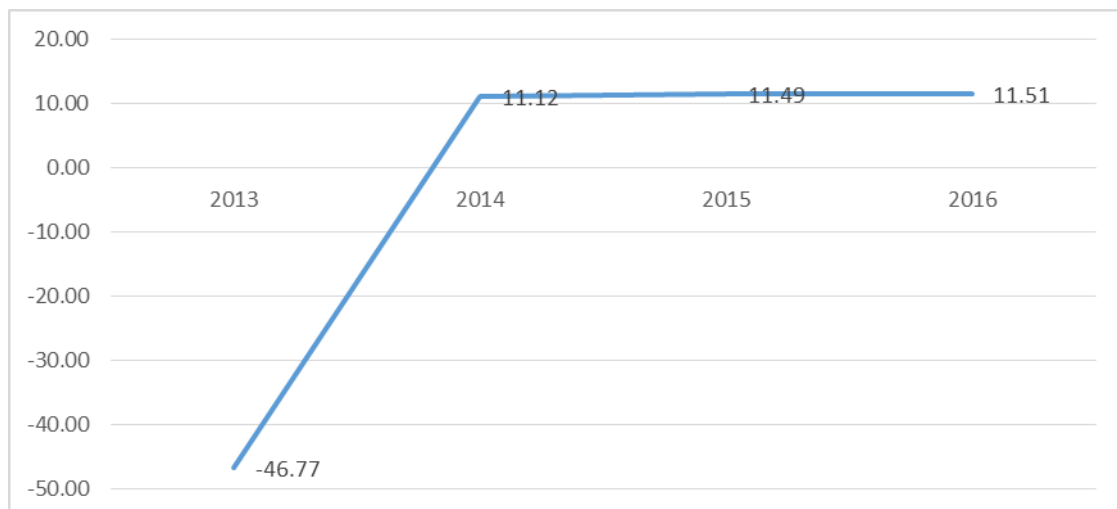
6.2.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων

Πίνακας 20: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Πολλαπλασιαστής μόχλευσης	-46,77	11,12	11,49	11,51

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 22: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης της τράπεζας με εξαίρεση το 2013, όπου η τράπεζα ήταν σε πολύ δυσχερή θέση ελέω της κυπριακής οικονομικής κρίσης, στην υπόλοιπη εξεταζόμενη περίοδο εμφανίζεται σχεδόν σταθερός αν και είναι ιδιαίτερα υψηλός, κάτι που υποδηλώνει και υψηλότερο επίπεδο κινδύνου για την τράπεζα.

6.2.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων

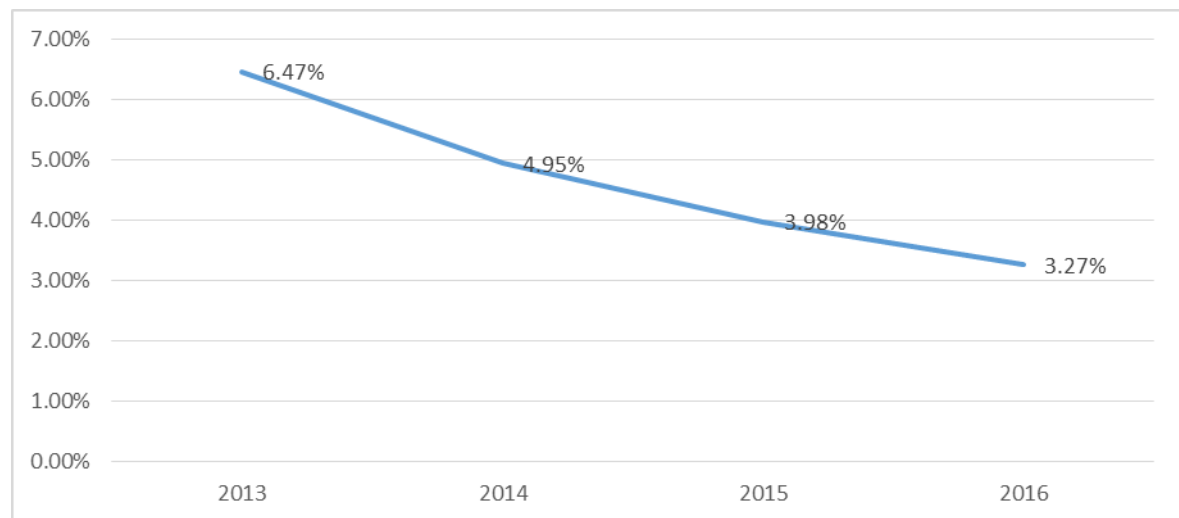
6.2.4.1 Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού

Πίνακας 21: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού	6,47%	4,95%	3,98%	3,27%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 23: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Η συνεχής πτώση του δείκτη αυτού υποδηλώνει ότι χρόνο με το χρόνο μειωνόταν η κερδοφορία της τράπεζας, καθώς χρόνο με το χρόνο μειωνόταν ο βαθμός αποτελεσματικότητας της χρήσης των στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας, ενώ τα ιδιαίτερα χαμηλά επίπεδα του δείκτη αυτού το 2016 αποτελούν έναν ακόμα λόγο για το οριστικό κλείσιμο της τράπεζας το 2018.

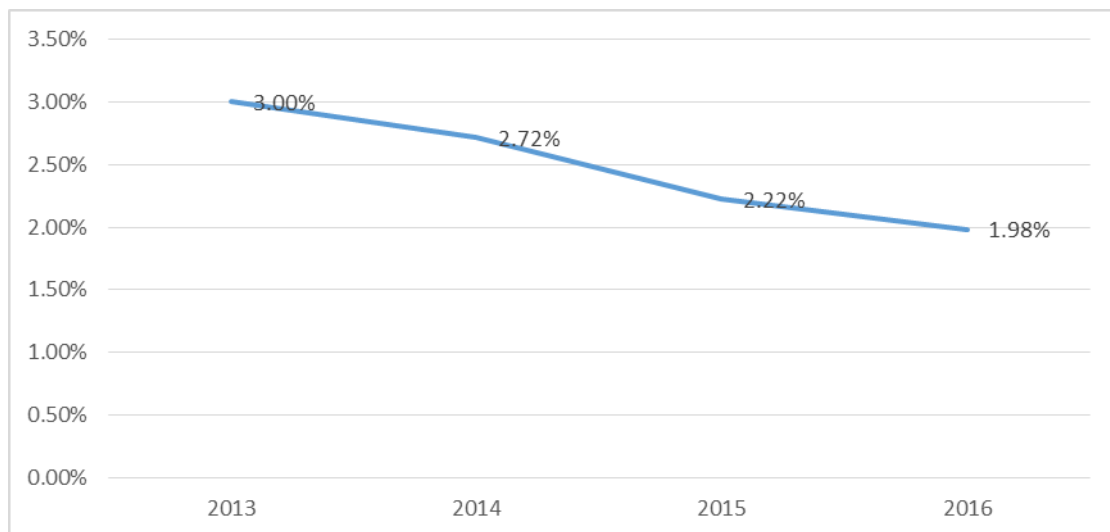
6.2.4.2 Καθαρό περιθώριο επιτοκίου

Πίνακας 22: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Καθαρό περιθώριο επιτοκίου	3,00%	2,72%	2,22%	1,98%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 24: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από τα παραπάνω, φαίνεται μια συνεχής πτώση του δείκτη καθαρού περιθωρίου επιτοκίου, γεγονός το οποίο δείχνει ότι η συνεχής αυτή συρρίκνωση του καθαρού επιτοκίου της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας χρόνο με το χρόνο αποτελεί μια ένδειξη κακής διαχείρισης του επιτοκιακού κινδύνου από την τράπεζα.

6.2.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

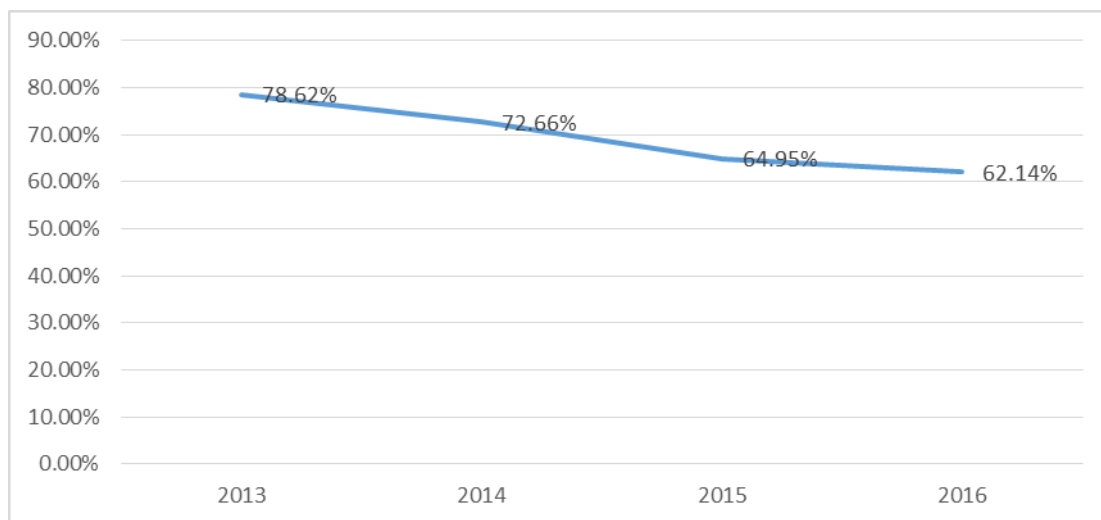
6.2.5.1 Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων

Πίνακας 23: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων	78,62%	72,66%	64,95%	62,14%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 25: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Η μείωση των χορηγήσεων χρόνο με το χρόνο είχε σαν συνέπεια τη μείωση του δείκτη των συνολικών προβλέψεων για ζημιές δανείων, κάτι το οποίο φαίνεται ότι συντελείται σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο και αποτέλεσε μια ακόμα προσπάθεια της τράπεζας να αποφύγει τη χρεοκοπία, κάτι το οποίο εν τέλει δεν επιτεύχθηκε.

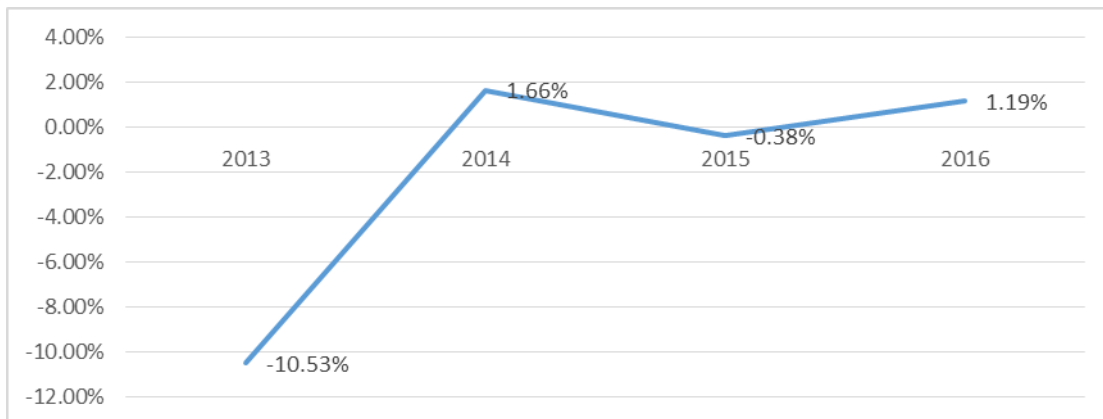
6.2.5.2 Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου

Πίνακας 24: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

	2013	2014	2015	2016
Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου	-10,53%	1,66%	-0,38%	1,19%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 26: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Το αρνητικό προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου της τράπεζας για τα έτη 2013, 2015 αποτελεί μια σαφή ένδειξη, ότι οι ζημιές από τις προβλέψεις για απομείωση δανείων ήταν υψηλότερες από τα έσοδα από τόκους της τις περιόδους αυτές, στοιχείο το οποίο αποτέλεσε βασικό παράγοντα που απείλησε τη βιωσιμότητα της τράπεζας, η οποία παρά το ότι επανήλθε σε θετικά επίπεδα το 2016 δεν κατόρθωσε να καταστεί βιώσιμη.

6.3 Τράπεζα Κύπρου

6.3.1 Αριθμοδείκτες Αποδοτικότητας

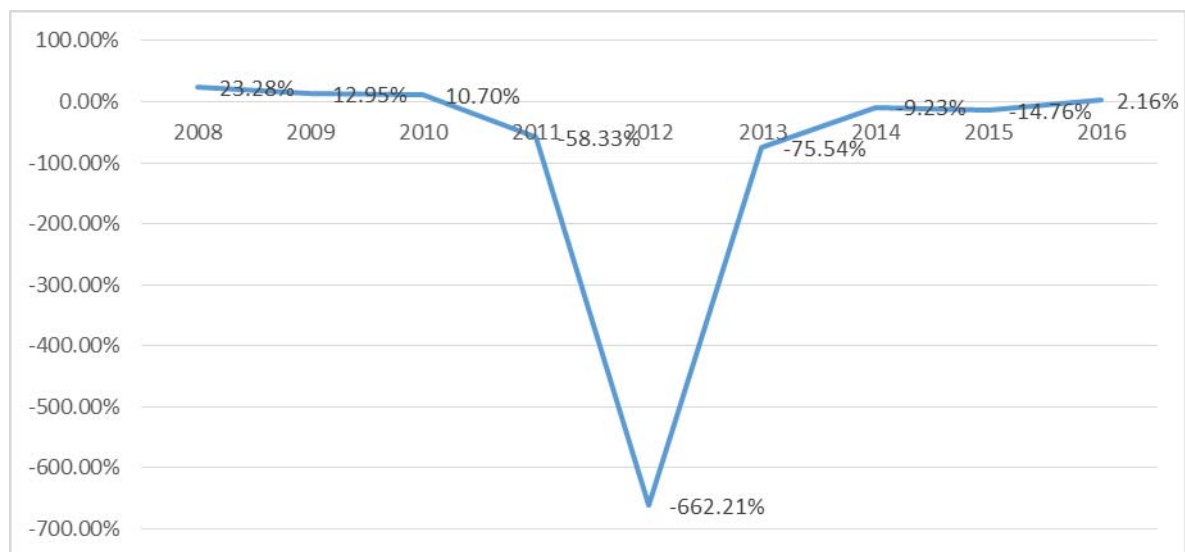
6.3.1.1 Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων

Πίνακας 25: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE)	23,28%	12,95%	10,70%	- 58,33%	- 662,21%	- 75,54%	- 9,23%	- 14,76%	2,16%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 27: Αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE) Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Το παραπάνω γράφημα είναι αντιπροσωπευτικό της κυπριακής οικονομικής κρίσης, καθώς όπως φαίνεται πριν την οικονομική κρίση, η τράπεζα Κύπρου εμφανίζει μια ικανοποιητική αποδοτικότητα ιδίων κεφαλαίων (ROE), μια κατάσταση η οποία άλλαξε σημαντικά την περίοδο 2011 – 2013, όπου λόγω της κυπριακής κρίσης η Τράπεζα Κύπρου εμφάνισε τόσο σημαντικές ζημιές όσο και ιδιαίτερα χαμηλά ίδια κεφάλαια, με αποτέλεσμα να εμφανίσει ιδιαίτερα αρνητικές τιμές στο δείκτη αυτό.

Οι αρνητικές αυτές τιμές λόγω της κυπριακής κρίσης συνεχίστηκαν μέχρι και το 2015, ενώ από το 2016 φαίνεται η τράπεζα να επιστρέφει σε θετικούς ρυθμούς, απόρροια της κερδοφορίας που εμφάνισε για πρώτη φορά μετά το 2010. Η μεγαλύτερη βελτίωση παρατηρείται το 2013 με την ανακεφαλαιοποίηση της τράπεζας, όπου ο δείκτης από το μείον 662,21% μειώθηκε το μείον 75,54% και σε αυτό αντανακλάτε το η κεφαλαιοποίηση των καταθέσεων σε μετοχικό κεφάλαιο το 2013 όπου έγινε διάσωση με τα ίδια μέσα καταθέσεων και η ενοποίηση με την "καλή" Λαϊκή Τράπεζα. Αυτό αύξησε το μετοχικό κεφάλαιο και επομένως τα ίδια κεφάλαια κατά περίπου 830% από το 2012 στο 2013 και έπαιξε καίριο ρόλο στην δάσωση της τράπεζας εν μέσω της κυπριακής κρίσης.

6.3.1.2 Αποδοτικότητα ενεργητικού

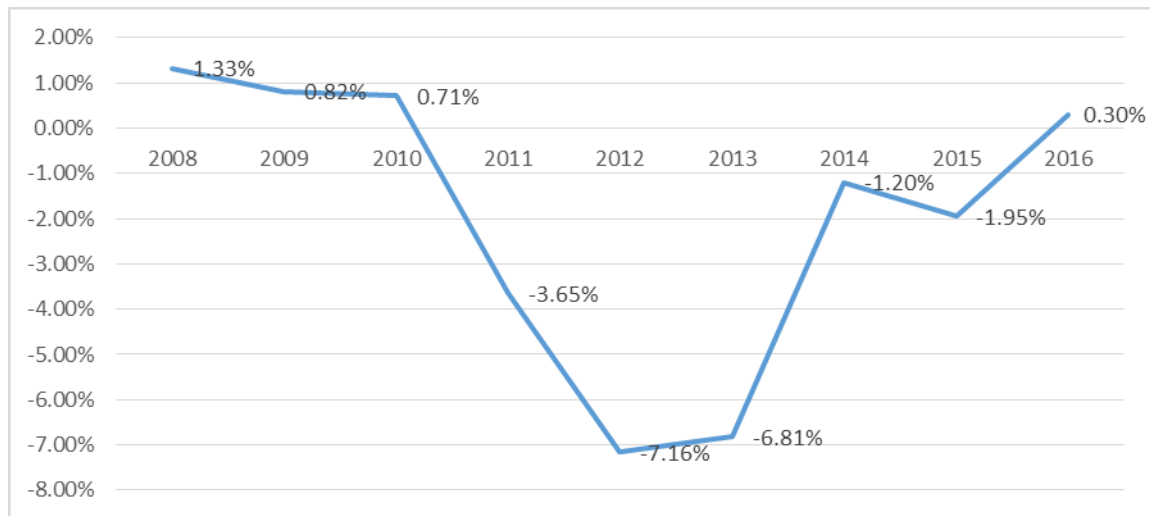
Πίνακας 26: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA)	1,33%	0,82%	0,71%	-3,65%	-7,16%	-6,81%	-1,20%	-1,95%	0,30%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Αντίστοιχη με την κατάσταση της αποδοτικότητας ιδίων κεφαλαίων είναι και η κατάσταση της αποδοτικότητας ενεργητικού της Τράπεζας Κύπρου, η οποία εμφάνιζε θετικές τιμές μέχρι το 2010, ενώ από το ξέσπασμα της κυπριακής κρίσης και έπειτα η κατάσταση χειροτέρευσε σημαντικά και ειδικά το 2012, όπου η τράπεζα εμφάνισε τη πλέον αρνητική τιμή της.

Γράφημα 28: Αποδοτικότητα ενεργητικού (ROA) Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Αντίθετα, φαίνεται η κατάσταση να βελτιώνεται από το 2014 και έπειτα με αποκορύφωμα την επιστροφή της τράπεζας σε θετικές τιμές αποδοτικότητας το 2016, απόρροια της επιστροφής της στην κερδοφορία για πρώτη φορά μετά το 2010.

6.3.2 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου ρευστότητας

6.3.2.1 Ρευστότητα ενεργητικού

Πίνακας 27: Ρευστότητα ενεργητικού Τράπεζας Κύπρου

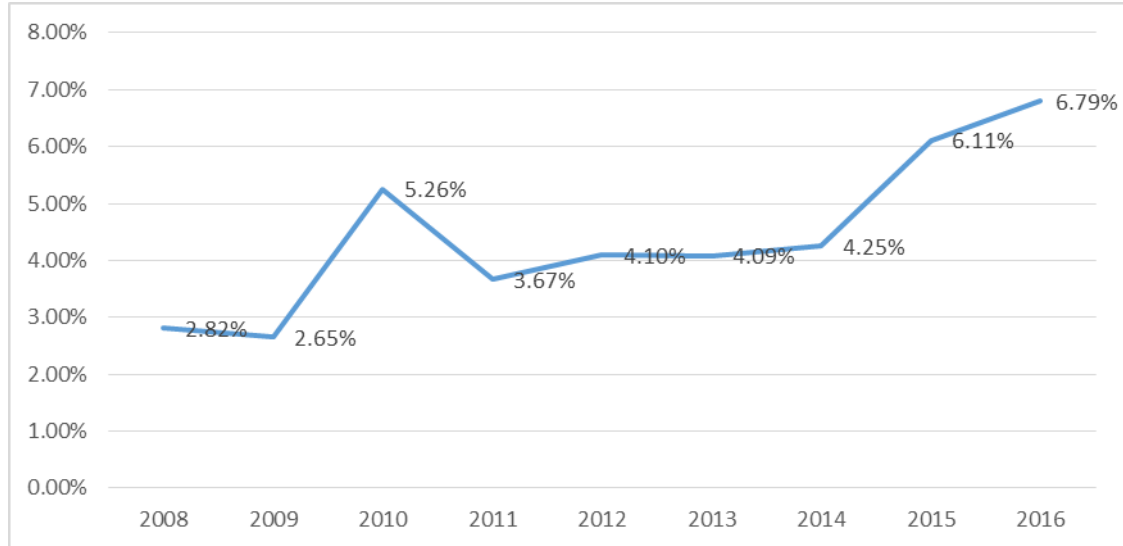
	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Ρευστότητα ενεργητικού	2,82%	2,65%	5,26%	3,67%	4,10%	4,09%	4,25%	6,11%	6,79%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το παρακάτω γράφημα συμπεραίνεται, ότι η Τράπεζα Κύπρου εμφάνιζε σχετικά χαμηλή ρευστότητα ενεργητικού σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, αν και από το ξέσπασμα της οικονομικής κρίσης και έπειτα φαίνεται μια προσπάθεια βελτίωσης της κατάστασης αυτής, καθώς χρόνο με το χρόνο ο δείκτης αυτός παρουσιάζει μια σταδιακή άνοδο, γεγονός που δημιουργεί θετικές προοπτικές για το μέλλον της τράπεζας. Αυτό επηρεάζεται γιατί το σύνολο των

διαθεσίμων της τράπεζας αυξάνεται αλλά παράλληλα το σύνολο του ενεργητικού της μειώνεται.

Γράφημα 29: Ρευστότητα ενεργητικού Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

6.3.2.2 Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις

Πίνακας 28: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις	87,52%	89,68%	84,14%	92,29%	85,70%	145,38%	143,92%	121,23%	94,79%

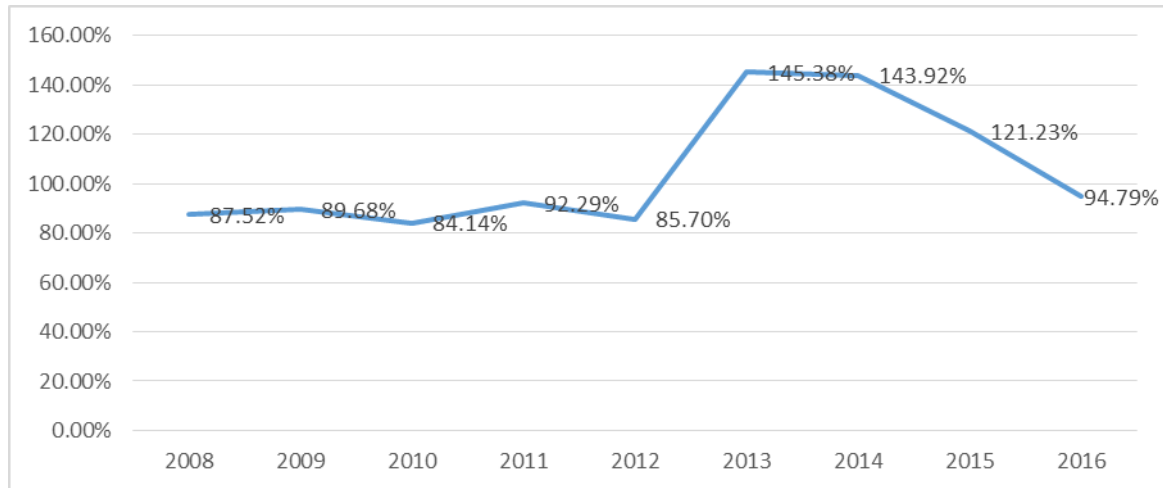
Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το παρακάτω γράφημα παρατηρείται μια σημαντική άνοδος του δείκτη αυτού από το 2013 και έπειτα, μια άνοδος η οποία οφείλεται σε πολύ μεγάλο βαθμό στη ραγδαία εκροή καταθέσεων με την οποία ήρθε αντιμέτωπη η τράπεζα Κύπρου απόρροια της κυπριακής κρίσης που ξέσπασε στη χώρα.

Άμεση συνέπεια αυτού ήταν η μείωση των καταθέσεων να είναι μεγαλύτερη από τη μείωση των δανείων με συνέπεια να αυξηθεί αντίστοιχα ο δείκτης αυτός, κάτι το οποίο είναι ιδιαίτερα αρνητικό για τη βιωσιμότητα μιας τράπεζας, καθώς

δείχνει ότι μέχρι το 2015 οι χορηγήσεις δανείων ήταν υψηλότερες από τις καταθέσεις που είχε η τράπεζα στη διάθεσή της, κάτι ιδιαίτερα απειλητικό για τη βιωσιμότητα της. Οι καταθέσεις της τράπεζας σχεδόν μειώθηκαν κατά 50% από το 2012 στο 2013 λόγω της μαζικής φυγής καταθέσεων αλλά και τις μετατροπής τους σε μετοχικό κεφάλαιο.

Γράφημα 30: Αριθμοδείκτης δανείων προς καταθέσεις Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

6.3.3 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κεφαλαίων

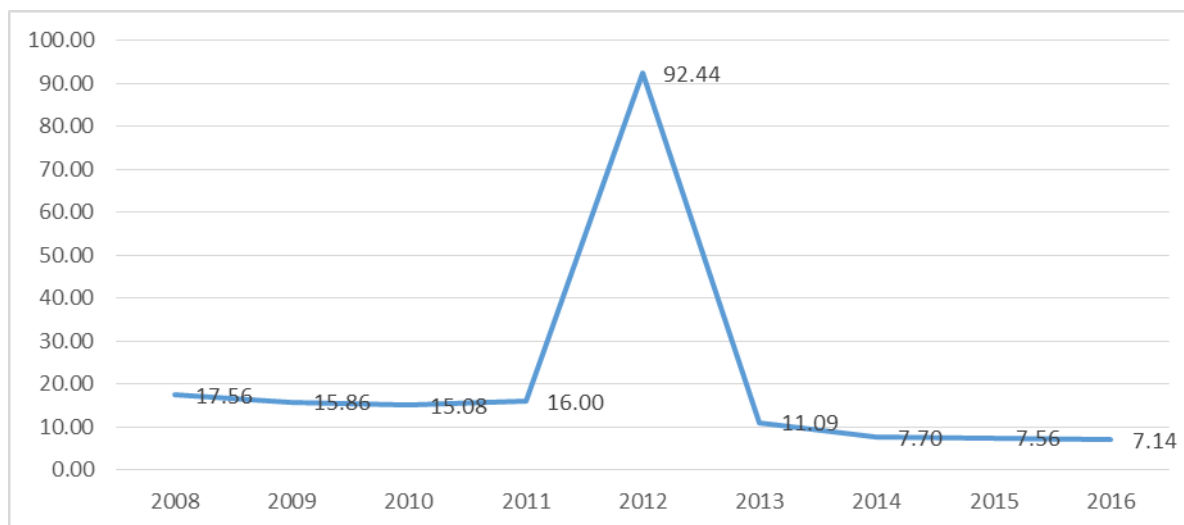
Πίνακας 29: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Πολλαπλασιαστής μόχλευσης	17,56	15,86	15,08	16,00	92,44	11,09	7,70	7,56	7,14

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Αναφορικά με τον πολλαπλασιαστή μόχλευσης της Τράπεζας Κύπρου είναι σαφές, ότι το 2012 παρατηρείται μια σαφής εκτίναξη του, κάτι το οποίο υποδηλώνει το υψηλό επίπεδο κινδύνου χρεοκοπίας με το οποίο ήρθε αντιμέτωπη η τράπεζα την περίοδο αυτή, ενώ τα επόμενα χρόνια φαίνεται να μειώνεται ο κίνδυνος αυτός καθώς μειώνεται σταδιακά ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης, φτάνοντας το 2016 να έχει τη χαμηλότερη τιμή σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο, δείγμα της επιστροφής της τράπεζας στην κανονικότητα.

Γράφημα 31: Πολλαπλασιαστής μόχλευσης Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

6.3.4 Αριθμοδείκτες διαχείρισης κινδύνου επιτοκίων

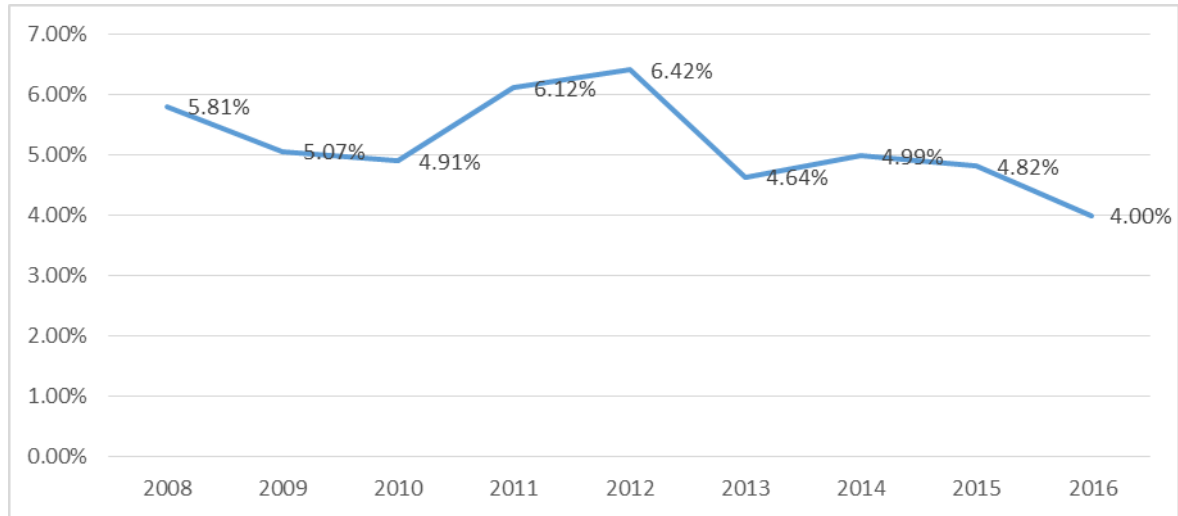
6.3.4.1 Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού

Πίνακας 30: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού	5,81%	5,07%	4,91%	6,12%	6,42%	4,64%	4,99%	4,82%	4,00%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 32: Αριθμοδείκτης εσόδων από τόκους προς σύνολο ενεργητικού Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το ξέσπασμα της κυπριακής κρίσης και έπειτα, παρατηρείται ότι υπάρχει συνεχής μείωση του αριθμοδείκτη εσόδων από τόκους προς το σύνολο του ενεργητικού της, γεγονός το οποίο σημαίνει ότι χρόνο με το χρόνο μειώνεται η αποτελεσματικότητα της χρήσης των στοιχείων του ενεργητικού της τράπεζας, κάτι το οποίο εάν συνεχιστεί θα είναι ιδιαίτερα αρνητικό για την μελλοντική πορεία της τράπεζας.

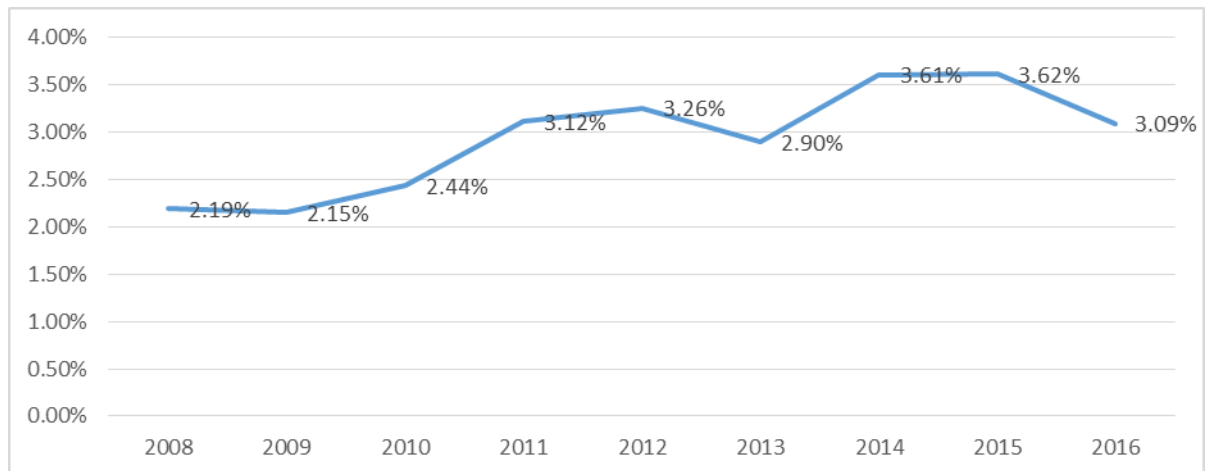
6.3.4.2 Καθαρό περιθώριο επιτοκίου

Πίνακας 31: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Καθαρό περιθώριο επιτοκίου	2,19%	2,15%	2,44%	3,12%	3,26%	2,90%	3,61%	3,62%	3,09%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 33: Καθαρό περιθώριο επιτοκίου Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Το γεγονός, ότι υπάρχουν αυξομειώσεις στο καθαρό περιθώριο επιτοκίου της Τράπεζας Κύπρου σημαίνει, ότι η τράπεζα δεν είναι αποτελεσματική ως προς τη διαχείριση του κινδύνου των επιτοκίων, γεγονός το οποίο είναι αρνητικό για την τράπεζα, καθώς δείχνει ότι είναι εξαρτώμενη από τις μεταβολές των επιτοκίων.

6.3.5 Αριθμοδείκτες διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

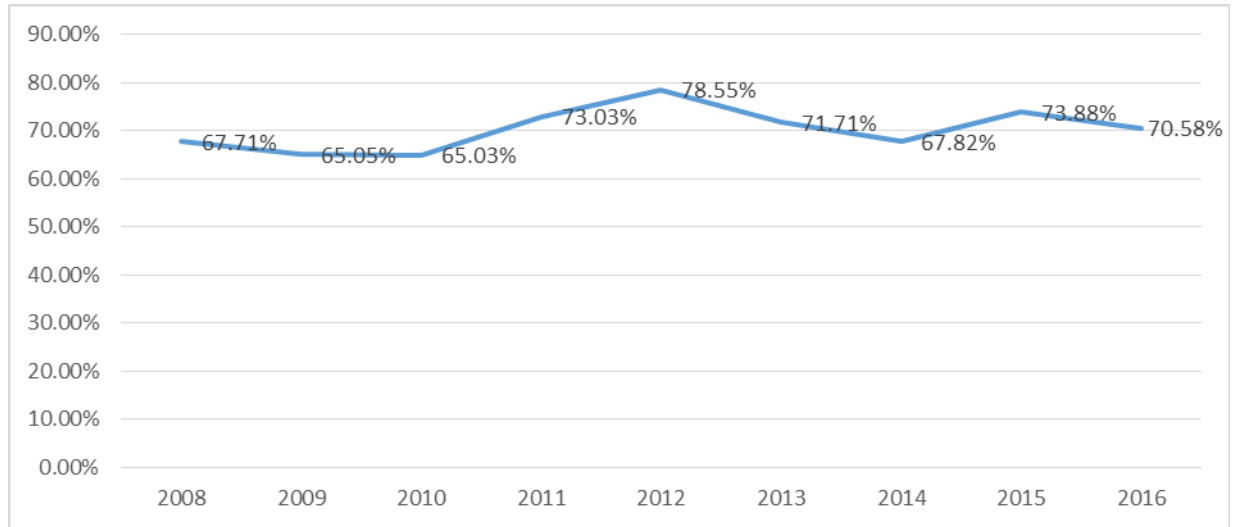
6.3.5.1 Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων

Πίνακας 32: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων	67,71%	65,05%	65,03%	73,03%	78,55%	71,71%	67,82%	73,88%	70,58%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 34: Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Από το παραπάνω γράφημα, υπάρχουν μικρές αυξομειώσεις στον αριθμοδείκτη των συνολικών προβλέψεων για ζημιές δανείων της τράπεζας, δείγμα του ότι σε όλη την εξεταζόμενη περίοδο δεν έχει υπάρξει σημαντική μεταβολή στις προβλέψεις για ζημιές από επισφαλή δάνεια, με εξαίρεση την περίοδο 2011 – 2013, όπου λόγω της οικονομικής κρίσης υπάρχει μια μικρή άνοδος στο δείκτη αυτό.

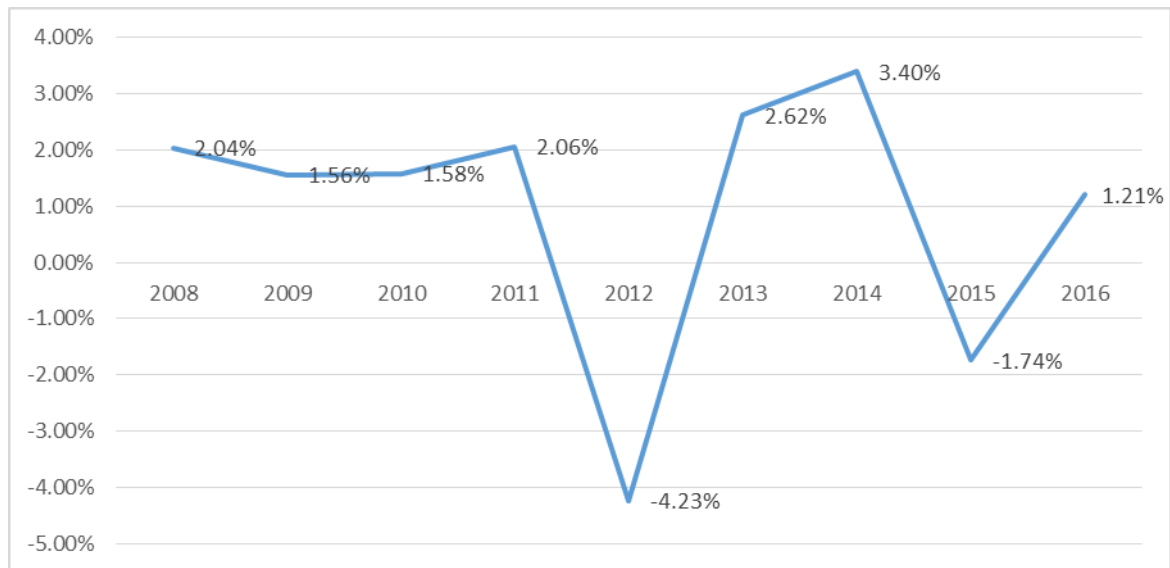
6.3.5.2 Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου

Πίνακας 33: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Τράπεζας Κύπρου

	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Συνολικές προβλέψεις για ζημιές δανείων	2,04%	1,56%	1,58%	2,06%	- 4,23%	2,62%	3,40%	-1,74%	1,21%

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Γράφημα 35: Προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου Τράπεζας Κύπρου

Πηγή : Υπολογισμοί της συγγραφέως

Το αρνητικό προσαρμοσμένο περιθώριο κινδύνου της τράπεζας για τα έτη 2012, 2015 αποτελεί μια σαφή ένδειξη, ότι οι ζημιές από τις προβλέψεις για απομείωση δανείων ήταν υψηλότερες από τα έσοδα από τόκους της, κάτι το οποίο ειδικά για το 2012 είναι απόρροια της οικονομικής κρίσης, ενώ το θετικό πρόσημο στο δείκτη αυτό τα υπόλοιπα έτη αποτελεί μια ένδειξη, ότι η τράπεζα είναι σε θέση να διαχειρίζεται αποτελεσματικά τους κινδύνους που αντιμετωπίζει.

Συμπεράσματα

Στην παρούσα εργασία μελετήθηκε η παγκόσμια οικονομική κρίση και πως αυτή οδήγησε στο να συντελεστεί το κλείσιμο των Κυπριακών Τραπεζών και η υπαγωγή της κυπριακής οικονομίας στους κεφαλαιακούς ελέγχους ή capital controls.

Από τα όσα ελέγχθηκαν μια βασική αιτία της κρίσης στην Ευρωζώνη ήταν οι ασύμμετρες πολιτικές, καθώς στην πράξη εντός της Ευρωζώνης υπήρχαν δύο διαφορετικά μοντέλα ανάπτυξης. Από τη μία πλευρά, οι βασικές χώρες της Ευρωζώνης, δηλαδή η Γερμανία, η Αυστρία, οι Κάτω Χώρες, το Βέλγιο, ακολουθούσαν στρατηγικές ανάπτυξης με γνώμονα τις εξαγωγές, καθώς μπορούσαν να μειώσουν το κόστος εργασίας τους και να αποκτήσουν ανταγωνιστικό πλεονέκτημα.

Από την πλευρά της, η κυπριακή οικονομία βρέθηκε αντιμέτωπη με την έκθεσή της στην ελληνική κρίση και ιδίως οι κυπριακές τράπεζες υπέστησαν σημαντικές ζημιές λόγω της περικοπής των ελληνικών κρατικών ομολόγων, τα οποία είχαν στην κατοχή τους.

Ουσιαστικά, η επίδραση της συσσώρευσης δημόσιου χρέους σε συνδυασμό με την υποβάθμιση του ισολογισμού των κυπριακών τραπεζών έθεσαν σε λειτουργία τον αρνητικό βρόχο ανατροφοδότησης μεταξύ τραπεζικών και δημόσιων οικονομικών.

Συνέπεια όλων αυτών ήταν το κλείσιμο των κυπριακών τραπεζών και η επιβολή capital controls στη χώρα το 2013, καθώς και η ένταξή της σε πρόγραμμα δημοσιονομικής προσαρμογής από το οποίο η χώρα εξήλθε το 2016.

Ουσιαστικά, οι τράπεζες στην Κύπρο διαδραμάτισαν καθοριστικό ρόλο στην κυπριακή κρίση, καθώς από τη μία πλευρά η αθρόα χορήγηση δανείων, σε συνδυασμό με την έκθεση των κυπριακών τραπεζών σε διεθνείς κινδύνους της

αγοράς, λόγω της ύπαρξης δραστηριοτήτων τους στα Βαλκάνια και την Ελλάδα, αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους για τους οποίους ξέσπασε η κυπριακή κρίση, απόρροια της οποίας ήταν το κλείσιμο της Λαϊκής Τράπεζας το 2013 και της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας το 2018, καθώς δεν μπόρεσαν να ανακάμψουν όπως φάνηκε και από την ανάλυση αριθμοδεικτών που πραγματοποιήθηκε για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας.

Ειδικότερα, στο πεδίο των αριθμοδεικτών η επίδραση της οικονομικής κρίσης έγινε εμφανής και στις τρεις εξεταζόμενες τράπεζες, καθώς την περίοδο 2011 – 2013 παρατηρήθηκαν σημαντικές διακυμάνσεις σε αριθμοδείκτες, όπως ο πολλαπλασιαστής μόχλευσης, η αποδοτικότητα ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων, καθώς και ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις. Οι εκάστοτε πράξεις άμεσης διάσωσης και στις τρεις τράπεζες φαίνονται στις οικονομικές καταστάσεις και των τραπεζών με πιο έντονα την Τράπεζα Κύπρου κατά την περίοδο 20120-2014 και την Συνεργατική Κεντρική Τράπεζα μεταξύ 2014-2015.

Ο λόγος ύπαρξης των διακυμάνσεων αυτών ήταν η εμφάνιση μεγάλου όγκου ζημιών και για τις τρεις εξεταζόμενες τράπεζες, σε συνδυασμό με τη ραγδαία μείωση των ιδίων κεφαλαίων τους, απόρροια του κουρέματος των καταθέσεων και της συνεχούς εκροής καταθέσεων, στοιχεία τα οποία οδήγησαν αρχικά τη Λαϊκή Τράπεζα και εν συνεχεία τη Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα σε οριστικό λουκέτο.

Πιο συγκεκριμένα, αναφορικά με τη Λαϊκή Τράπεζα, το γεγονός ότι εμφάνισε ιδιαίτερα υψηλές προβλέψεις για απομειώσεις δανείων το 2011, σε συνδυασμό με την ύπαρξη μεγάλου ύψους ζημιών, χαμηλών ιδίων κεφαλαίων και υψηλών χορηγήσεων αποτέλεσαν τους κυριότερους λόγους για τους οποίους η τράπεζα έριξε οριστικό λουκέτο μόλις λίγους μήνες μετά την υπογραφή του προγράμματος δημοσιονομικής προσαρμογής της Κυπριακής Δημοκρατίας (Αύγουστος 2013), αν και οι λειτουργίες της είχαν διακοπεί από τον Μάρτιο του 2013.

Από την άλλη πλευρά, η Συνεργατική Κυπριακή Τράπεζα παρά το ότι επανήλθε σχετικά σύντομα στην κερδοφορία, έστω και οριακά ήταν σε καλύτερη θέση από τη Λαϊκή Τράπεζα για αυτό και συνέχισε τη λειτουργία της μέχρι και το 2018, αν και πλέον ήταν κρατική και όχι συνεταιριστική τράπεζα, χρονιά κατά την οποία αποφασίστηκε το κλείσιμο της στα πλαίσια της συμφωνίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και των δανειστών της για την αναδιάρθρωση του Κυπριακού τραπεζικού τομέα.

Τέλος, στην καλύτερη θέση σε σχέση με τις άλλες δύο εξεταζόμενες τράπεζες βρέθηκε εν μέσω της οικονομικής κυπριακής κρίσης, η Τράπεζα Κύπρου, κάτι που της επέτρεψε να επιβιώσει εν μέσω της οικονομικής κρίσης, παρά το γεγονός ότι το 2016 ήταν η πρώτη χρονιά που κατόρθωσε η τράπεζα να επανέλθει στην κερδοφορία.

Όμως το γεγονός, ότι εμφανίζει θετικές τιμές αποδοτικότητας ενεργητικού και ιδίων κεφαλαίων καθώς και ότι ο δείκτης δανείων προς καταθέσεις είναι μικρότερος του 100% (δηλαδή τα δάνεια της είναι μικρότερα από τις καταθέσεις της) το 2016 είναι εκείνοι οι παράγοντες, που επιτρέπουν στην τράπεζα να ατενίζει με αισιοδοξία το μέλλον, σε μια χρονική συγκυρία κατά την οποία η χώρα είναι σε τροχιά ανάπτυξης και εκτός της κρίσης και των προγραμμάτων δημοσιονομικής προσαρμογής των προηγούμενων ετών. Και καθότι έχουμε δει στην περίπτωση της Συνεργατικής Κυπριακής Τράπεζας αρκετούς δείκτες να βελτιώνονται μετά την κρίση δεν ήταν αρκετό για να μπορέσει να καλύψει τον υπερδανεισμό και την υπερέκθεση της τράπεζας ώστε να κρατηθεί. Συγκριτικά όμως βλέπουμε ότι η Τράπεζα Κύπρου που είναι ακόμη ένα δυνατό χαρτί στο χρηματοπιστωτικό στερέωμα της Κύπρου είχε μια μικρή σταδιακή επάνοδο μετά την κρίση και αυτό φαίνεται με την μικρή βελτίωση που είχε στους δείκτες της.

Συμπερασματικά, οι υπερβολικές χορηγήσεις δανείων σε συνδυασμό με την έκθεση των κυπριακών τραπεζών στην ελληνική κρίση, αποτελέσαν τους παράγοντες εκείνους, που οδήγησαν στην κυπριακή κρίση, απόρροια της οποίας

ήταν το κούρεμα καταθέσεων και το κλείσιμο δύο από των σημαντικότερων τραπεζών της χώρας.

Κατά αυτό τον τρόπο στο μέλλον θα πρέπει να λαμβάνονται μέτρα, έτσι ώστε να αποφεύγονται οι υπερβολικές δανειοδοτήσεις των τραπεζών, καθώς επίσης και να λαμβάνεται μέριμνα από τις τράπεζες, ώστε να διαφοροποιούν όσο το δυνατόν περισσότερο το επενδυτικό χαρτοφυλάκιό τους, έτσι ώστε να αποφεύγουν την έκθεσή τους στα ομόλογα μιας μόνο χώρας, όπως συνέβη με τα ελληνικά κρατικά ομόλογα και την περίπτωση των κυπριακών τραπεζών. Η σωστή χρήση των μεθόδων προστασίας των τραπεζών από τον Ενιαίο Εποπτικό Μηχανισμό αλλά και η σωστή χρήση των πυλώνων της Βασιλείας III όπως η αποτίμηση του πιστωτικού κινδύνου, ο συντελεστής μόχλευσης και ρευστότητας αλλά και το πιο βασικό η διαχείριση των ιδίων κεφαλαίων. Η συμμόρφωση και η συντηρητικότητα των τραπεζών, μετά την τελευταία κρίση, μπορεί να είναι ο μοχλός που θα τις προστατεύσει από μια μελλοντική κρίση.

Βιβλιογραφία

A. Ελληνική

- 1) Αγγελόπουλος Π. (2008), *Τράπεζες και Χρηματοπιστωτικό Σύστημα*, Εκδόσεις Σταμούλη, Αθήνα
- 2) Βαρουφάκης, Γ., Πατώκος, Τ., Τσερκέζης, Λ. & Κουτσοπέτρος, Χ. (2011), *Η οικονομική κρίση στην Ελλάδα και την Ευρώπη το 2011*, Παρατηρητήριο Οικονομικών και Κοινωνικών Εξελίξεων, Δεκέμβριος 2011.
- 3) Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, (2011), *Δήλωση των αρχηγών κρατών και κυβερνήσεων της ζώνης του ευρώ*, Βρυξέλες, 9 Δεκεμβρίου 2011.
- 4) Κολίντζας, Τ. & Ψαλιδόπουλος, Μ. (2009), *Οι κρίσεις του 1929 και του 2008 και οι πολιτικές αντιμετώπισής τους*, *Eurobank Research: Οικονομία και αγορές*, Τόμος IV, τεύχος 8, Δεκέμβριος 2009.
- 5) Νιάρχος, Ν. (2004), *Χρηματοοικονομική ανάλυση λογιστικών καταστάσεων*, Εκδόσεις Σταμούλης, Αθήνα.
- 6) Subramanyam, K. (2017), *Ανάλυση χρηματοοικονομικών καταστάσεων*, Εκδόσεις Broken Hill.

B. Ξενόγλωσση

- 1) Baltas, N. (2013), *The Greek Financial Crisis and the Outlook of the Greek Economy*, working paper series, Athens University of Economic and Business, Vol. 13, pp. 4-11.
- 2) Baltas, N.C. (2012), *Strengthening the Economic Governance of the Euro Area* in Prausselo, F. (Ed.), *The Eurozone Experience: Monetary Integration in the Absence of a European Government*, Franco Angelini, Milano, pp. 179-186.
- 3) Boltho, A & Carlin, W. (2012), *The problems of European Monetary Union- Asymmetric Shocks or Asymmetric Behaviour*, Available at: <https://voxeu.org/article/problems-eurozone>, Last Accessed 07/08/2019.

- 4) Carlin, W. (2012), *Real exchange rate adjustment, wage-setting institutions, and fiscal stabilization policy: Lessons of the Eurozone's first decade*, CEPR Discussion Papers No. 8918.
- 5) Cerovic, S., Pepic, M., Petrovic, P. & Cerovic, S. (2014), *The impact of global financial crisis on world trade*, Economic Themes, Vol. 52, No. 1, pp. 13- 32.
- 6) Clerides, M. & Stephanou, C. (2009), *The Financial Crisis and the Banking System in Cyprus*, *Cyprus Economic Policy Review*, Vol. 3, No. 1, pp. 27-50.
- 7) European Commission, (2013), *The Economic Adjustment Programme for Cyprus*, European Economy, Occasional Papers 149, May.
- 8) European Stability Mechanism, (2015), *The Third Economic Adjustment Programme for Greece*.
- 9) European Stability Mechanism, (2015), *FAQ on Greek bank recapitalization in the ESM financial assistance programme*.
- 10) European Stability Mechanism, (2013), *Issue of EUR 1,500,000,000 Floating Rate Notes due 27 March 2015 under the Debt Issuance Programme*.
- 11) European Commission, (2012), *The Financial Sector Adjustment Program for Spain*, European Economy Occasional Paper, No.118.
- 12) Gianviti, F., Krueger, A., Pisani-Ferry, J., Sapiz, A. & Von Hagen, J. (2010), *A European Mechanism for Sovereign Debt Crisis Resolution: A Proposal*, Bruegel, 9 November.
- 13) Gkionis, A. & Monokrousos P. (2013), *Eurobank Research - Cyprus at a turning point*, *Economy & Markets*, Vol. VIII, No. 5, pp. 23.
- 14) Haldane, Andrew (2009), *Why Banks Failed The Stress Test?*, Bank of England
- 15) Hall, P. (2012), *The Economics and Politics of the Euro Crisis*, *German Politics*, Vol. 21, No. 4, pp. 355-371.
- 16) Hardouvelis, G. & Gkionis, I. (2016), *A Decade Long Economic Crisis: Cyprus versus Greece*, *Cyprus Economic Policy Review*, Vol. 10, No. 2, pp. 3-40.
- 17) International Monetary Fund (2009), *Group of Twenty: Note by the Staff of International Monetary Fund*, January.
- 18) International Monetary Fund (2009), *World Economic Outlook Database*, October.

- 19)Kohn, D. (2008), *Monetary Policy and Asset Prices Revisited*, Remarks at the Cato Institute's 26th Annual Monetary Policy Conference, November 19. Available at <http://www.federalreserve.gov/newsevents/speech/kohn20081119a.htm>, Last Accessed 15/07/2019.
- 20)Lane, P. (2012), The European Sovereign Debt Crisis, *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 26, No. 3, pp. 49-68.
- 21)Leaven, L. & Valencia, F. (2012), *Systemic Banking Crises Database: An Update*, IMF Working Paper, No.12/163.
- 22) McKibbin, W. & Stoeckel, A. (2010), *The Global Financial Crisis: Causes and Consequences*, working paper, International Economics, No. 2, November 2009.
- 23)Michaelides, A. (2016), *Cyprus: From Boom to Bail-In: Policy Lessons from the Cyprus Economic Crisis*, *Economic Policy*, October 2014, pp. 639–689.
- 24)Mohan, R. (2009), *Global Financial Crisis: Causes, Impact, Policy Responses and Lessons*, working paper 407, Stanford Center for international development.
- 25)Mongelli, F. (2010), *On the benefits and costs of a monetary union*, Centre for Economic Policy Research, Policy insight, No. 46, March 2010.
- 26)Murthy, R. (2003), *A study on financial ratios of major commercial banks*, Research Studies, College of Banking & Financial Studies, 2003.
- 27) Nelson, R. M., Belkin, P. & Mix, D.E (2010), *Greece's Debt Crisis: Overview, Policy Responses and Implications*, CRS Report for Congress
- 28)Orphanides A., (2016), *What happened in Cyprus? The Economic Consequences of the Last Communist Government in Europe*, LSE Financial Markets Group special paper series, special paper 232, July 2016.
- 29)Pashardes, P. & Savva, C.S. (2009), Factors Affecting House Prices in Cyprus: 1998-2008, *Cyprus Economic Policy Review*, Vol. 3, No. 1, June 2009.
- 31)Portes, R., Freixas, X. & Dewatripont, M. (2009), *Macroeconomic Stability and Financial Regulation: Key Issues for the G20*, Centre for Economic Policy Research, London.
- 32)Reis, R. (2013), *The Portuguese Slump and Crash and the Euro Crisis*, *Brooking Papers on Economic Activity*- Spring 2013, pp. 143-210.

- 33) Taylor, J. (2009), *The Financial Crisis and the Policy Responses: An Empirical Analysis of What Went Wrong*, Working Paper 14631, January, National Bureau of Economic Research.
- 34) Wijffelaars, M. & Loman, H. (2015), The eurozone (debt) crisis – causes and crisis response, Economic Report, Rabosearch - Economic Research, Available at: <https://economics.rabobank.com/publications/2015/december/the-eurozone-debt-crisis--causes-and-crisis-response/>, Last Accessed 07/08/2019.
- 35) World Trade Organization, (2011), *International Trade Statistics*, Available at: https://www.wto.org/english/res_e/statis_e/its2011_e/its2011_e.pdf, Last Accessed 17/07/2019.
- 36) Wyplosz, C. (2009), *The Euro's Finest Hour, Finance and Development*, June 2009, pp. 22-24.
- 37) Yilmaz, D. (2016), From Global financial crisis to sovereign debt crisis in the Euro Area: Real Causes, *Journal of Faculty of Economics and Administrative Sciences*, Vol. 21, No. 3, pp. 1015 – 1031.
- 38) Zenios, S. A. (2014), Fairness and Reflexivity in the Cyprus Banking Crisis, *The Wharton Financial Institutions Center*, Working Paper No.14-04

Γ. Ηλεκτρονική

- 1) <https://fred.stlouisfed.org/series/FEDFUNDS>
- 2) <http://www.oecd.org/>
- 3) <https://www.worldbank.org/>
- 4) <https://data.oecd.org/interest/long-term-interest-rates.htm>
- 5) <https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/tipser13/default/table?lang=en>
- 6) <https://data.worldbank.org/indicator/BN.CAB.XOKA.GD.ZS>
- 7) <https://ec.europa.eu/eurostat/home>
- 8) <https://www.kathimerini.gr/487185/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/to-kypriako-koinovoylio-yhfise-to-paketo-diaswshs>

- 9) <https://www.naftemporiki.gr/finance/story/634804/dnt-sto-1-dis-i-suneisfora-sto-kupriako-paketo-diasosis>
- 10) <https://www.kathimerini.gr/484076/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/poso-kostizoyn-ta-paketa-diaswshs-gia-toys-polites>
- 11) <https://www.centralbank.cy/el/home>
- 12) <https://www.stockwatch.com.cy/el/markets/cse/company-profile/CPB>
- 13) <https://www.nooz.gr/economy/1254880/i-laiki-trapeza-diapseydei-ta-senaria-ekkatharisis>
- 14) <https://www.bankofcyprus.com/el-GR/who-we-are/boc-at-a-glance/milestones-from-our-history/>
- 15) <https://www.ccb.coop/AboutCCB/profile/>
- 16) <https://www.ccb.coop/AboutCCB/vision/>
- 17) <https://www.ccb.coop/AboutCCB/history/values/>
- 18) <https://www.news247.gr/epixeiriseis/kypros-titloi-teloys-simera-gia-tin-synergatiki-trapeza.6644648.html>

Παράρτημα: Οικονομικές καταστάσεις

Α. ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

2011

	Σημ.	2011 € '000	2010 € '000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με Κεντρικές Τράπεζες	16	1.034.086	713.579
Οφειλές από άλλες τράπεζες	17	689.569	4.696.112
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	19	234.505	229.336
Χορηγήσεις	20	24.778.623	26.417.333
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	22	1.769.185	3.960.788
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	23	1.791.205	2.278.411
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται μέχρι τη λήξη	24	889.455	1.480.046
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	25	693.234	535.782
Φορολογικές απαιτήσεις	26	59.061	34.056
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	37	580.246	127.185
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	27	115.741	113.600
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	28	797.780	1.634.734
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	38.056	68.322
Ακίνητα και εξοπλισμός	30	291.232	291.202
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		33.761.978	42.580.486
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε άλλες τράπεζες	31	10.301.370	10.649.850
Καταθέσεις πελατών	32	20.160.804	25.508.361
Ομολογιακά δάνεια	33	376.107	477.637
Δανειακό κεφάλαιο	34	1.333.727	1.267.931
Άλλες υποχρεώσεις	35	557.136	592.516
Φορολογικές υποχρεώσεις	36	14.673	23.203
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	37	120.621	134.634
Υποχρεώσεις για ωφελήματα αψιτηρέτησης	8	296.982	284.980
Σύνολο υποχρεώσεων		33.161.420	38.939.112
Κεφάλαιο και αποθεματικά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας			
Μετοχικό κεφάλαιο	38	1.369.444	834.799
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	38	2.334.583	2.252.897
Αποθεματικά	39	(3.209.867)	447.815
Δικαιώματα μειοψηφίας		494.160	3.535.511
		106.398	105.863
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		600.558	3.641.374
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		33.761.978	42.580.486

2010

	Σημ.	2010 € '000	2009 € '000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με Κεντρικές Τράπεζες	15	713.579	1.964.834
Οφειλές από άλλες Τράπεζες	16	4.696.112	3.447.128
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	18	229.336	238.435
Χορηγήσεις	19	26.417.333	25.082.163
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	21	3.960.788	3.395.068
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	22	2.278.411	3.564.893
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται μέχρι τη λήξη	23	1.480.046	1.381.330
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	24	535.782	511.898
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	25	34.056	38.662
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	36	127.185	91.958
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	26	113.600	113.071
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	27	1.634.734	1.646.842
Επενδύσεις σε ακίνητα	28	68.322	57.626
Ακίνητα και εξοπλισμός	29	291.202	294.455
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		42.580.486	41.828.363
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε άλλες τράπεζες	30	10.649.850	10.470.876
Καταθέσεις πελατών	31	25.508.361	23.885.776
Ομολογιακά δάνεια	32	477.637	1.398.502
Δανειακό κεφάλαιο	33	1.267.931	1.050.501
Άλλες υποχρεώσεις	34	592.516	840.858
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	35	23.203	33.707
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	36	134.634	133.881
Υποχρεώσεις για ωφελήματα αφυπλήρησης	8	284.980	255.019
Σύνολο υποχρεώσεων		38.939.112	38.069.120
Κεφάλαιο και αποθεματικά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας			
Μετοχικό κεφάλαιο	37	834.799	720.930
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	2.252.897	2.179.146
Αποθεματικά	38	447.815	735.846
		3.535.511	3.635.922
Δικαιώματα μειοψηφίας		105.863	123.321
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.641.374	3.759.243
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		42.580.486	41.828.363
Εσοδα και έξοδα			
	Σημ.	2010 € '000	2009 € '000
Εσοδα από τόκους	4	1.553.320	1.573.434
Έξοδα από τόκους	4	(843.777)	(937.646)
Καθαρά έσοδα από τόκους		709.543	635.788
Εσοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	243.091	269.589
Έξοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	(42.610)	(41.676)
Καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		200.481	227.913
Κέρδος από διάθεση και επανεκτίμηση αξιών	6	39.991	132.655
Εσοδα από εμπορία συναλλάγματος		34.091	37.327
Άλλα έσοδα	7	28.304	41.170
Εσοδα από εργασίες		1.012.410	1.074.853
Έξοδα προσωπικού	8	(386.202)	(368.749)
Αποσβέσεις και απομείωση	9	(56.162)	(57.222)
Λειτουργικά έξοδα	10	(203.403)	(198.532)
Κέρδος πριν από την πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων		366.643	450.350
Πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων	11	(266.146)	(250.567)
Κέρδος πριν από το μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες		100.497	199.783
Μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες	26	14.177	18.014
Κέρδος πριν από τη φορολογία		114.674	217.797
Φορολογία	12	(25.446)	(47.418)
Κέρδος έτους		89.228	170.379
Αναλογεί σε:			
Μετόχους της Τράπεζας	38	87.080	173.872
Δικαιώματα μειοψηφίας		2.148	(3.493)
		89.228	170.379
Κέρδος ανά μετοχή – για το κέρδος που αναλογεί στους μετόχους της Τράπεζας			
Κέρδος ανά μετοχή – συντ	13	10,2	20,8

2009

	Σημ.	2009 € '000	2008 € '000
Εσοδα από τόκους	4	1.573.434	2.028.151
Εξοδα από τόκους	4	(937.646)	(1.283.747)
Καθαρά έσοδα από τόκους		635.788	744.404
Εσοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	269.589	339.548
Εξοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	(41.676)	(52.809)
Καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		227.913	286.739
Κέρδος/(ζημιά) από διάθεση και επανεκτίμηση αξιών	6	132.655	(67.696)
Εσοδα από εμπορία συναλλάγματος		37.327	64.964
Άλλα έσοδα	7	41.170	56.875
Έσοδα από εργασίες		1.074.853	1.085.286
Εξοδα προσωπικού	8	(368.749)	(349.749)
Αποσβέσεις και απομείωση	9	(57.222)	(50.519)
Λειτουργικά έξοδα	10	(198.532)	(190.957)
Κέρδος πριν από την πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων		450.350	494.061
Πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων	11	(250.567)	(129.414)
Κέρδος πριν από το μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες		199.783	364.647
Μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες	28	18.014	2.528
Κέρδος πριν από τη φορολογία		217.797	367.175
Φορολογία	12	(47.418)	(56.024)
Κέρδος μετά τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		170.379	311.151
Κέρδος μετά τη φορολογία από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	13	-	92.194
Κέρδος έτους		170.379	403.345

	Σημ.	2009 € '000	2008 € '000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με Κεντρικές Τράπεζες	16	1.964.834	1.839.670
Οφειλές από άλλες τράπεζες	17	3.447.128	4.354.181
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	19	238.435	356.919
Χορηγήσεις	20	25.082.163	23.427.226
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	23	3.395.068	938.295
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	24	3.564.893	3.606.173
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται μέχρι τη λήξη	25	1.381.330	1.164.036
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	26	511.898	496.138
Τρέχουσες φορολογικές απαιτήσεις	27	38.662	39.006
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	38	91.958	85.375
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	28	113.071	99.473
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	29	1.646.842	1.642.983
Επενδύσεις σε ακίνητα	30	57.626	42.819
Ακίνητα και εξοπλισμός	31	294.455	274.858
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		41.828.363	38.367.152
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε άλλες τράπεζες	32	10.470.876	6.863.205
Καταθέσεις πελατών	33	23.885.776	24.828.269
Ομολογιακά δάνεια	34	1.398.502	1.079.042
Δανειακό κεφάλαιο	35	1.050.501	725.907
Άλλες υποχρεώσεις	36	840.858	900.089
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις	37	33.707	45.626
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	38	133.881	126.721
Υποχρεώσεις για ωφελήματα αφυπηρέτησης	8	255.019	228.717
Σύνολο υποχρεώσεων		38.069.120	34.797.576
Κεφάλαιο και αποθεματικά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας			
Μετοχικό κεφάλαιο	39	720.930	705.607
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	39	2.179.146	2.144.141
Αποθεματικά	40	735.846	580.073
		3.635.922	3.429.821
Δικαιώματα μειοψηφίας		123.321	139.755
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.759.243	3.569.576
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		41.828.363	38.367.152

2008

	Σημ.	2008 € '000	2007 € '000
Εσοδα από τόκους	4	2.028.151	1.629.040
Έξοδα από τόκους	4	(1.283.747)	(964.268)
Καθαρά έσοδα από τόκους		744.404	664.772
Εσοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	339.548	373.600
Έξοδα από δικαιώματα και προμήθειες	5	(52.809)	(64.708)
Καθαρά έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		286.739	308.892
(Ζημιά)/κέρδος από διάθεση και επανεκτίμηση αξιών	6	(67.696)	147.679
Εσοδα από εμπορία συναλλάγματος		64.964	31.488
Άλλα έσοδα	7	56.875	23.022
Έσοδα από εργασίες		1.085.286	1.175.853
Έξοδα προσωπικού	8	(349.749)	(325.221)
Αποσβέσεις και απομείωση	9	(50.519)	(45.354)
Λειτουργικά έξοδα	10	(190.957)	(160.583)
Κέρδος πριν από την πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων		494.061	644.695
Πρόβλεψη για απομείωση των χορηγήσεων	11	(129.414)	(97.938)
Κέρδος πριν από το μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες		364.647	546.757
Μερίδιο κέρδους από συνδεδεμένες εταιρείες	27	2.528	2.946
Κέρδος πριν από τη φορολογία		367.175	549.703
Φορολογία	12	(56.024)	(84.481)
Κέρδος μετά τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		311.151	465.222
Κέρδος μετά τη φορολογία από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	13	92.194	127.911
Κέρδος έτους		403.345	593.133

	Σημ.	2008 € '000	2007 € '000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με Κεντρικές Τράπεζες	15	1.839.670	1.347.119
Οφειλές από άλλες τράπεζες	16	4.354.181	4.978.224
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	18	356.919	716.080
Χορηγήσεις	19	23.427.226	17.615.108
Χρεωστικοί τίτλοι δανειακού χαρτοφυλακίου	22	938.295	-
Μερίδιο αντασφαλιστών στις ασφαλιστικές υποχρεώσεις	36	-	27.883
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	23	3.606.173	2.737.456
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που κρατούνται μέχρι τη λήξη	24	1.164.036	375.789
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	25	496.138	391.419
Φόροι εισπρακτέοι		39.006	23.785
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	38	85.375	36.263
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	27	99.473	14.798
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	28	1.629.069	1.649.021
Επενδύσεις σε ακίνητα	29	42.819	57.868
Ακίνητα και εξοπλισμός	30	274.858	286.760
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		38.353.238	30.257.573
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε άλλες τράπεζες	32	6.863.205	2.709.374
Καταθέσεις πελατών	33	24.828.269	20.694.917
Ομολογιακά δάνεια	34	1.079.042	973.014
Δανειακό κεφάλαιο	35	725.907	604.049
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	36	-	557.892
Άλλες υποχρεώσεις	37	900.089	829.480
Τρέχουσες φορολογικές υποχρεώσεις		45.626	57.993
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	38	120.931	128.809
Υποχρεώσεις για ωφελήματα αφυπηρέτησης	8	228.717	219.827
Σύνολο υποχρεώσεων		34.791.786	26.775.355
Κεφάλαιο και αποθεματικά που αναλογούν στους μετόχους της Τράπεζας			
Μετοχικό κεφάλαιο	39	705.607	680.613
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	39	2.144.141	2.017.708
Αποθεματικά	40	580.073	691.274
		3.429.821	3.389.595
Συμφέρον μειοψηφίας		131.631	92.623
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.561.452	3.482.218
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		38.353.238	30.257.573

B. ΣΥΝΕΡΓΑΤΙΚΗ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

2016

	Σημ.	2016 €'000	2015 €'000 (Αναπροσαρμοσμένα)
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Τόκοι εισπρακτέοι	7	460.723	566.976
Τόκοι πληρωτέοι	8	(180.969)	(250.015)
Καθαρά έσοδα από τόκους		279.754	316.961
Έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		30.442	33.793
Έξοδα για δικαιώματα και προμήθειες		(1.857)	(1.623)
Άλλα καθαρά κέρδη/(ζημιές)	9	12.993	(11.114)
Άλλα έσοδα	10	4.647	8.789
Σύνολο καθαρών εσόδων		325.979	346.806
Κόστος προσωπικού	11	(99.465)	(93.834)
Αποσβέσεις	12	(8.792)	(10.715)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	13	(73.058)	(72.610)
Σύνολο εξόδων		(181.315)	(177.159)
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση		144.664	169.647
Απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση	22	-	(3)
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων και άλλες προβλέψεις για κάλυψη πιστωτικού κινδύνου	19,41	(116.484)	(380.457)
Κέρδος/(ζημιά) πριν τη φορολογία		28.180	(210.813)
Φορολογία	14	(19.015)	28.541
Καθαρό κέρδος/(ζημιά) για το έτος από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		9.165	(182.272)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Καθαρή (ζημιά)/κέρδος για το έτος από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	16	(2.099)	5.825
Καθαρό κέρδος/(ζημιά) για το έτος		7.066	(176.447)

	Σημ.	2016 €'000	2015 €'000 (Αναπροσαρμοσμένα)	1 Ιανουαρίου 2015 €'000 (Αναπροσαρμοσμένα)
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ				
Μετρητά	40	105.571	114.894	116.128
Καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	17	3.733.233	3.084.346	417.537
Καταθέσεις σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	18	43.656	46.195	43.359
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις σε πελάτες	19	8.761.556	9.257.338	10.074.934
Αποθέματα	20	2.226	14.859	38.983
Ακίνητα προς πώληση	21	121.825	100.338	79.582
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	22	682.526	982.211	47.570
Επενδύσεις που κατέχονται μέχρι τη λήξη	23	-	-	2.409.781
Ακίνητα για επένδυση	24	238.650	282.560	248.157
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	25	239.427	261.710	319.184
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	4.904	1.216	1.272
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	28	-	-	207
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	36	38.121	46.854	16.755
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	29	45.525	60.538	71.619
		14.017.220	14.253.059	13.885.068
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και ομάδες περιουσιακών στοιχείων που κατέχονται προς πώληση	38	83.571	-	-
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		14.100.791	14.253.059	13.885.068
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ				
Οφειλές σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	30	84.300	81.432	94.343
Καταθέσεις και άλλοι λογαριασμοί πελατών	31	12.567.961	12.744.206	12.392.608
Άλλα δάνεια	32	21.202	21.357	21.300
Δάνειο για αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων	33	36.534	36.534	36.534
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	36	35.409	42.899	45.902
Λοιπές υποχρεώσεις	34	118.189	85.698	94.400
		12.863.595	13.012.126	12.685.087
Μη κυκλοφορούντες υποχρεώσεις και ομάδες υποχρεώσεων που κατέχονται προς πώληση	38	11.695	-	-
Σύνολο υποχρεώσεων		12.875.290	13.012.126	12.685.087
	Σημ.	2016 €'000	2015 €'000 (Αναπροσαρμοσμένα)	1 Ιανουαρίου 2015 €'000 (Αναπροσαρμοσμένα)
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ				
Μετοχικό κεφάλαιο	37	1.690.113	1.515.113	1.515.113
Αποθεματικά	39	(487.856)	(301.856)	(343.376)
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας		1.202.257	1.213.257	1.171.737
Δικαιώματα μειοψηφίας		23.244	27.676	28.244
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		1.225.501	1.240.933	1.199.981
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		14.100.791	14.253.059	13.885.068
Ενδεχόμενες και ανειλημμένες υποχρεώσεις	41	468.927	492.798	487.090

2015

	Σημ.	2015 €'000	2014 €'000
Τόκοι εισπρακτέοι	7	576.438	689.747
Τόκοι πληρωτέοι	8	<u>(250.015)</u>	<u>(310.855)</u>
Καθαρά έσοδα από τόκους		326.423	378.892
Έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		33.792	33.968
Έξοδα για δικαιώματα και προμήθειες		(1.623)	(8.275)
Άλλες καθαρές ζημιές	9	(11.114)	(30.346)
Άλλα έσοδα	10	<u>16.543</u>	<u>18.397</u>
Σύνολο καθαρών εσόδων		<u>364.021</u>	<u>392.636</u>
Κόστος προσωπικού	11	(94.006)	(121.455)
Αποσβέσεις	12	(11.349)	(12.451)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	13	<u>(73.054)</u>	<u>(66.375)</u>
Σύνολο εξόδων		<u>(178.409)</u>	<u>(200.281)</u>
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση		185.612	192.355
Μερίδιο αποτελεσμάτων συνδεδεμένων εταιρειών πριν το φόρο	28	-	3
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση	22	(3)	(327)
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	18	<u>(379.073)</u>	<u>(166.050)</u>
(Ζημία)/κέρδος πριν τη φορολογία		<u>(193.464)</u>	<u>25.981</u>
Φορολογία	14	27.861	15.220
Καθαρή (ζημία)/κέρδος για το έτος		<u>(165.603)</u>	<u>41.201</u>

	Σημ.	2015 €'000	2014 €'000
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
Μετρητά		114.894	116.128
Καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	16	3.084.346	417.537
Καταθέσεις σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	17	46.195	43.359
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις σε πελάτες	18	9.311.630	10.126.728
Αποθέματα	19	14.859	38.983
Ακίνητα προς πώληση	20	100.338	79.582
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	21	-	-
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	22	982.211	47.570
Επενδύσεις που κατέχονται μέχρι τη λήξη	23	-	2.409.781
Ακίνητα για επένδυση	24	282.560	248.157
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	25	261.710	319.184
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	1.216	1.272
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	28	-	207
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	36	46.854	16.755
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	29	<u>60.538</u>	<u>71.619</u>
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		<u>14.307.351</u>	<u>13.936.862</u>
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Οφειλές σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	30	81.432	94.343
Καταθέσεις και άλλοι λογαριασμοί πελατών	31	12.744.206	12.392.608
Άλλα δάνεια	32	21.357	21.300
Δάνειο για αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων	33	36.534	36.534
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	36	42.899	45.902
Λοιπές υποχρεώσεις	34	<u>75.344</u>	<u>92.391</u>
Σύνολο υποχρεώσεων		<u>13.001.772</u>	<u>12.683.078</u>
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	37	1.515.113	1.515.113
Αποθεματικά	38	<u>(237.210)</u>	<u>(289.573)</u>
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας		<u>1.277.903</u>	<u>1.225.540</u>
Δικαιώματα μειοψηφίας		<u>27.676</u>	<u>28.244</u>
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		<u>1.305.579</u>	<u>1.253.784</u>
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		<u>14.307.351</u>	<u>13.936.862</u>
Ενδεχόμενες και ανειλημμένες υποχρεώσεις	40	<u>492.798</u>	<u>489.079</u>

2014

	Σημ.	2014 €'000	2013 €'000
Τόκοι εισπρακτέοι	7	689.747	886.912
Τόκοι πληρωτέοι	8	(310.855)	(475.182)
Καθαρά έσοδα από τόκους		378.892	411.730
Έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		33.968	36.710
Έξοδα για δικαιώματα και προμήθειες		(8.275)	(1.899)
Άλλες καθαρές ζημιές	9	(30.346)	(61.138)
Άλλα έσοδα	10	18.397	13.548
Σύνολο καθαρών εσόδων		392.636	398.951
Κόστος προσωπικού	11	(121.455)	(125.633)
Αποσβέσεις	13	(12.451)	(13.785)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	14	(66.375)	(64.105)
Σύνολο εξόδων		(200.281)	(203.523)
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση		192.355	195.428
Μερίδιο αποτελεσμάτων συνδεδεμένων εταιρειών πριν το φόρο	29	3	8
Χρέωση για απομείωση στην αξία των επενδύσεων που κατέχονται μέχρι τη λήξη	24	-	(16.900)
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση	23	(327)	(4.234)
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	19	(166.050)	(1.868.796)
Κέρδος/(Ζημιά) πριν τη φορολογία		25.981	(1.694.494)
Φορολογία	15	15.220	(3.200)
Καθαρό κέρδος/(Ζημιά) για το έτος		41.201	(1.697.694)
Λοιπά συνολικά έσοδα			
<i>Ποσά που δεν θα αναταξινομηθούν στο κέρδος ή ζημιά σε μεταγενέστερες περιόδους:</i>			
Αναπροσαρμογή στη δίκαιη αξία γης και κτιρίων		(844)	(22.242)
Φορολογία στα λοιπά συνολικά έσοδα	15	1.845	(356)
		1.001	(22.598)
<i>Ποσά που θα ή πιθανόν να αναταξινομηθούν στο κέρδος ή ζημιά σε μεταγενέστερες περιόδους:</i>			
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση - κέρδη δίκαιης αξίας	23	690	3.360
Λοιπά συνολικά έσοδα/(έξοδα) για το έτος		1.691	(19.238)
Συνολικά έσοδα/(έξοδα) για το έτος		42.892	(1.716.932)
Κέρδος/(Ζημιά) που αναλογεί στους:			
Κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας		40.688	(1.697.694)
Κατόχους δικαιωμάτων μειοψηφίας		513	-
Κέρδος/(Ζημιά) για το έτος		41.201	(1.697.694)
	Σημ.	2014 €'000	2013 €'000
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
Μετρητά		116.128	100.837
Καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	17	417.537	959.275
Καταθέσεις σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	18	43.359	64.133
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις σε πελάτες	19	10.126.728	10.778.140
Αποθέματα	20	38.983	44.676
Ακίνητα προς πώληση	21	79.582	83.321
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	22	-	202
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	23	47.570	24.825
Επενδύσεις που κατέχονται μέχρι τη λήξη	24	2.409.781	1.017.476
Ακίνητα για επένδυση	25	248.157	254.990
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	26	319.184	331.864
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	27	1.272	1.785
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	29	207	208
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	39	16.755	580
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	30	71.619	46.279
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		13.936.862	13.708.591
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Οφειλές σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	31	94.343	83.600
Καταθέσεις και άλλοι λογαριασμοί πελατών	32	12.392.608	13.477.149
Συμφωνίες επαναγοράς	33	-	202.581
Άλλα δάνεια	34	21.300	74.206
Δάνειο για αποπληρωμή προσωφικών καταθέσεων	35	36.534	36.534
Δανειακό κεφάλαιο	36	-	-
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	39	45.902	49.520
Λοιπές υποχρεώσεις	37	92.391	78.104
Σύνολο υποχρεώσεων		12.683.078	14.001.694
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΑΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	40	1.515.113	100.836
Αποθεματικά	41	(289.573)	(393.939)
Ίδια Κεφάλαια που αναλογούν στους κατόχους δικαιωμάτων πλειοψηφίας		1.225.540	(293.103)
Δικαιώματα μειοψηφίας		28.244	-
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		1.253.784	(293.103)
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		13.936.862	13.708.591
Ενδεχόμενες και ανειλημμένες υποχρεώσεις	43	487.090	672.264

2013

		2013 €'000	2012 €'000
	Σημ.		
Τόκοι εισπρακτέοι	9	886.912	918.617
Τόκοι πληρωτέοι	10	(475.182)	(580.700)
Καθαρά έσοδα από τόκους		411.730	337.917
Έσοδα από δικαιώματα και προμήθειες		36.710	38.571
Έξοδα για δικαιώματα και προμήθειες		(1.899)	(3.585)
Άλλες καθαρές ζημιές	11	(28.306)	(3.695)
Καθαρή ζημία δίκαιων αξιών σε ακίνητα για επένδυση	27	(32.734)	(11.707)
Άλλα έσοδα	12	13.450	18.861
Σύνολο καθαρών εσόδων		398.951	376.362
Κόστος προσωπικού	13	(125.633)	(127.410)
Αποσβέσεις	15	(13.785)	(14.275)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	16	(63.853)	(70.146)
Σύνολο εξόδων		(203.271)	(211.831)
Κέρδος από εργασίες πριν τις προβλέψεις για απομείωση		195.680	164.531
Καθαρά έξοδα χρηματοδότησης	17	(252)	(184)
Μερίδιο αποτελεσμάτων συνδεδεμένων εταιρειών πριν το φόρο	31	8	19
Χρέωση για απομείωση στην αξία των επενδύσεων που κατέχονται μέχρι τη λήξη	26	(16.900)	(2.000)
Χρέωση για απομείωση στην αξία των χρηματοοικονομικών περιουσιακών στοιχείων διαθέσιμων προς πώληση	25	(4.234)	(149)
Αύξηση προβλέψεων για απομείωση δανείων και άλλων χορηγήσεων	21	(1.868.796)	(173.963)
Ζημία πριν τη φορολογία		(1.694.494)	(11.746)
Φορολογία	18	(3.200)	(5.611)
Καθαρή ζημία για το έτος		(1.697.694)	(17.357)
Λοιπά συνολικά έσοδα			
<i>Ποσά που δεν θα αναταξινομηθούν στο κέρδος ή ζημία σε μεταγενέστερες περιόδους:</i>			
Αναπροσαρμογή στη δίκαιη αξία γης και κτιρίων		(22.242)	(8.756)
Φορολογία στα λοιπά συνολικά έσοδα	18	(356)	79
		(22.598)	(8.677)
<i>Ποσά που θα ή πιθανόν να αναταξινομηθούν στο κέρδος ή ζημία σε μεταγενέστερες περιόδους:</i>			
Χρηματοοικονομικά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση - κέρδη δίκαιης αξίας	25	3.360	2.271
		3.360	2.271
Λοιπά συνολικά έξοδα για το έτος		(19.238)	(6.406)
Συνολικά έξοδα για το έτος		(1.716.932)	(23.763)

		2013 €'000	2012 €'000
	Σημ.		
ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ			
Μετρητά		100.837	92.537
Καταθέσεις σε κεντρικές τράπεζες	19	959.275	1.167.391
Καταθέσεις σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	20	64.133	100.969
Δάνεια και άλλες χορηγήσεις σε πελάτες	21	10.778.140	13.246.414
Αποθέματα	22	44.676	49.078
Ακίνητα προς πώληση	23	83.321	59.253
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία που αποτιμούνται σε δίκαιη αξία μέσω των αποτελεσμάτων	24	202	148
Χρηματοοικονομικά περιουσιακά στοιχεία διαθέσιμα προς πώληση	25	24.825	13.034
Επενδύσεις που κατέχονται μέχρι τη λήξη	26	1.017.476	1.733.797
Ακίνητα για επένδυση	27	254.990	296.068
Ακίνητα, εγκαταστάσεις και εξοπλισμός	28	331.864	358.595
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	29	1.685	2.343
Επενδύσεις σε συνδεδεμένες εταιρείες	31	208	213
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	32	46.959	49.750
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		<u>13.708.591</u>	<u>17.169.590</u>
ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ			
Οφειλές σε άλλα τραπεζικά ιδρύματα	33	83.600	81.004
Καταθέσεις και άλλοι λογαριασμοί πελατών	34	13.477.149	15.200.391
Συμφωνίες επαναγοράς	35	202.581	201.458
Άλλα δάνεια	36	74.206	74.275
Δάνειο για αποπληρωμή προσφυγικών καταθέσεων	37	36.534	36.534
Δανειακό κεφάλαιο	38	-	20.110
Αναβαλλόμενο εισόδημα	39	90	98
Λοιπές υποχρεώσεις	40	127.534	131.637
Σύνολο υποχρεώσεων		<u>14.001.694</u>	<u>15.745.507</u>
ΙΔΙΑ ΚΕΦΑΛΙΑ			
Μετοχικό κεφάλαιο	44	100.836	100.836
Αποθεματικά	45	(393.939)	1.323.247
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		<u>(293.103)</u>	<u>1.424.083</u>
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων και υποχρεώσεων		<u>13.708.591</u>	<u>17.169.590</u>
Ενδεχόμενες και ανειλημμένες υποχρεώσεις	47	672.264	801.863

Γ. ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ

2016

	Σημ.	2016 €000	2015 €000
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κύκλος εργασιών	2,9	1.234.098	1.425.989
Έσοδα από τόκους	7	886.582	1.122.105
Έξοδα από τόκους	8	(200.400)	(279.665)
Καθαρά έσοδα από τόκους		686.182	842.440
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	9	176.865	162.557
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	9	(10.207)	(9.100)
Καθαρά κέρδη από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	10	43.471	38.367
Καθαρά κέρδη από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα	11	63.373	47.129
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες μείον απαιτήσεις και προμήθειες	12	44.432	47.905
Κέρδη/(Ζημιές) από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα	22	4.974	(53.080)
Κέρδη από πώληση αποθεμάτων ακινήτων		1.361	882
Λοιπά έσοδα	13	14.905	16.725
		1.025.356	1.093.825
Δαπάνες προσωπικού	14	(287.172)	(233.631)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	15	(242.955)	(225.038)
		495.229	635.156
Κέρδος από αποαναγνώριση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και αλλαγές στις αναμενόμενες ταμειακές ροές	16	63.315	305.089
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και άλλες ζημιές από πιστωτικές διευκολύνσεις	16	(433.609)	(1.264.554)
Απομείωση άλλων χρηματοοικονομικών μέσων	16	(11.293)	(43.503)
Απομείωση μη χρηματοοικονομικών μέσων	16	(36.220)	(18.103)
Κέρδη/(Ζημιές) πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών		77.422	(385.915)
Μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών	51	8.194	5.923
Κέρδη/(Ζημιές) πριν τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		85.616	(379.992)
Φορολογία	17	(18.385)	(9.203)
Κέρδη/(Ζημιές) μετά τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		67.231	(389.195)

Περιουσιακά στοιχεία	Σημ.	2016 €000	2015 €000
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	19	1.506.396	1.422.602
Δάνεια και απαιτήσεις σε τράπεζες	19	1.087.837	1.314.380
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	20.835	14.023
Επενδύσεις	20	373.879	588.255
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	20	299.765	421.032
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	23	15.649.401	17.191.632
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	24	499.533	475.403
Προπληρωμές, δεδουλευμένα έσοδα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία	28	269.911	281.780
Αποθέματα ακινήτων	27	1.427.272	515.858
Επενδύσεις σε ακίνητα	22	38.059	34.628
Ακίνητα και εξοπλισμός	25	280.893	264.333
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	146.963	133.788
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες	51	109.339	107.753
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	17	450.441	456.531
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και ομάδα εκποίησης που κατέχεται προς πώληση	29	11.411	48.503
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		22.171.935	23.270.501
Υποχρεώσεις			
Καταθέσεις από τράπεζες		434.786	242.137
Χρηματοδότηση από κεντρικές τράπεζες	30	850.014	4.452.850
Συμφωνίες επαναγοράς		257.367	368.151
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	48.625	54.399
Καταθέσεις πελατών	31	16.509.741	14.180.681
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	32	583.997	566.925
Δεδουλευμένα, αναβαλλόμενα έσοδα και λοιπές υποχρεώσεις	33	335.925	282.831
Ομολογιακά δάνεια		-	712
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	17	45.375	40.807
Μη κυκλοφορούντες υποχρεώσεις και ομάδα εκποίησης που κατέχεται προς πώληση	29	-	3.677
Σύνολο υποχρεώσεων		19.065.830	20.193.170
Ίδια κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	34	892.294	892.294
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	34	552.618	552.618
Αποθεματικό από μείωση κεφαλαίου	34	1.952.486	1.952.486
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		218.678	258.709
Συσσωρευμένες ζημιές	36	(544.930)	(601.152)
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		3.071.146	3.054.955
Δικαιώματα μειοψηφίας		34.959	22.376
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.106.105	3.077.331
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		22.171.935	23.270.501

2015

		2015	2014
	Σημ.	€000	(επαναπαρουσίαση) €000
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κύκλος εργασιών	3.9	1.425.989	1.642.002
Έσοδα από τόκους	6	1.122.105	1.343.014
Έξοδα από τόκους	7	(279.665)	(373.345)
Καθαρά έσοδα από τόκους		842.440	969.669
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	162.557	159.827
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	(9.100)	(7.960)
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	9	38.367	(14.793)
Καθαρά κέρδη από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα	10	47.129	176.850
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες μείον απαιτήσεις και προμήθειες	11	47.905	45.610
Ζημιές από επανεκτίμηση και πώληση επενδύσεων σε ακίνητα	22	(53.080)	(12.021)
Λοιπά έσοδα	12	17.607	12.068
		1.093.825	1.329.250
Δαπάνες προσωπικού	13	(233.631)	(234.424)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	14	(225.038)	(228.482)
		635.156	866.344
Κέρδος από αποαναγώριση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και αλλαγές στις αναμενόμενες ταμειακές ροές για δάνεια που αποκτήθηκαν	15	305.089	47.338
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και άλλες ζημιές από πιστωτικές διευκολύνσεις	15	(1.264.554)	(816.983)
Απομείωση άλλων χρηματοοικονομικών μέσων	15	(43.503)	(56.540)
Απομείωση μη χρηματοοικονομικών μέσων	16	(18.103)	(33.295)
(Ζημιές)/κέρδη πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών		(385.915)	6.864
Μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών	52	5.923	4.852
(Ζημιές)/κέρδη πριν τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(379.992)	11.716
Φορολογία	17	(9.203)	(10.877)
(Ζημιές)/κέρδη μετά τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(389.195)	839
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Ζημιές μετά τη φορολογία από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	5	(65.107)	(322.216)
Ζημιές για το έτος		(454.302)	(321.377)

		2015	2014 (επαναπαρουσίαση)
	Σημ.	€000	€000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	19	1.422.602	1.139.465
Δάνεια και απαιτήσεις σε τράπεζες	19	1.314.380	1.646.886
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	14.023	62.598
Επενδύσεις	20	588.255	1.871.136
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	20	421.032	669.786
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	23	17.191.632	18.168.323
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	24	475.403	472.992
Προπληρωμές, δεδουλευμένα έσοδα και λοιπά περιουσιακά στοιχεία	28	281.780	322.832
Αποθέματα ακινήτων	27	515.858	12.662
Επενδύσεις σε ακίνητα	22	34.628	488.598
Ακίνητα και εξοπλισμός	25	264.333	290.420
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	133.788	127.402
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες	52	107.753	116.776
Αναβαλλόμενες φορολογικές απαιτήσεις	17	456.531	456.871
Μη κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και ομάδες εκποίησης που κατέχονται προς πώληση	29	48.503	942.655
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		23.270.501	26.789.402
Υποχρεώσεις			
Καταθέσεις από τράπεζες		242.137	162.388
Χρηματοδότηση από κεντρικές τράπεζες	30	4.452.850	8.283.773
Συμφωνίες επαναγοράς		368.151	579.682
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	54.399	71.967
Καταθέσεις πελατών	31	14.180.681	12.623.558
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	32	566.925	576.701
Δεδουλευμένα, αναβαλλόμενα έσοδα και λοιπές υποχρεώσεις	34	282.831	350.431
Ομολογιακά δάνεια	33	712	693
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	17	40.807	44.741
Μη κυκλοφορούντες υποχρεώσεις και ομάδες εκποίησης που κατέχονται προς πώληση	29	3.677	614.421
Σύνολο υποχρεώσεων		20.193.170	23.308.355
Ίδια κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	35	892.294	892.238
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	35	552.618	552.539
Αποθεματικό από μείωση κεφαλαίου	35	1.952.486	1.952.486
Μετοχές που υπόκεινται σε προσωρινά διατάγματα	35	-	441
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		258.709	146.809
Συσσωρευμένες ζημιές	37	(601.152)	(79.021)
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		3.054.955	3.465.492
Δικαιώματα μειοψηφίας		22.376	15.555
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.077.331	3.481.047
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		23.270.501	26.789.402

2014

		2014	2013 (αναπροσαρμογή και επαναπαρουσίαση)
	Σημ.	€000	€000
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κύκλος εργασιών	3.10	1.640.693	1.677.979
Έσοδα από τόκους	6	1.335.878	1.409.067
Έξοδα από τόκους	7	(368.654)	(529.195)
Καθαρά έσοδα από τόκους		967.224	879.872
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	160.828	159.078
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	(7.958)	(19.481)
Καθαρές ζημιές από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	9	(9.875)	(9.523)
Καθαρά κέρδη από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα	10	224.188	33.817
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες μείον απαιτήσεις και προμήθειες	11	45.610	64.956
Λοιπά έσοδα/(έξοδα)	12	51	(62.787)
		1.380.068	1.045.932
Δαπάνες προσωπικού	13	(234.337)	(385.179)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	14	(228.061)	(207.574)
Κέρδη πριν την απομείωση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και άλλες απομειώσεις		917.670	453.179
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων από πελάτες και άλλες ζημιές από πιστωτικές διευκολύνσεις	15	(665.689)	(940.512)
Απομείωση άλλων χρηματοοικονομικών μέσων	15	(56.540)	(22.525)
Απομείωση μη χρηματοοικονομικών μέσων	16	(33.295)	(410)
Κέρδη/(Ζημιές) πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών		162.146	(510.268)
Μερίδιο στα κέρδη/(ζημιές) συγγενών εταιριών και κοινοπραξιών	55	4.852	(4.702)
Κέρδη/(Ζημιές) πριν τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		166.998	(514.970)
Φορολογία	17	(10.815)	(1.718)
Κέρδη/(Ζημιές) μετά τη φορολογία από συνεχιζόμενες δραστηριότητες		156.183	(516.688)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Ζημιές μετά τη φορολογία από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες	5	(477.560)	(1.551.407)
Ζημιές για το έτος		(321.377)	(2.068.095)

		2014	2013 (αναπροσαρμογή)
		€000	€000
Περιουσιακά στοιχεία	<i>Σημ.</i>		
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	19	1.139.465	1.240.043
Τοποθετήσεις σε τράπεζες	19	1.646.886	1.290.102
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	62.598	28.765
Επενδύσεις	20	1.871.136	2.759.855
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	20	669.786	672.809
Δάνεια και απατήσεις από πελάτες	23	18.168.323	21.764.338
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	25	472.992	443.579
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	29	335.494	427.115
Ακίνητα και εξοπλισμός	26	290.420	414.404
Επενδύσεις σε ακίνητα	22	488.598	495.658
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	27	127.402	130.580
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες και κοινοπραξίες	55	116.776	203.131
Αναβαλλόμενες φορολογικές απατήσεις	17	456.871	479.060
Μη-κυκλοφορούντα περιουσιακά στοιχεία και ομάδες εκποίησης που κατέχονται προς πώληση	28	942.655	-
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		26.789.402	30.349.439
Υποχρεώσεις			
Καταθέσεις από τράπεζες	30	161.896	196.422
Χρηματοδότηση από κεντρικές τράπεζες	31	8.283.773	10.956.277
Συμφωνίες επαναγοράς	22	579.682	594.004
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	71.967	83.894
Καταθέσεις πελατών	32	12.623.558	14.971.167
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	33	576.701	551.829
Λοιπές υποχρεώσεις	35	350.431	202.042
Ομολογιακά δάνεια	34	1.185	1.515
Δανειακό κεφάλαιο	36	-	4.676
Αναβαλλόμενες φορολογικές υποχρεώσεις	17	44.741	49.937
Μη-κυκλοφορούντες υποχρεώσεις και ομάδες εκποίησης που κατέχονται προς πώληση	28	614.421	-
Σύνολο υποχρεώσεων		23.308.355	27.611.763
Ίδια κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	37	892.238	4.683.985
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο	37	552.539	-
Αποθεματικό από μείωση κεφαλαίου	37	1.952.486	-
Μετοχές που υπόκεινται σε προσωρινά διατάγματα	37	441	58.922
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		146.809	72.251
Συσσωρευμένες ζημιές	39	(79.021)	(2.151.835)
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		3.465.492	2.663.323
Δικαιώματα μειοψηφίας		15.555	74.353
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		3.481.047	2.737.676
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		26.789.402	30.349.439

2013

		2013	2012 (αναπροσαρμογή και επαναπαρουσίαση)
	Σημ.	€000	€000
Συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Κύκλος εργασιών	3.11	1.966.621	1.859.797
Έσοδα από τόκους	6	1.660.461	1.415.611
Έξοδα από τόκους	7	(661.030)	(713.835)
Καθαρά έσοδα από τόκους		999.431	701.776
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	193.458	191.566
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	8	(24.639)	(18.881)
Καθαρές (ζημιές)/κέρδη από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	9	(5.148)	24.948
Καθαρά κέρδη/(ζημιές) από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα και πώληση θυγατρικών εταιριών	10	10.589	(27.899)
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες μείον απαιτήσεις και προμήθειες	11	64.956	62.972
Λοιπά έσοδα	12	(64.282)	(15.099)
		1.174.365	919.383
Δαπάνες προσωπικού	13	(442.797)	(293.556)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	14	(277.196)	(260.553)
Κέρδη πριν την απομείωση δανείων και απαιτήσεων και υπεραξίας και άλλων περιουσιακών στοιχείων		454.372	365.274
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων	46	(1.067.345)	(1.339.269)
Απομείωση υπεραξίας και άλλων περιουσιακών στοιχείων	15	-	(359.746)
Ζημιές πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών		(612.973)	(1.333.741)
Μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών	55	1.885	222
Ζημιές πριν τη φορολογία		(611.088)	(1.333.519)
Φορολογία	17	5.184	43.463
Ζημιές μετά τη φορολογία		(605.904)	(1.290.056)
Μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες			
Ζημιές μετά τη φορολογία από μη συνεχιζόμενες δραστηριότητες		(1.455.604)	(932.290)
Ζημιές για το έτος		(2.061.508)	(2.222.346)

		2013	2012 (αναπροσαρμογή)	2011 (αναπροσαρμογή)
	Σημ.	€000	€000	€000
Περιουσιακά στοιχεία				
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	19	1.240.043	1.272.424	1.375.047
Τοποθετήσεις σε τράπεζες	19	1.290.102	1.768.836	2.627.831
Συμφωνίες επαναπώλησης		-	-	215.936
Επενδύσεις	20	2.859.584	1.135.333	2.629.124
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	20	672.809	734.747	938.070
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	28.765	26.794	193.734
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	23	21.764.338	24.374.531	27.366.917
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	25	443.579	495.756	504.579
Ακίνητα και εξοπλισμός	26	414.404	483.193	473.188
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	27	130.580	123.555	472.510
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	28	1.394.751	613.760	674.439
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες	55	103.402	3.107	2.820
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		30.342.357	31.032.036	37.474.195
Υποχρεώσεις				
Καταθέσεις από τράπεζες	29	196.422	341.044	965.200
Χρηματοδότηση από κεντρικές τράπεζες	30	10.956.277	-	2.100.556
Συμφωνίες επαναγοράς		594.004	607.773	785.993
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	21	83.894	183.826	488.111
Καταθέσεις πελατών	31	14.971.167	28.442.152	29.654.498
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	32	551.829	604.170	611.264
Ομολογιακά δάνεια	33	841	44.775	49.791
Λοιπές υποχρεώσεις	34	252.653	339.727	348.260
Δανειακό κεφάλαιο	35	4.676	133.294	128.380
Σύνολο υποχρεώσεων		27.611.763	30.696.761	35.132.053
Ίδια κεφάλαια				
Μετοχικό κεφάλαιο	36	4.683.985	1.795.141	899.528
Μετοχές που υπόκεινται σε προσωρινά διατάγματα	36	58.922	-	-
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		-	428.271	1.164.903
Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου	37	-	428.835	862.233
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		65.664	106.336	2.585
Συσσωρευμένες ζημιές	39	(2.152.330)	(2.500.530)	(671.551)
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		2.656.241	258.053	2.257.698
Δικαιώματα μειοψηφίας		74.353	77.222	84.444
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.730.594	335.275	2.342.142
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		30.342.357	31.032.036	37.474.195

2012

		2012	2011 (αναπροσαρ- μοσμένα)
	Σημ.	€000	€000
Κύκλος εργασιών	2.10	2.428.817	2.808.300
Έσοδα από τόκους	5	1.992.228	2.295.116
Έξοδα από τόκους	6	(981.110)	(1.127.443)
Καθαρά έσοδα από τόκους		1.011.118	1.167.673
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	7	238.253	247.044
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	7	(19.486)	(14.679)
Καθαρά κέρδη από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	8	27.789	45.178
Καθαρά κέρδη από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα και πώληση θυγατρικών	9	55.293	3.571
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες μείον απαιτήσεις και προμήθειες	10	62.972	61.190
Λοιπά (έξοδα)/έσοδα	11	(18.808)	31.329
		1.357.131	1.541.306
Δαπάνες προσωπικού	12	(408.347)	(431.774)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	13	(349.470)	(311.722)
Κέρδη πριν την απομείωση δανείων και απαιτήσεων, Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου, υπεραξίας και άυλων περιουσιακών στοιχείων		599.314	797.810
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων	44	(2.306.157)	(426.287)
Απομείωση υπεραξίας και άυλων περιουσιακών στοιχείων	14	(359.746)	-
Απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου και μεταβολή στην εύλογη αξία σχετικών παραγώγων αντιστάθμισης	15	(143.573)	(1.729.261)
Ζημιές πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών		(2.210.162)	(1.357.738)
Μερίδιο στα κέρδη/(ζημιές) συγγενών εταιριών	52	222	(1.441)
Ζημιές πριν τη φορολογία		(2.209.940)	(1.359.179)
Φορολογία	16	(13.079)	(7.234)
Ζημιές μετά τη φορολογία		(2.223.019)	(1.366.413)

	Σημ.	2012 €000	2011 (αναπροσαρ- μοσμένα) €000	2010 (αναπροσαρ- μοσμένα) €000
Περιουσιακά στοιχεία				
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	18	1.272.424	1.375.047	2.241.825
Τοποθετήσεις σε τράπεζες	18	1.768.836	2.627.831	5.264.628
Συμφωνίες επαναπώλησης		-	215.936	120.166
Επενδύσεις	19	1.135.333	2.629.124	4.307.558
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	19	734.747	938.070	1.038.036
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	26.794	193.734	76.278
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	22	24.374.531	27.366.917	27.725.451
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	24	495.756	504.579	561.695
Ακίνητα και εξοπλισμός	25	483.193	473.188	418.781
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	123.555	472.510	479.058
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	27	613.760	674.439	399.287
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες	52	3.107	2.820	3.805
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		31.032.036	37.474.195	42.636.568
Υποχρεώσεις				
Οφειλές σε κεντρικές τράπεζες και καταθέσεις από τράπεζες	28	341.044	3.065.756	3.706.975
Συμφωνίες επαναγοράς		607.773	785.993	913.109
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	183.826	488.111	240.412
Καταθέσεις πελατών	29	28.442.152	29.654.498	32.952.567
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	30	604.170	611.264	658.309
Ομολογιακά δάνεια	31	44.775	49.791	83.957
Λοιπές υποχρεώσεις	32	339.303	347.697	419.295
Δανειακό κεφάλαιο	33	133.294	128.380	930.942
Σύνολο υποχρεώσεων		30.696.337	35.131.490	39.905.566
Ίδια κεφάλαια				
Μετοχικό κεφάλαιο	34	1.795.141	899.528	894.948
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		428.271	1.164.903	1.159.819
Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου	35	428.835	862.233	-
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		106.336	2.585	(186.677)
(Συσσωρευμένες ζημιές)/αδιανέμητα κέρδη	37	(2.500.106)	(670.988)	771.608
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		258.477	2.258.261	2.639.698
Δικαιώματα μειοψηφίας		77.222	84.444	91.304
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		335.699	2.342.705	2.731.002
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		31.032.036	37.474.195	42.636.568

2011

		2011	2010
	Σημ.	€000	€000
Κύκλος εργασιών		2.808.300	2.577.028
Έσοδα από τόκους	5	2.295.116	2.091.794
Έξοδα από τόκους	6	(1.127.443)	(1.051.375)
Καθαρά έσοδα από τόκους		1.167.673	1.040.419
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	7	247.044	244.589
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	7	(14.679)	(13.410)
Κέρδη από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	8	45.178	38.634
Καθαρά κέρδη από συναλλαγές με χρηματοοικονομικά μέσα και πώληση θυγατρικών	9	3.571	71.380
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες	10	116.976	175.435
Έξοδα από ασφαλιστικές εργασίες	10	(55.786)	(116.074)
Λοιπά έσοδα	11	31.329	8.916
		1.541.306	1.449.889
Δαπάνες προσωπικού	12	(443.205)	(430.208)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	13	(292.997)	(294.717)
Κέρδη πριν τις προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων και την απομείωση Ομολόγων Ελληνικού Δημοσίου (ΟΕΔ)		805.104	724.964
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων	44	(426.287)	(374.497)
Κέρδη πριν την απομείωση ΟΕΔ		378.817	350.467
Απομείωση ΟΕΔ και μεταβολή στην εύλογη αξία σχετικών παραγώγων αντιστάθμισης	15	(1.729.261)	-
(Ζημιές)/ κέρδη πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών		(1.350.444)	350.467
Μερίδιο στις ζημιές συγγενών εταιριών	14	(1.441)	(1.953)
(Ζημιές)/ κέρδη πριν τη φορολογία		(1.351.885)	348.514
Φορολογία	16	(25.959)	(45.989)
(Ζημιές)/ κέρδη μετά τη φορολογία		(1.377.844)	302.525

		2011	2010
	Σημ.	€000	€000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	18	1.375.047	2.241.825
Τοποθετήσεις σε τράπεζες	18	2.627.831	5.264.628
Συμφωνίες επαναπώλησης		215.936	120.166
Επενδύσεις	19	2.629.124	4.307.558
Επενδύσεις που εκχωρήθηκαν ως εξασφάλιση	19	938.070	1.038.036
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	193.734	76.278
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	22	27.366.917	27.725.451
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	24	504.579	561.695
Ακίνητα και εξοπλισμός	25	473.188	418.781
Άυλα περιουσιακά στοιχεία	26	472.510	479.058
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	27	675.343	400.459
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες	52	2.820	3.805
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		37.475.099	42.637.740
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε κεντρικές τράπεζες και καταθέσεις από τράπεζες	28	3.065.756	3.706.975
Συμφωνίες επαναγοράς		785.993	913.109
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	20	488.111	240.412
Καταθέσεις πελατών	29	29.654.498	32.952.567
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	30	611.264	658.309
Ομολογιακά δάνεια	31	49.791	83.957
Λοιπές υποχρεώσεις	32	262.227	323.120
Δανειακό κεφάλαιο	33	128.380	930.942
Σύνολο υποχρεώσεων		35.046.020	39.809.391
Ίδια κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	34	899.528	894.948
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτιο		1.164.903	1.159.819
Μετατρέψιμα Αξιόγραφα Ενισχυμένου Κεφαλαίου	35	862.233	-
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		3.232	(186.253)
(Συσσωρευμένες ζημιές)/αδιανέμητα κέρδη	37	(585.261)	868.531
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στους ιδιοκτήτες της Εταιρίας		2.344.635	2.737.045
Δικαιώματα μειοψηφίας		84.444	91.304
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.429.079	2.828.349
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		37.475.099	42.637.740

2010

	Σημ.	2010 €000	2009 €000
Κυκλος εργασιων		2.577.028	2.481.561
Εσοδα από τόκους	4	2.091.794	1.997.034
Έξοδα από τόκους	5	(1.051.375)	(1.149.204)
Καθαρα εσοδα από τόκους		1.040.419	847.830
Εσοδα από αμοιβές και προμήθειες	6	244.589	257.658
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	6	(13.410)	(14.286)
Εσοδα από διαπραγμάτευση συναλλαγματος	7	38.634	28.589
Καθαρα κερδη από πώληση, μεταβολη στην εύλογη αξια και απομειωση επενδύσεων, παραγωγων χρηματοοικονομικών μεσων και θυγατρικών	8	71.380	87.111
Εσοδα από ασφαλιστικές εργασίες	9	175.435	227.509
Έξοδα από ασφαλιστικές εργασίες	9	(118.074)	(164.674)
Λοιπα εσοδα	10	8.916	16.761
		1.449.889	1.286.498
Δαπάνες προσωπικού	11	(430.208)	(413.933)
Άλλα λειτουργικά έξοδα	12	(294.717)	(260.319)
Κέρδη πριν τις προβλέψεις		724.964	612.246
Προβλέψεις για απομειωση δανειων και απαιτήσεων	41	(374.497)	(247.935)
Κέρδη πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών		350.467	364.311
Μερίδιο στις (ζημιές)/κέρδη συγγενών εταιριών	13	(1.953)	910
Κέρδη πριν τη φορολογία		348.514	365.221
Φορολογία	14	(46.989)	(43.227)
Κέρδη μετά τη φορολογία		302.525	321.994
Αναλογούντα σε:			
Δικαιώματα μειοψηφίας ((ζημία)/κέρδος)		(3.664)	8.850
Ιδιοκτήτες της Εταιρίας		306.189	313.144
Βασικά κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	15	40,5	45,0
Μειωμένα κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	15	37,3	41,4

	Σημ.	2010 €000	2009 €000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητα και καταθεσεις με κεντρικές τραπεζες	16	2.241.825	1.043.791
Τοποθετήσεις σε τραπεζες	16	5.264.628	5.947.768
Συμφωνίες επαναπώλησης		120.166	120.137
Επενδύσεις	17	5.345.594	4.928.113
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	18	76.278	60.739
Δανεια και απαιτήσεις από πελάτες	20	27.725.451	25.635.780
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	22	561.895	541.574
Ακίνητα και εξοπλισμός	23	418.781	406.272
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	24	479.058	453.141
Λοιπα περιουσιακά στοιχεία	25	400.459	267.534
Επενδύσεις σε συγγενείς εταιρίες	48	3.805	6.552
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		42.637.740	39.411.401
Υποχρεώσεις			
Οφειλές σε κεντρικές τραπεζες και καταθεσεις από τραπεζες	26	3.706.975	5.290.897
Συμφωνίες επαναγορας		913.109	494.806
Παράγωγα χρηματοοικονομικά μέσα	18	240.412	139.551
Καταθεσεις πελατων	27	32.952.567	28.584.561
Υποχρεώσεις ασφαλιστηριων συμβολαίων	28	658.309	618.097
Όμολογιακα δανεια	29	83.957	519.111
Λοιπές υποχρεώσεις	30	323.120	332.037
Δανειακο κεφαλαιο	31	930.942	946.843
Σύνολο υποχρεώσεων		39.809.391	36.925.903
Ίδια κεφάλαια			
Μετακικό κεφάλαιο	32	894.948	598.197
Αποθεματικό από εκδόση μετοχών υπερ το άρτο		1.159.819	712.170
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά		(186.253)	28.613
Αδιάθετα κέρδη	34	868.531	1.084.132
Ίδια κεφάλαια που αναλογούν στου ιδιοκτήτες της Εταιρίας		2.737.045	2.423.112
Δικαιώματα μειοψηφίας		91.304	62.386
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.828.349	2.485.498
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		42.637.740	39.411.401

2009

	Σημ.	2009 €000	2008 €000
Κυκλος εργασιων		2.481.561	2.690.380
Έσοδα από τόκους	3	1.997.034	2.098.057
Έξοδα από τόκους	4	(1.149.204)	(1.305.906)
Καθαρα έσοδα από τόκους		847.830	792.151
Έσοδα από αμοιβες και προμηθειες	5	257.658	227.214
Έξοδα από αμοιβες και προμηθειες	5	(14.286)	(9.408)
Έσοδα από διαπραγματευση συναλλαγματος	6	28.589	158.790
Καθαρα κερδη/(ζημιες) από διαθεση, μεταβολη στην ευλογη αξια και απομειωση επενδυσων και παραγωγων χρηματοοικονομικων μεσων	6	87.111	(59.719)
Έσοδα από ασφαλιστικες εργασιες	7	227.509	31.590
Απαιτησεις ασφαλιστηριων συμβολαιων	7	(164.674)	29.530
Λοιπα εσοδα	8	16.761	35.104
		1.286.498	1.205.252
Δαπανες προσωπικου	9	(413.933)	(330.988)
Άλλα λειτουργικα εξοδα	10	(260.319)	(220.631)
Κέρδη πριν τις προβλέψεις		612.246	653.633
Προβλεψεις για απομειωση δανειων και απαιτησεων	39	(247.935)	(91.601)
Κέρδη πριν το μεριδιο στα κέρδη συγγενούς εταιρίας		364.311	562.032
Μεριδιο στα κερδη/(ζημιες) συγγενούς εταιρίας	11	910	(10.418)
Κέρδη πριν τη φορολογία		365.221	551.614
Φορολογία	12	(43.227)	(72.931)
Κέρδη μετά τη φορολογία		321.994	478.683
Αναλογούντα σε:			
Δικαιώματα μειοψηφίας (κέρδος/(ζημιά))		8.850	(23.705)
Ιδιοκτήτες της Εταιρίας		313.144	502.388
Βασικά κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	13	52,9	87,3
Μειωμένα κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	13	48,7	81,8

	Σημ.	2009 €000	2008 αναπροσαρ- μομενος €000	1 Ιανουαριου 2008 αναπροσαρ- μομενος €000
Περιουσιακά στοιχεία				
Μετρητα και καταθεσεις με κεντρικες τραπεζες	14	1.043.791	1.017.073	1.325.191
Τοποθετησεις σε τραπεζες	14	5.947.768	4.582.076	6.158.367
Συμφωνιες επαναπώλησης		120.137	120.000	-
Επενδυσεις	15	4.928.113	4.237.368	4.131.148
Παραγωγα χρηματοοικονομικα μεσα	16	60.739	153.240	55.642
Δανεια και απαιτησεις από πελάτες	18	25.635.780	24.424.694	18.920.921
Περιουσιακα στοιχεια ασφαλιστικων κλαδων ζωης που αναλογουν στους ασφαλιζομενους	20	541.574	447.679	530.610
Ακινητα και εξοπλισμος	21	406.272	421.361	319.662
Άλλα περιουσιακα στοιχεια	22	453.141	475.211	82.127
Λοιπα περιουσιακα στοιχεια	23	267.534	246.208	229.554
Επενδυση σε συγγενη εταιρια	47	6.552	5.663	17.318
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		39.411.401	36.130.573	31.770.540
Υποχρεώσεις				
Οφειλες σε κεντρικες τραπεζες και καταθεσεις από τραπεζες	24	5.290.897	2.832.298	1.233.337
Συμφωνιες επαναγορας		494.806	305.000	435.140
Παραγωγα χρηματοοικονομικα μεσα	16	139.551	161.515	30.396
Καταθεσεις πελατων	25	28.584.561	27.935.747	25.178.966
Υποχρεώσεις ασφαλιστηριων συμβολαιων	26	618.097	516.692	615.916
Ομολογιακα δανεια	27	519.111	959.169	1.253.690
Λοιπες υποχρεώσεις	28	332.037	429.700	349.157
Δανειακο κεφαλαιο	29	946.843	934.085	668.748
Σύνολο υποχρεώσεων		36.925.903	34.074.206	29.765.350
Ίδια κεφάλαια				
Μετακικο κεφαλαιο	30	598.197	586.662	483.726
Αποθεματικο από εκδοση μετοχων υπερ το αρτιο		712.170	676.949	688.349
Αποθεματικα επανεκτιμησις και άλλα αποθεματικα		28.613	(99.759)	186.325
Αδιανεμητα κερδη	32	1.084.132	877.225	607.668
Ίδια κεφάλαια ιδιοκτητών της Εταιρίας		2.423.112	2.041.077	1.966.068
Δικαιώματα μειοψηφίας		62.386	15.290	39.122
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.485.498	2.056.367	2.005.190
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		39.411.401	36.130.573	31.770.540

2008

	Σημ.	2008 €000	2007 €000
Κύκλος εργασιών	2	2.690.380	2.170.650
Έσοδα από τόκους	3	2.098.057	1.728.818
Έξοδα από τόκους	4	(1.305.906)	(976.439)
Καθαρά έσοδα από τόκους		792.151	752.379
Έσοδα από αμοιβές και προμήθειες	5	227.214	210.504
Έξοδα από αμοιβές και προμήθειες	5	(9.408)	(12.381)
Έσοδα από διαπραγμάτευση συναλλάγματος	6	158.790	46.711
Καθαρές (ζημιές)/κέρδη από διάθεση, μεταβολή στην εύλογη αξία και απομείωση χρηματοοικονομικών μέσων	6	(59.719)	29.050
Έσοδα από ασφαλιστικές εργασίες	7	31.590	174.826
Απαιτήσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	7	29.530	(118.376)
Λοιπά έσοδα	8	35.104	32.372
		1.205.252	1.115.085
Δαπάνες προσωπικού	9	(330.988)	(295.597)
Άλλα λειτουργικά έξοδα		(220.631)	(190.397)
Κέρδη πριν τις προβλέψεις		653.633	629.091
Προβλέψεις για απομείωση δανείων και απαιτήσεων	38	(91.601)	(55.877)
Κέρδη πριν το μερίδιο στα κέρδη συγγενών εταιριών		562.032	573.214
Μερίδιο στις (ζημιές)/κέρδη συγγενών εταιριών	10	(10.418)	9.148
Κέρδη πριν τη φορολογία	11	551.614	582.362
Φορολογία	12	(72.931)	(91.843)
Κέρδη μετά τη φορολογία		478.683	490.519
Αναλογούντα σε:			
Δικαιώματα μειοψηφίας ((ζημιά)/κέρδος)		(23.705)	5.351
Μετόχους της Εταιρίας		502.388	485.168
Βασικά κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	13	87,6	86,3
Μειωμένα κέρδη κατά μετοχή (σεντ)	13	82,1	86,3

	Σημ.	2008 € 000	2007 € 000
Περιουσιακά στοιχεία			
Μετρητά και καταθέσεις με κεντρικές τράπεζες	14	1.017.073	1.325.191
Τοποθετήσεις σε τράπεζες	14	4.582.078	6.158.367
Συμφωνίες επαναπώλησης		120.000	-
Επενδύσεις	15	4.240.719	4.131.148
Περιουσιακά στοιχεία ασφαλιστικών κλάδων ζωής που αναλογούν στους ασφαλιζόμενους	16	447.679	530.610
Δάνεια και απαιτήσεις από πελάτες	17	24.449.316	18.920.921
Ακίνητα και εξοπλισμός	19	419.395	319.662
Άλλα περιουσιακά στοιχεία	20	442.445	82.127
Λοιπά περιουσιακά στοιχεία	21	382.850	277.846
Επένδυση σε συγγενή εταιρία	46	5.663	17.318
Σύνολο περιουσιακών στοιχείων		36.107.216	31.763.190
Υποχρεώσεις			
Καταθέσεις από τράπεζες	22	2.832.298	1.233.337
Συμφωνίες επαναγοράς		305.000	435.140
Καταθέσεις πελατών	23	27.935.747	25.178.966
Υποχρεώσεις ασφαλιστηρίων συμβολαίων	24	506.447	608.566
Ομολογιακά δάνεια	25	959.169	1.253.690
Λοιπές υποχρεώσεις	26	57.8103	379.553
Δανειακό κεφάλαιο	27	934.085	668.748
Σύνολο υποχρεώσεων		34.050.849	29.758.000
Ίδια κεφάλαια			
Μετοχικό κεφάλαιο	28	586.662	483.726
Αποθεματικό από έκδοση μετοχών υπέρ το άρτο		676.949	688.349
Αποθεματικά επανεκτίμησης και άλλα αποθεματικά	30	(99.759)	186.325
Αδιανεμήτα κέρδη		877.225	607.668
Ίδια κεφάλαια μετόχων της Εταιρίας		2.041.077	1.966.068
Δικαιώματα μειοψηφίας		15.290	39.122
Σύνολο ιδίων κεφαλαίων		2.056.367	2.005.190
Σύνολο υποχρεώσεων και ιδίων κεφαλαίων		36.107.216	31.763.190
Ενδεχόμενες και ανελημμένες υποχρεώσεις			
Ενδεχόμενες υποχρεώσεις	33	1.982.350	1.751.677
Ανελημμένες υποχρεώσεις	33	4.249.627	3.417.512